

Risbo

Research-Training-Consultancy

Marokkaanse Nederlanders 2010

Een nulmeting van hun positie op de terreinen van onderwijs, arbeid en uitkering en criminaliteit in 22 gemeenten

J. de Boom

A. Weltevrede

P. van Wensveen

M. van San

P. Hermus

Marokkaanse Nederlanders 2010. Een nulmeting van hun positie op de terreinen van onderwijs, arbeid en uitkering en criminaliteit in 22 gemeenten

**Auteurs: J. de Boom, A. Weltevrede, P. van Wensveen,
M. van San en P. Hermus
Rotterdam: Risbo, Erasmus Universiteit.**

September 2010

**Secretariaat Risbo
Erasmus Universiteit Rotterdam
Postbus 1738
3000 DR Rotterdam
tel.: 010-4082124
fax: 010-4081141**

© Copyright Risbo. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande toestemming van de Directie van het Instituut.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding	5
1.1	Inleiding	5
1.2	Methode	6
1.3	Leeswijzer	7
1.4	Het rapport	8
Hoofdstuk 2	Demografie en Migratie	9
2.1	Inleiding	9
2.2	Bevolkingssamenstelling	9
2.3	Geslacht	13
2.4	Generatie	14
2.5	Leeftijd	15
2.6	Burgerlijke staat en huishoudensamenstelling	17
2.7	Buitenlandse migratie	19
Hoofdstuk 3	Onderwijs	21
3.1	Inleiding	21
3.2	Gebruikte begrippen en databron	21
3.3	Leerlingen en deelnemers	24
3.4	Nieuwe voortijdig schoolverlaters	27
3.5	Onderwijs 2005-2009	31
Hoofdstuk 4	Arbeid en Uitkering	33
4.1	Inleiding	33
4.2	Gebruikte begrippen en databronnen	33
4.3	Werkzoekenden	34
4.4	Uitkeringen	40
4.5	Werkloosheid en uitkeringen 2005-2010	45

Hoofdstuk 5 Criminaliteit	47
5.1 Inleiding	47
5.2 Gebruikte begrippen en databron	47
5.3 Verdachten 2009	49
5.4 Verdachten 2005-2009	55
5.5 Pleegcarrière	56
5.6 Aard van de criminaliteit	57
Bijlage bij hoofdstuk 2	59
Bijlage bij hoofdstuk 3	63
Bijlage bij hoofdstuk 4	65
Bijlage bij hoofdstuk 5	71
Begrippenlijst	77
Technische toelichting	83

1.1 Inleiding

Het samenwerkingsverband 'Aanpak Marokkaans-Nederlandse risicjongeren' van 22 gemeenten, het Rijk en de VNG heeft voor iedere gemeente een eerste monitor gemaakt. In deze monitor staan de cijfers over schooluitval, de werkloosheid en de criminaliteit onder onze Marokkaans-Nederlandse jongeren. Met de jaarlijkse monitor beschikt iedere gemeente van het samenwerkingsverband over actuele en gelijksoortige cijfers.

Veel Marokkaans-Nederlandse jongeren boeken goede resultaten in het hoger en wetenschappelijk onderwijs en op de arbeidsmarkt. Echter met een deel van de Marokkaans-Nederlandse jongeren gaat het niet goed: zij zijn oververtegenwoordigd in de criminaliteit, de schooluitval en de werkloosheid. De maatschappij ondervindt hier grote hinder van. Deze oververtegenwoordiging rechtvaardigt een extra inspanning van het Rijk, de gemeenten en de VNG.

Het gaat om complexe problemen en de cijfers spreken. De cijfers moeten steeds in de lokale context uitgelegd worden. Zo zijn er grote verschillen in de aard en de omvang van de problematiek tussen de gemeenten onderling en moeten bij de percentages dus ook steeds de absolute aantallen betrokken worden. Maar ook geven de cijfers geen beeld hoe het op andere terreinen met de Marokkaans-Nederlandse jongeren gaat.

Het samenwerkingsverband streeft in de periode tot en met 2012 naar een trendbreuk in de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse risicjongeren bij de overlast, de criminaliteit, de werkloosheid en de schooluitval. De hierbij gekozen aanpak laat zich samenvatten als 'grenzen stellen en perspectief bieden'. Voorop staat dat tegen criminaliteit en overlast hard moet worden opgetreden. Net zo vanzelf spreekt dat een harde aanpak alléén niet voldoende is en dat deze jongeren ook perspectief moet worden geboden. De betrokkenheid en de inzet van de Marokkaans-Nederlandse gemeenschap is bij deze aanpak essentieel.

Naast het bereiken van een trendbreuk streeft het samenwerkingsverband naar een scherper beeld van de situatie en van de effecten van het beleid. De jaarlijkse monitor heeft daarin een belangrijke functie. De urgentie om resultaten te boeken is hoog. De uitkomsten van de monitor zullen onderdeel zijn van jaarlijks bestuurlijk overleg met het Rijk, de gemeenten en de VNG.

De gemeenten laten de voortgang in hun streven zien met de cijfers in deze jaarlijkse gemeentelijke monitor. Met de monitor kunnen gemeenten en het Rijk ook vergelijken waar de overeenkomsten en waar de verschillen zitten en waar de gemeenten mogelijk van elkaar kunnen leren.

1.2 Methode

Het achterliggende doel van het monitorsysteem is betrouwbare en actuele informatie op te leveren over de maatschappelijke positie van Marokkaanse Nederlanders in de 22 gemeenten¹ behorende tot het samenwerkingsverband 'Aanpak Marokkaans-Nederlandse risicjongeren' om zo de voortgang van de verschillende aanpakken te kunnen monitoren.

De monitor is gebaseerd op informatie uit bestaande registratiesystemen zoals de registratie van personen in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA), de registratie van leerlingen in de Basisregistratie Onderwijs (BRON) en registraties van verdachten van misdrijven in het Herkenningssysteem (HKS) van de politie. De gegevens zijn opgevraagd bij de bronnen die uit het oogpunt van uniformiteit van de gegevens en haalbaarheid het meest geschikt waren. Essentieel in de monitor is dat de gegevens op persoonsniveau zijn opgevraagd en gekoppeld. Dit maakt het onderzoek flexibel en geeft de mogelijkheid dwarsverbanden te leggen tussen de informatie uit de diverse bronnen. De monitor sluit qua methodiek aan bij de werkwijze die sinds 2007 in Rotterdam wordt gevolgd.

Met het oog op de privacy van de betrokkenen zijn de persoonsgebonden nummers aan de bron versleuteld zodat ze niet meer terug te herleiden zijn naar personen (zie figuur 1.1). Pas na versleuteling van de identificerende persoonsnummers werden de bestanden met persoonsgegevens geleverd aan Risbo. Risbo heeft vervolgens de uit de diverse bronnen afkomstige gegevens op basis van het versleutelde persoonsnummer aan elkaar gekoppeld. Deze gegevens zijn ten slotte omgewerkt tot een voor onderzoeksdoeleinden geschikt onderzoeksbestand waarop de benodigde analyses zijn uitgevoerd.

¹ Het betreft de gemeenten: Amersfoort, Amsterdam, Culemborg, Den Haag, Ede, Eindhoven, Gorinchem, Gouda, Helmond, Leiden, Lelystad, Maassluis, Nijmegen, Oosterhout, Roosendaal, Rotterdam, Schiedam, 's-Hertogenbosch, Tilburg, Utrecht, Veenendaal, Zeist.

Figuur 1.1: Versleutelingproces persoonsgebonden nummers

1.3 Leeswijzer

Om de leesbaarheid van het rapport te vergemakkelijken en eventuele onduidelijkheden te voorkomen worden in deze leeswijzer enkele punten toegelicht.

Deze monitor gaat in op de situatie van de Marokkaans-Nederlandse bevolking in de 22 gemeenten van het samenwerkingsverband 'Aanpak Marokkaans-Nederlandse risicojongeren'. In dit rapport worden deze gemeenten kortweg de 22 gemeenten genoemd.

In het rapport gebruiken we in navolging van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) zoveel mogelijk de term Marokkaanse Nederlanders in plaats van Marokkanen. De definitie van Marokkaanse Nederlander sluit echter naadloos aan bij de door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gehanteerde definitie voor Marokkaan. Een Marokkaanse Nederlander is een in Marokko geboren persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland geboren is (eerste generatie) of een in Nederland geboren persoon van wie de moeder in Marokko is geboren of, in het geval de moeder in Nederland is geboren, de vader in Marokko is geboren (de tweede generatie).² In de tabellen en figuren worden Marokkaanse Nederlanders om praktische reden met de kortere term 'Marokkaans' aangeduid. Dit geldt eveneens voor de overige onderscheiden groepen.

In het rapport wordt nog een groot aantal andere begrippen gebruikt. Voor een volledig overzicht van de in dit rapport gehanteerde begrippen en definities verwijzen we naar de begrippenlijst.

In de figuren in deze rapportage worden niet alleen de resultaten voor Marokkaanse Nederlanders gepresenteerd maar, om de resultaten in perspectief te kunnen plaatsen, ook voor andere herkomstgroepen en de totale bevolking van de 22 gemeenten. Naast Marokkaanse Nederlanders onderscheiden we Antilliaanse, Surinaamse en Turkse Nederlanders. De

overige migranten en hun nakomelingen worden samengenomen in twee categorieën te weten: 'overig niet-westers' voor migranten (en hun nakomelingen) uit de niet-westerse landen en 'westers' voor migranten (en hun nakomelingen) uit de westerse landen. Ten slotte onderscheiden we autochtone Nederlanders.

In een aantal figuren worden de 22 gemeenten met elkaar vergeleken. In deze figuren zijn de gemeenten gerangschikt op basis van de absolute omvang van de Marokkaans-Nederlandse bevolking in de gemeente.

In de meeste figuren worden percentages weergegeven en beschreven. Deze moeten echter met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, aangezien ze soms gebaseerd zijn op een klein aantal personen. Dit geldt met name wanneer er voor een kleine gemeente uitgesplitst wordt naar herkomstgroep en verdere achtergrondkenmerken. In de tekst worden derhalve op diverse plaatsen ook aantallen genoemd. Voor een volledig overzicht van absolute aantallen, de populatieomvang, verdere uitsplitsingen etc. wordt verwezen naar de tabellen in de bijlagen bij de hoofdstukken. Aantallen en percentages worden alleen gepresenteerd als de populatie groter is dan 5.

1.4 Het rapport

In deze monitor wordt informatie gepresenteerd over migratie en demografische kenmerken (hoofdstuk 2), onderwijspositie en voortijdig schoolverlaten (hoofdstuk 3), arbeid en uitkeringen (hoofdstuk 4) en criminaliteit (hoofdstuk 5). In hoofdstuk 5 wordt tevens ingegaan op de vraag of en in welke mate factoren, zoals bijvoorbeeld voortijdig schoolverlaten en uitkeringsafhankelijkheid, samenhangen met criminaliteit.

Deze monitor gaat in op de situatie van de Marokkaans-Nederlandse bevolking in de 22 gemeenten van het samenwerkingsverband 'Aanpak Marokkaans-Nederlandse risicjongeren' in 2009. Samen met voorliggende rapport verschijnt er een deelrapport voor elk van de 22 gemeenten afzonderlijk.

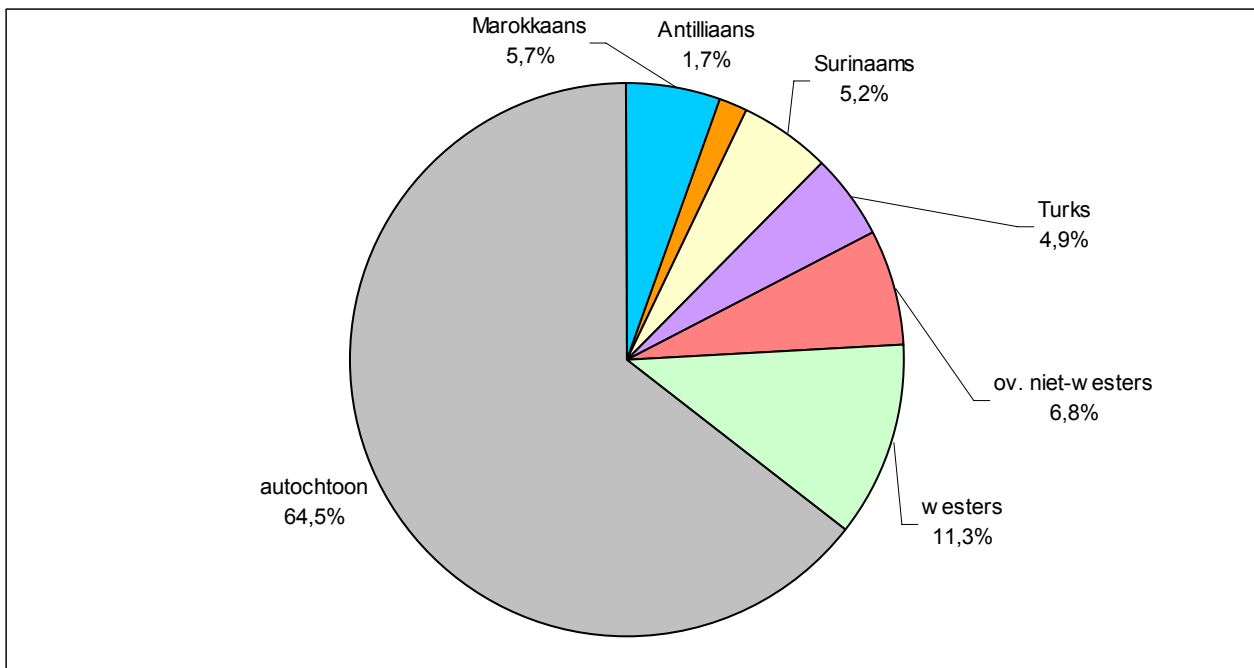
² Voor uitzonderingen en specificaties zie: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/begrippen/default.htm?ConceptID=315>

2.1 Inleiding

Om inzicht te krijgen in de omvang en samenstelling van de groep Marokkaanse Nederlanders in de 22 gemeenten van het samenwerkingsverband aanpak Marokkaans-Nederlandse risicjongeren zetten we in dit hoofdstuk de demografische kenmerken en hun migratiegeschiedenis uiteen. Allereerst gaan we in op de (relatieve) omvang van de groep Marokkaanse Nederlanders in de 22 gemeenten en op de groei van deze bevolkingsgroep in de periode 1996-2009. Vervolgens besteden we aandacht aan de verhouding tussen het aandeel mannen en vrouwen, de verdeling naar eerste en tweede generatie, de leeftijdverdeling, de verdeling naar burgerlijke staat en de huishoudensamenstelling. Om een en ander in perspectief te plaatsen maken we hierbij steeds een vergelijking met de totale bevolking in de 22 gemeenten en andere grote herkomstgroepen (Antilliaanse, Surinaamse en Turkse Nederlanders). We besluiten het hoofdstuk met een schets van de omvang van de immigratie en emigratie van Marokkaanse Nederlanders in de periode 1996-2009.

2.2 Bevolkingssamenstelling

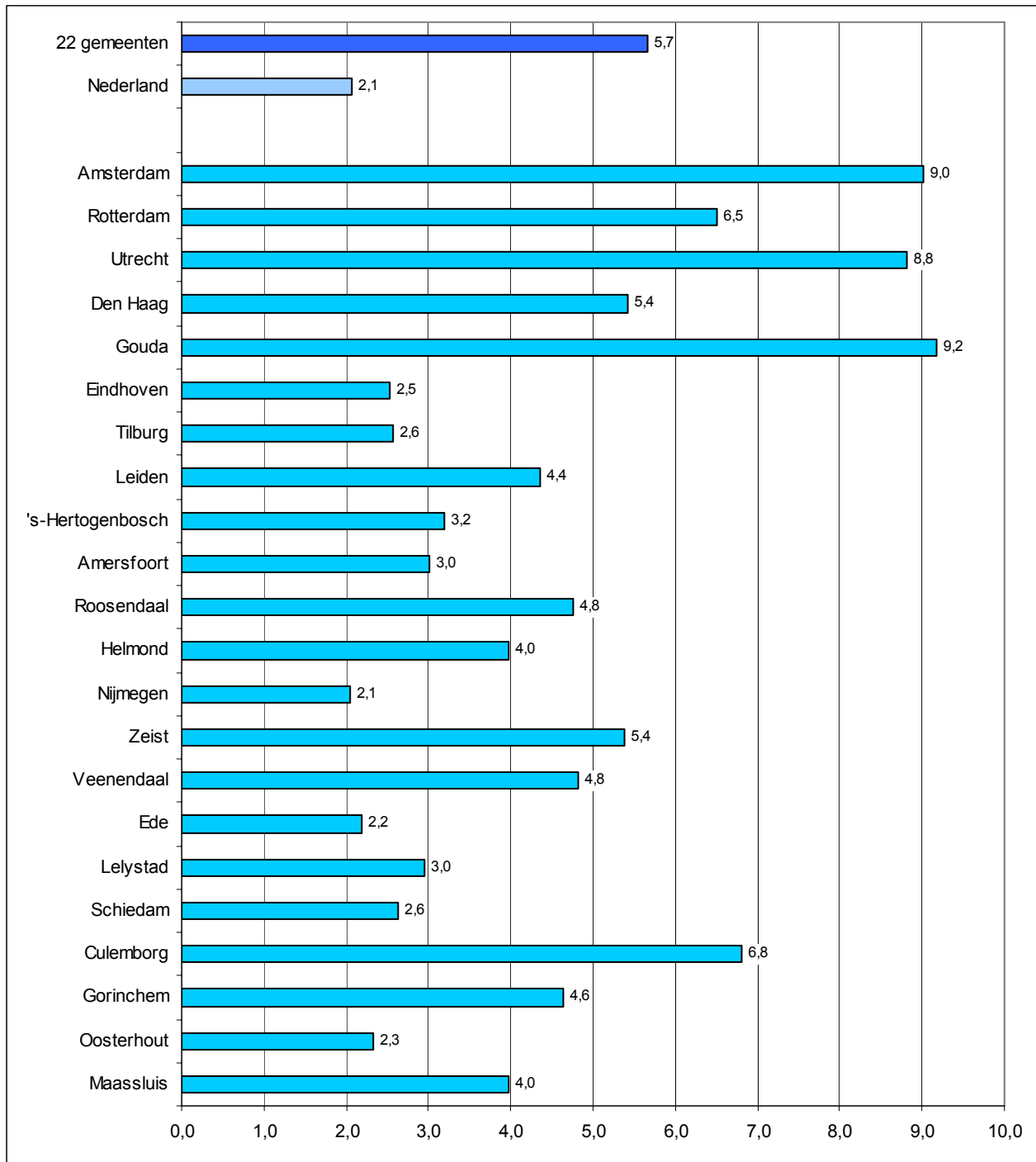
Per 1 januari 2009 tellen de 22 gemeenten in ruim 3,8 miljoen inwoners (zie tabel b2.1 in de bijlage bij dit hoofdstuk). Hiervan zijn er 219.009 (5,7 procent) van Marokkaanse herkomst. Zij vormen hiermee de grootste (niet-westerse) herkomstgroep in de 22 gemeenten, gevolgd door de Surinaamse (5,2 procent), de Turkse (4,9 procent) en de Antilliaanse herkomstgroep (1,7 procent). Nederland heeft per 1 januari 2009 bijna 16,5 miljoen inwoners. Hiervan zijn er 341.528 (2,1 procent) van Marokkaanse herkomst. Een groot deel van de Marokkaanse Nederlanders woont dus in een van de 22 gemeenten.

Figuur 2.1: Bevolking naar herkomstgroep, 1 januari 2009 (in procenten van de totale bevolking)

bron: GBA, bewerking Risbo

De omvang van de groep Marokkaanse Nederlanders in de 22 gemeenten loopt sterk uiteen. Amsterdam heeft het grootste aantal Marokkaanse Nederlanders (ruim 68.000). Bijna een derde van de Marokkaanse Nederlanders in de 22 gemeenten woont in Amsterdam. Op geruime afstand volgen Rotterdam (ruim 38.000) en Utrecht en Den Haag (beide ruim 26.000). In Oosterhout (1.267) en Maassluis (1.247) is het aantal Marokkaanse Nederlanders in absolute termen het kleinst (zie ook tabel b2.2 in de bijlage). In figuur 2.2 zien we hoe groot de groep Marokkaanse Nederlanders is in verhouding tot de totale bevolking in de gemeente. De 22 gemeenten in figuur 2.2 zijn gerangschikt op basis van de absolute omvang van de Marokkaans-Nederlandse bevolking in de gemeenten. Gouda heeft in relatieve zin het grootste aandeel Marokkaanse Nederlanders (9,2 procent). Nijmegen heeft het kleinste aandeel Marokkaanse Nederlanders (2,1 procent).

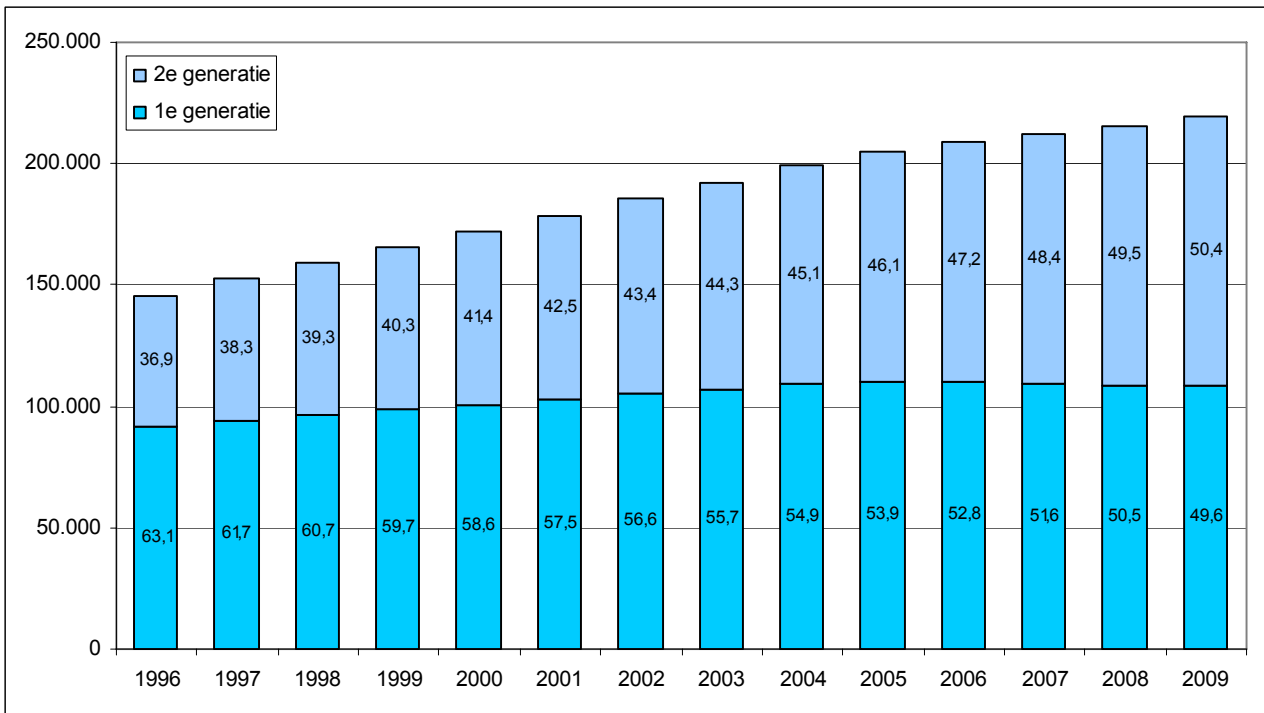

Figuur 2.2: Aandeel Marokkaanse Nederlanders in de 22 gemeenten, 1 januari 2009 (in procenten van de totale bevolking)

bron: GBA, bewerking Risbo

Marokkaanse Nederlanders 1996-2009

Het aantal Marokkaanse Nederlanders in de 22 gemeenten vertoont een gestage groei. In 1996 woonden er ruim 145.000 Marokkaanse Nederlanders. In 2009 zijn dat er ruim 219.000, dit is een toename van bijna 50 procent in een periode van 14 jaar (zie figuur 2.3).

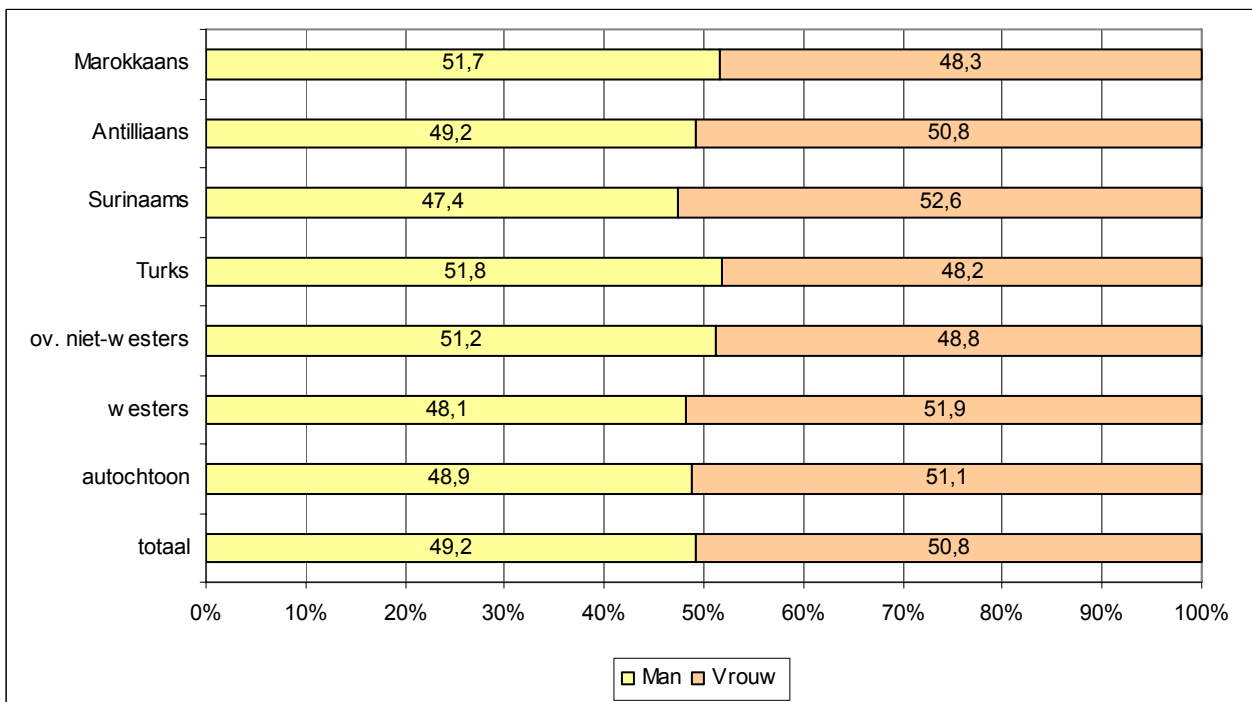

Figuur 2.3: Marokkaanse Nederlanders 1996-2009, per 1 januari (absolute aantallen en procentuele verdeling naar generatie)

bron: CBS, statline

2.3 Geslacht

Van de Marokkaans-Nederlandse bevolking in de 22 gemeenten is 48,3 procent vrouw en 51,7 procent man (zie figuur 2.4). Hiermee wijkt de groep enigszins af van de totale bevolking waarvan 50,8 procent vrouw en 49,2 procent man is.

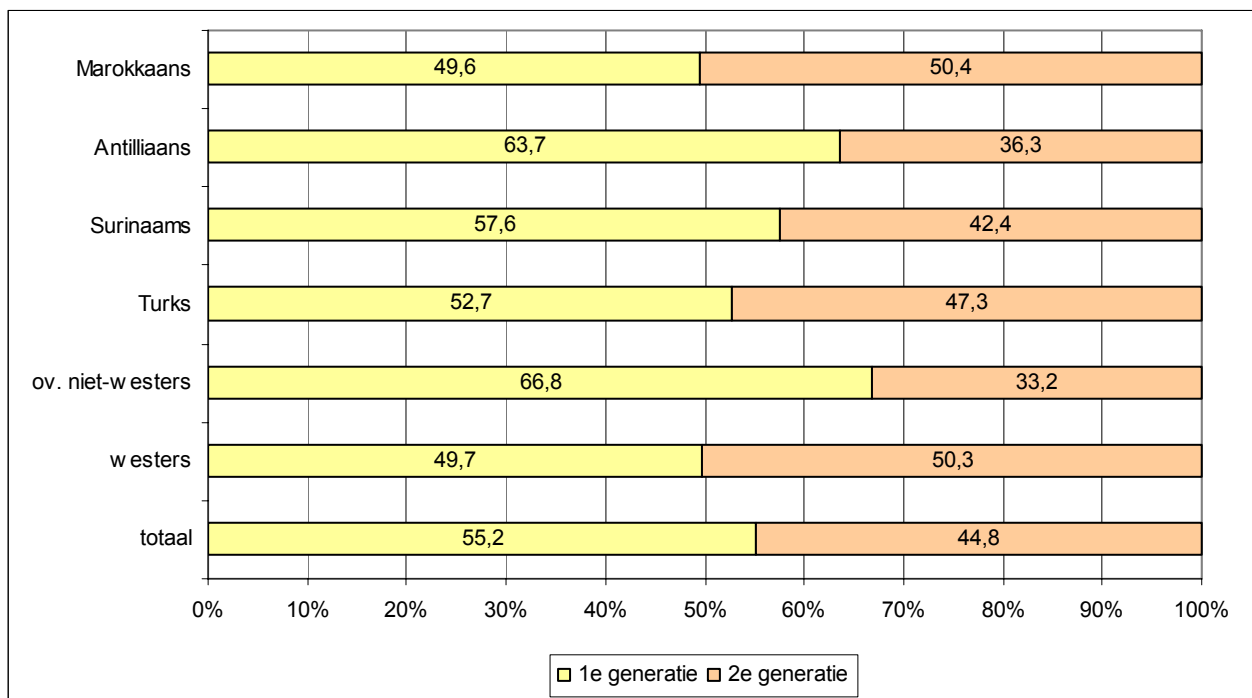

Figuur 2.4: Bevolking naar geslacht, 1 januari 2009 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

bron: GBA, bewerking Risbo

2.4 Generatie

In figuur 2.5 wordt de bevolking uitgesplitst naar eerste en tweede generatie. Personen die niet in Nederland, maar in het herkomstland geboren zijn, worden tot de eerste generatie gerekend. In Nederland geboren personen met één of twee in het herkomstland geboren ouders worden tot de tweede generatie gerekend (zie ook begrippenlijst). Van de Marokkaans-Nederlandse inwoners van de 22 gemeenten is 49,6 procent geboren in het herkomstland en 50,4 procent in Nederland. De tweede generatie Marokkaanse Nederlanders is relatief groot in vergelijking met de diverse onderscheiden bevolkingsgroepen, waarvan gemiddeld bijna 45 procent van de tweede generatie is. Het aandeel van de tweede generatie binnen de Marokkaans-Nederlandse bevolking is in de afgelopen 14 jaar sterk gegroeid van 36,9 procent in 1996 naar 50,4 procent per 1 januari 2009 (zie ook figuur 2.3).

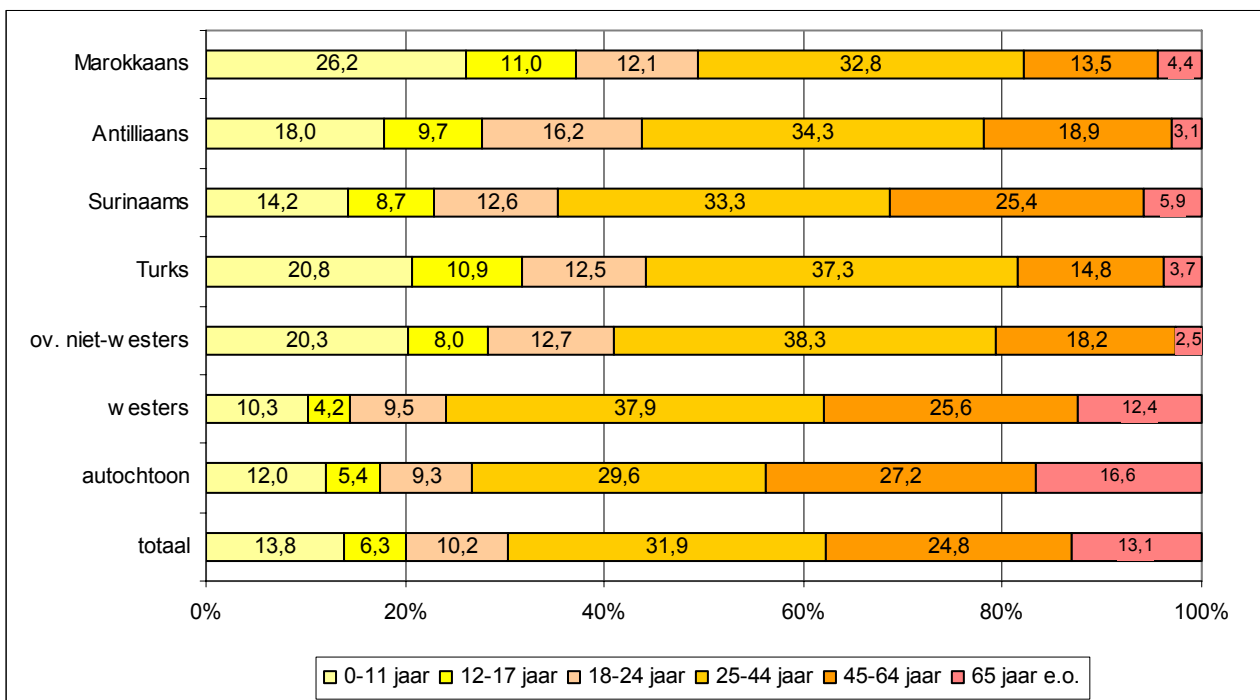
Figuur 2.5: Bevolking naar generatie, 1 januari 2009 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

bron: GBA, bewerking Risbo

2.5 Leeftijd

In figuur 2.6 wordt de leeftijdsopbouw van Marokkaans-Nederlandse inwoners van de 22 gemeenten vergeleken met de andere herkomstgroepen. De Marokkaans-Nederlandse bevolking is relatief jong. In vergelijking met de andere onderscheiden herkomstgroepen hebben zij het grootste aandeel minderjarigen (0-17 jaar). Ruim een kwart van de Marokkaans-Nederlandse bevolking is jonger dan twaalf jaar (26,2 procent). Dit verschilt sterk van de totale bevolking waarvan 13,8 procent jonger is dan twaalf jaar. Ook het aandeel 12-17-jarigen is veel groter dan gemiddeld (11,0 procent versus 6,3 procent).

Van de Marokkaans-Nederlandse bevolking is slechts een klein deel 65 jaar of ouder (4,4 procent). Het aandeel dat 65-plussers in de totale bevolking is 13,1 procent. Ook bij de andere onderscheiden niet-westerse herkomstgroepen is het aandeel 65-plussers klein in vergelijking met de totale bevolking van de 22 gemeenten.

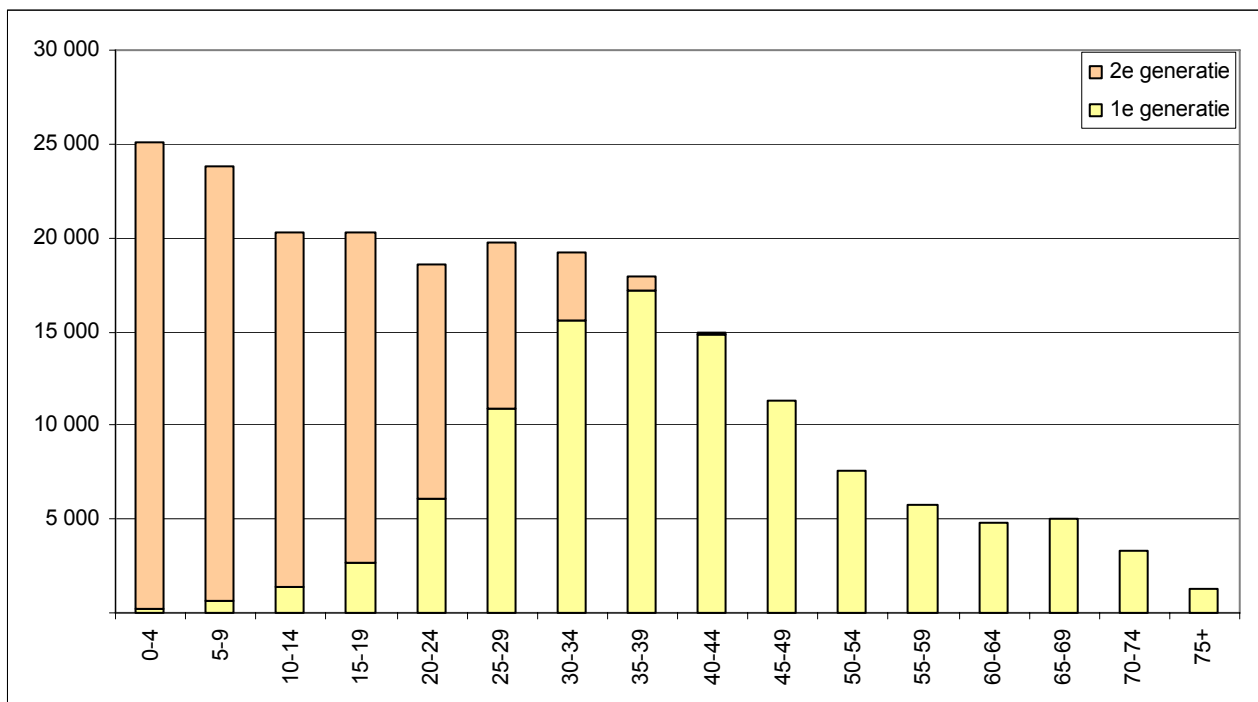

Figuur 2.6: Bevolking naar leeftijd, 1 januari 2009 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

bron: GBA, bewerking Risbo

Figuur 2.7 laat zien dat er een sterke samenhang is tussen leeftijd en generatie; hoe hoger de leeftijd, hoe groter het aandeel van de eerste generatie migranten.

Het overgrote deel van de Marokkaans-Nederlandse jeugd is in Nederland geboren (tweede generatie). In de leeftijdsgroep 25-29 jaar is de eerste generatie groter dan de tweede generatie. Onder de Marokkaanse Nederlanders van 35 jaar en ouder is het aandeel van de tweede generatie verwaarloosbaar.

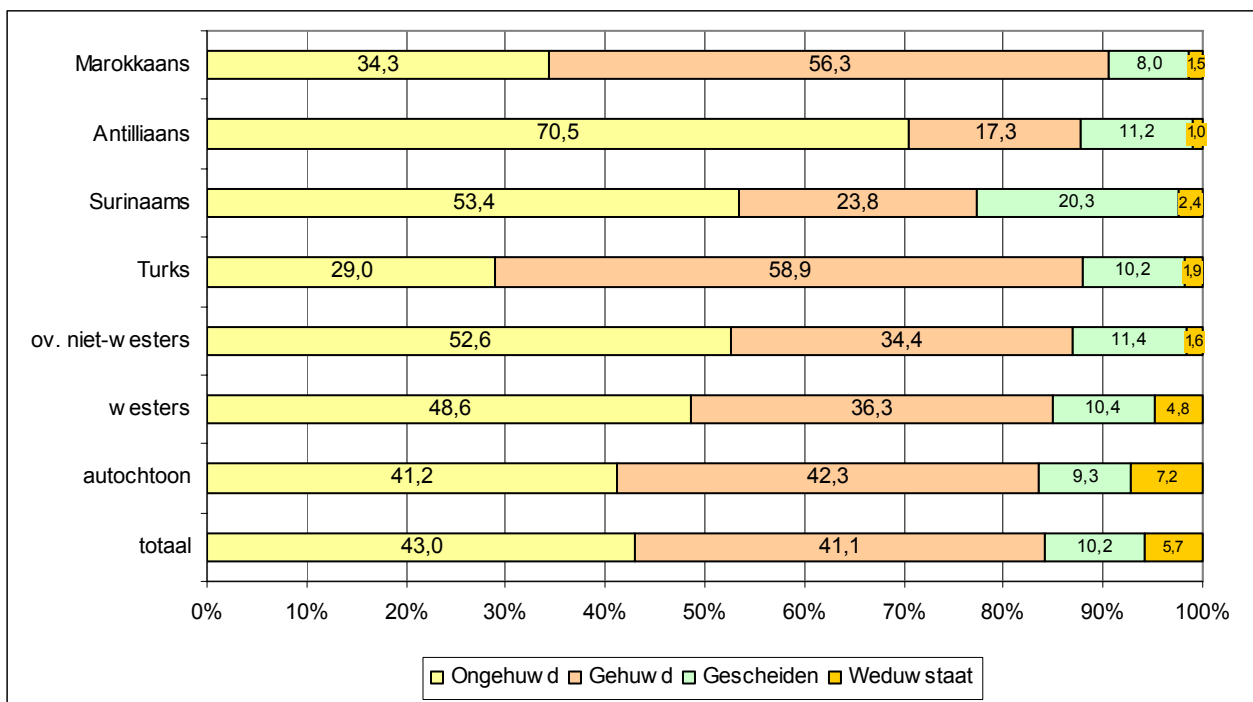
Figuur 2.7: Marokkaanse Nederlanders naar leeftijd en generatie, 1 januari 2009 (in absolute aantallen)
 bron: GBA, bewerking Risbo

2.6 Burgerlijke staat en huishoudensamenstelling

Burgerlijke staat

Van alle inwoners van de 22 gemeenten van 16 jaar en ouder is 43,0 procent ongehuwd, 41,1 procent gehuwd en de rest gescheiden (10,2 procent) of weduwe/weduwenaar (5,7 procent) (zie figuur 2.8). Bij de Marokkaans-Nederlandse bevolking zien we een heel ander beeld. Het aandeel ongehuwden onder Marokkaanse Nederlanders is kleiner dan gemiddeld. Ruim een derde van de Marokkaans-Nederlandse bevolking is ongehuwd (34,3 procent), een ruime meerderheid (56,3 procent) is gehuwd. Het aandeel personen dat gescheiden is (8,0 procent) is lager dan het gemiddelde onder alle inwoners van de 22 gemeenten. Het percentage weduwen/weduwenaars ligt met 1,5 procent aanzienlijk lager dan gemiddeld.

Het lage aandeel weduwen/weduwenaars in de migrantengroepen komt onder andere door de leeftijdsopbouw van de migrantengroepen (zie figuur 2.6). Aangezien de migrantengroepen relatief minder ouderen kennen dan gemiddeld, is het aandeel weduwen/weduwenaars logischerwijze kleiner dan gemiddeld.

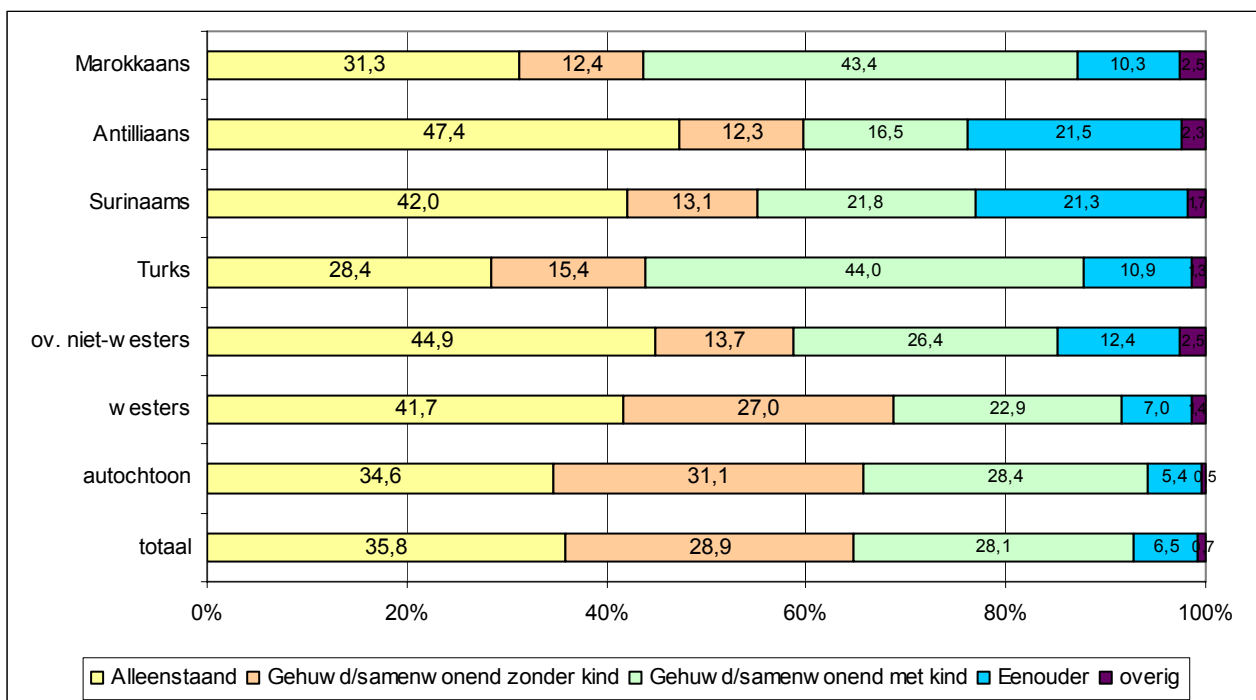
Figuur 2.8: Bevolking (16 jaar en ouder) naar burgerlijke staat, 1 januari 2009 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

bron: GBA, bewerking Risbo

Huishoudensamenstelling

Per 1 januari 2009 zijn er in Nederland 7,3 miljoen huishoudens.³ Van dit totaal aantal huishoudens is 35,8 procent een eenpersoonshuishouden, 28,9 procent een (al dan niet gehuwd) paar zonder kinderen en 28,1 procent (een al dan niet gehuwd) stel met kinderen. 6,5 procent van alle Nederlandse huishoudens is een eenouderhuishouden (zie figuur 2.9).

Onder de Marokkaans-Nederlandse huishoudens is het aandeel (echt)paren met kinderen opvallend hoog: 43,4 procent van de Marokkaans-Nederlandse huishoudens is een (echt)paar met kinderen. Het aandeel (echt)paren zonder kinderen is met 12,4 procent opvallend laag. Het aandeel alleenstaanden is in vergelijking met het gemiddelde ook relatief iets kleiner (31,3 procent onder Marokkaanse Nederlanders versus 35,8 procent onder de totale bevolking). Het aandeel eenoudergezinnen is onder Marokkaanse Nederlanders ten slotte iets hoger dan gemiddeld (10,3 procent versus 6,5 procent).

Figuur 2.9: Bevolking in Nederland naar huishoudensamenstelling, 1 januari 2009 (in procenten van de betreffende bevolkingsgroep)

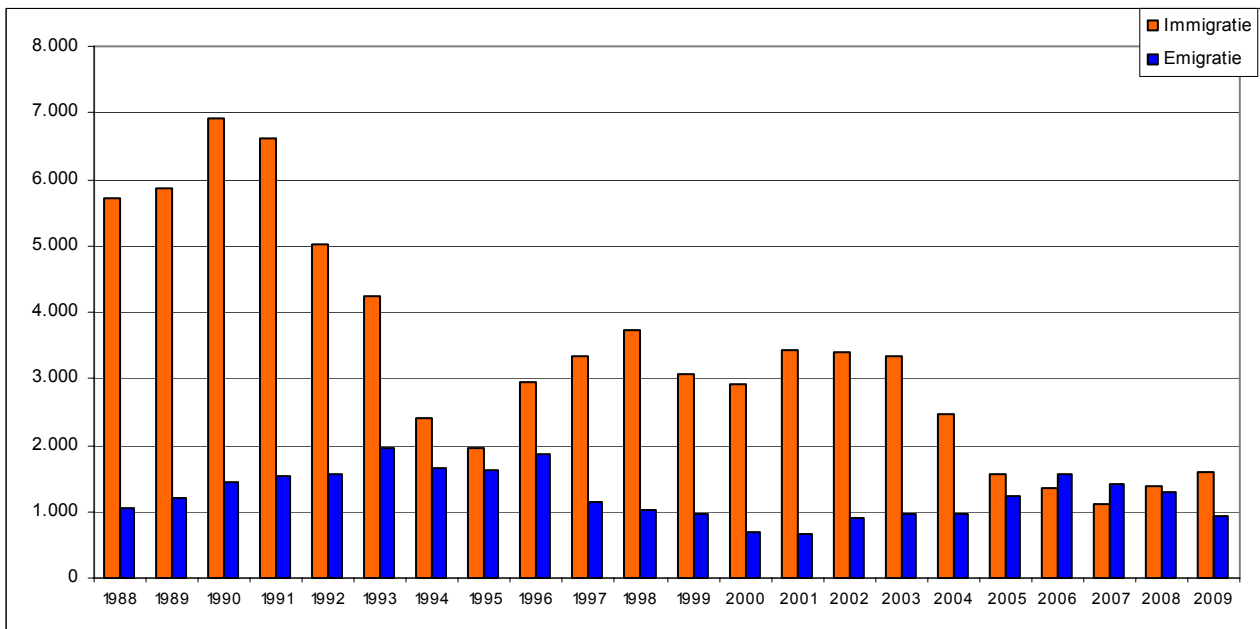
bron: CBS Statline, bewerking Risbo

³ De huishoudensamenstelling wordt niet in de Gemeentelijk Basis Administratie (GBA) geregistreerd. Om hier iets over te kunnen zeggen moet er een aantal kenmerken worden gecombineerd. Dit is echter uitermate lastig en gemeenten hanteren hiervoor geen uniforme standaard. Voor een aantal van de 22 gemeenten is helemaal geen informatie bekend over de huishoudensamenstelling. De in deze paragraaf gepresenteerde informatie is daarom gebaseerd op landelijke gegevens van het CBS.

2.7 Buitenlandse migratie

In figuur 2.10 wordt de immigratie en emigratie van Marokkanen sinds 1988 weergegeven. Met immigratie bedoelen we hier de vestiging van Marokkanen vanuit het buitenland in de 22 gemeenten, met emigratie het vertrek van Marokkanen vanuit de 22 gemeenten naar het buitenland.

In de periode 1988-1993 is de immigratie het hoogst. Op het hoogtepunt (in 1990) vestigden zich 6.932 Marokkanen in de 22 gemeenten. Na een sterke afname in 1994 en 1995, volgde er een lichte stijging vanaf 1996. Vanaf dit jaar tot en met 2004 komen er gemiddeld ongeveer 3.200 Marokkanen naar de 22 gemeenten. In de jaren erna neemt de immigratie weer af. In 2009 komen 1587 Marokkanen naar en vertrekken er 944 Marokkanen. De emigratie stijgt vanaf 1988 tot ongeveer 2.000 personen in 1993, blijft dan enkele jaren stabiel om vervolgens vanaf 1997 af te nemen tot 657 emigranten in 2001. Door een lichte toename in de emigratie na 2001 en de relatief lage immigratie is er in 2006 en 2007 sprake van een klein vertrekoverschot (respectievelijk 216 en 307 personen). In 2009 vestigen 1587 Marokkanen zich in de 22 gemeenten en vertrekken er 944 Marokkaanse Nederlanders vanuit de 22 gemeenten naar het buitenland.

Figuur 2.10 : Buitenlandse migratie van Marokkanen, 1988-2009 (in absolute aantallen)

bron: CBS, statline

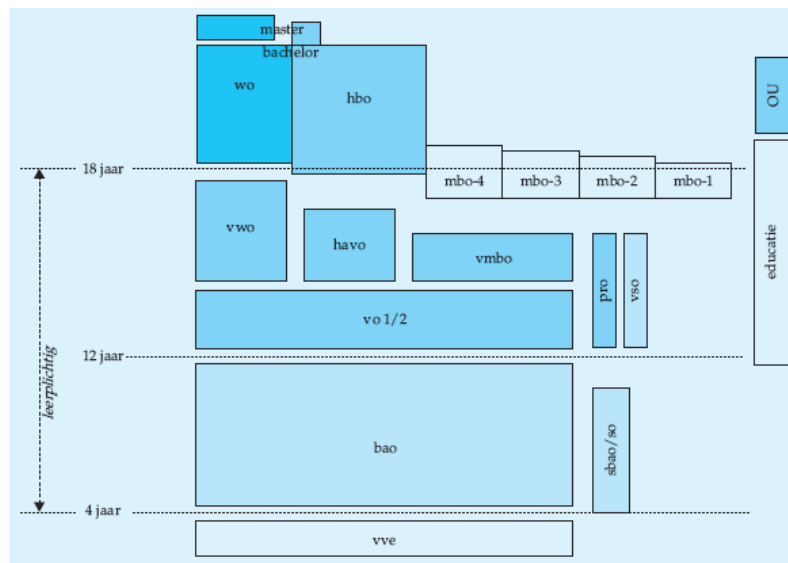
3.1 Inleiding

Een goede opleiding is belangrijk voor de latere positie op de arbeidsmarkt. Een laag opleidingsniveau leidt in het algemeen tot geringere arbeidsmarktkansen, zowel in termen van participatie als het niveau waarop men werkzaam wordt. Een van de hoofddoelstellingen van het beleid gericht op Marokkaanse Nederlanders is daarom het terugdringen van voortijdig schoolverlaten. In paragraaf 3.4 presenteren we cijfers over nieuwe voortijdig schoolverlaters, gaan we in op hun achtergrondkenmerken en bekijken we of (en zo ja in welke mate) er een oververtegenwoordiging is van Marokkaans-Nederlandse nieuwe voortijdig schoolverlaters ten opzichte van de totale bevolking in de 22 gemeenten. In paragraaf 3.2 wordt eerst kort ingegaan op de gebruikte begrippen en de databron. Vervolgens staan we in paragraaf 3.3 stil bij de positie van jongeren in de leeftijd 12 t/m 22 jaar in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs.

3.2 Gebruikte begrippen en databron

Leerlingen, deelnemers en voortijdig schoolverlaters

In deze paragraaf gaan we kort in op de gebruikte begrippen. In paragraaf 3.3 rapporteren we over jongeren in de leeftijd van 12 t/m 22 jaar in het voortgezet onderwijs (vo), middelbaar beroepsonderwijs (mbo) en hoger onderwijs (ho). De cijfers hebben uitsluitend betrekking op het bekostigde onderwijs. Jongeren die particulier onderwijs volgen blijven buiten beschouwing. In dit hoofdstuk gebruiken we voor jongeren die onderwijs volgen in het algemeen de term leerlingen. Leerlingen die een mbo-opleiding volgen worden ook wel aangeduid als deelnemers. In schema 3.1 is, ter verduidelijking van de gebruikte termen en de niveaus het Nederlandse onderwijsstelsel schematisch weergegeven.

Bron: OCW.

bao	basisonderwijs	so	speciaal onderwijs
bbl	beroepsbegeleidende leerweg	vmbo	voorbereidend middelbaar beroeps- onderwijs
bol	beroepsopleidende leerweg	vo	voortgezet onderwijs
havo	hoger algemeen voortgezet onderwijs	vso	voortgezet speciaal onderwijs
hbo	hoger beroepsonderwijs	vve	voor- en vroegschoolse educatie
mbo	middelbaar beroepsonderwijs	vwo	voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
OU	Open Universiteit	wo	wetenschappelijk onderwijs
pro	praktijkonderwijs		
sbao	speciaal basisonderwijs		

Schema 3.1: Het Nederlandse onderwijsstelsel

bron: CBS

In paragraaf 3.4 gaan we in op nieuwe voortijdig schoolverlaters (vsv-ers). Onder de nieuwe vsv-ers worden alle leerlingen van 12 t/m 22 jaar verstaan, die in een schooljaar zonder startkwalificatie (diploma van havo, vwo of mbo met minimaal niveau 2) het onderwijs verlaten. Voor de berekening van het percentage nieuwe vsv-ers is het aantal nieuwe vsv-ers in het schooljaar 2008/2009 gedeeld door het totaal aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs in de leeftijd van 12 t/m 22 jaar in de gemeente per 1 januari 2009 en vermenigvuldigd met 100.

Data

De in dit hoofdstuk gepresenteerde onderwijsgegevens zijn gebaseerd op registraties in de Basisregistratie Onderwijs (BRON) en aangeleverd door de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Alle leerlingen in het bekostigd voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs staan in BRON geregistreerd.

Cijfers schooljaar 2008/2009

In maart is het aantal voortijdig schoolverlaters van voorgaand schooljaar bekend. Deze gegevens hebben de status 'voorlopig' omdat het gaat om gegevens die zijn aangeleverd door de onderwijsinstellingen, maar nog niet zijn gecontroleerd door een accountant. Door de accountantscontrole en door inschrijfmutaties die met terugwerkende kracht worden verwerkt, kunnen er verschillen ontstaan tussen de voorlopige en definitieve cijfers. De definitieve cijfers zijn steeds in oktober bekend. Een voorbeeld: de voorlopige vsv-cijfers van schooljaar 2008-2009 zijn in maart 2010 bekend en worden in oktober 2010 definitief vastgesteld.⁴

Koppeling

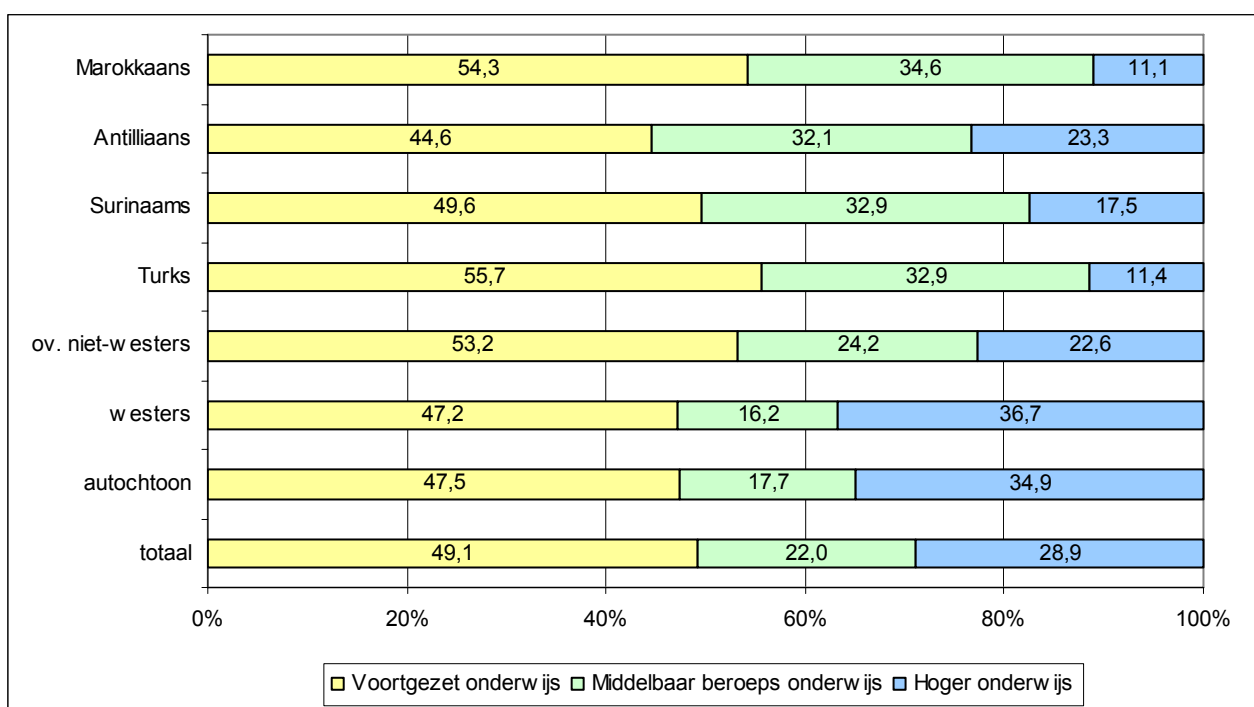
Nieuwe voortijdig schoolverlaters in het schooljaar 2008/2009 zijn op basis van het versleutelde burgerservicenummer (BSN) gekoppeld aan het bevolkingsbestand per 1 januari 2009. Indien het nummer in een van de bestanden niet bekend is, kan er geen koppeling worden gemaakt. Jongeren waarvan geen nummer bekend is, zijn in onderstaande tabellen dus niet opgenomen. Ook jongeren die in de loop van 2009 vanuit een niet in het onderzoek betrokken gemeente in een van de betrokken gemeente is komen wonen, vallen buiten onderstaande analyses. De in dit hoofdstuk gepresenteerde cijfers kunnen daardoor licht afwijken van eerder door DUO gepresenteerde cijfers.

⁴ OCW (2010). *Handleiding vsv-cijferproducten*, p. 17

3.3 Leerlingen en deelnemers

Figuur 3.1 gaat in op de positie van 12-22-jarige jongeren in het bekostigde onderwijs. We zien dat bijna de helft van de leerlingen in de 22 gemeenten voortgezet onderwijs volgt (49,1 procent), bijna een kwart volgt middelbaar beroepsonderwijs (22,0 procent) en de overige 28,9 procent volgt hoger beroepsonderwijs of wetenschappelijk onderwijs.⁵

Voor de Marokkaans-Nederlandse bevolking zien we een ander beeld. Het aandeel Marokkaans-Nederlandse leerlingen dat voortgezet onderwijs volgt (54,3 procent) is iets groter dan van de totale groep leerlingen in de 22 gemeenten. Een relatief groot deel volgt een mbo opleiding (34,6 procent). In het hoger onderwijs zijn de Marokkaans-Nederlandse leerlingen ondervertegenwoordigd; slechts 11,1 procent van de leerlingen tussen de 12 en 22 jaar volgt hoger onderwijs.

Figuur 3.1: Leerlingen in het voortgezet onderwijs, mbo en hoger onderwijs naar etnische herkomst, 1 januari 2009 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

bron: BRON, DUO, bewerking Risbo

⁵ Een deel van de 12-jarige (en ook 13-jarigen) volgt nog basisonderwijs. Hierover is in de monitor geen informatie beschikbaar.

3.3.1 Marokkaans-Nederlandse leerlingen in het voortgezet onderwijs

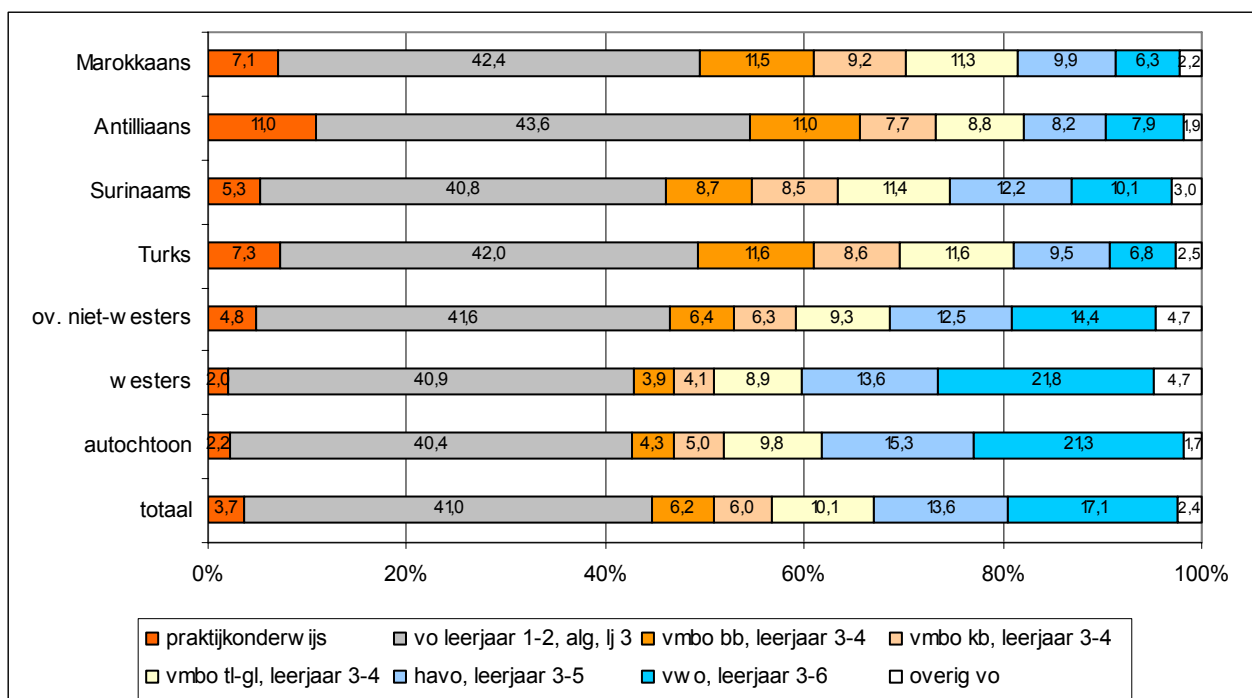
In deze paragraaf gaan we in op 12-22-jarige leerlingen in het voortgezet onderwijs. In figuur 3.2 wordt per herkomstgroep aangegeven welk deel van de leerlingen praktijkonderwijs, vmbo, havo en vwo volgt.⁶

Uit figuur 3.2 wordt duidelijk dat een bovengemiddeld groot deel van de Marokkaans-Nederlandse jongeren in de 22 gemeenten praktijkonderwijs volgt (7,1 procent). Het praktijkonderwijs is bestemd voor leerlingen die niet in staat zijn om een diploma te behalen in het vmbo. Het beoogt de leerlingen op te leiden voor zeer eenvoudig werk op de arbeidsmarkt. Stages zijn daarbij een essentieel onderdeel.

Onder jongeren van Marokkaanse herkomst is het aandeel vmbo-ers in de laagste leerweg (de basisberoepsgerichte leerweg) met 11,5 procent groter dan onder de totale groep leerlingen uit de 22 gemeenten (6,2 procent).

We zien verder dat van de totale groep vo-leerlingen 13,6 procent in de bovenbouw van de havo zit en 17,1 procent in de bovenbouw van het vwo.

Onder Marokkaans-Nederlandse jongeren liggen deze percentages, met name in het vwo, een stuk lager, namelijk op respectievelijk 9,9 en 6,3 procent.

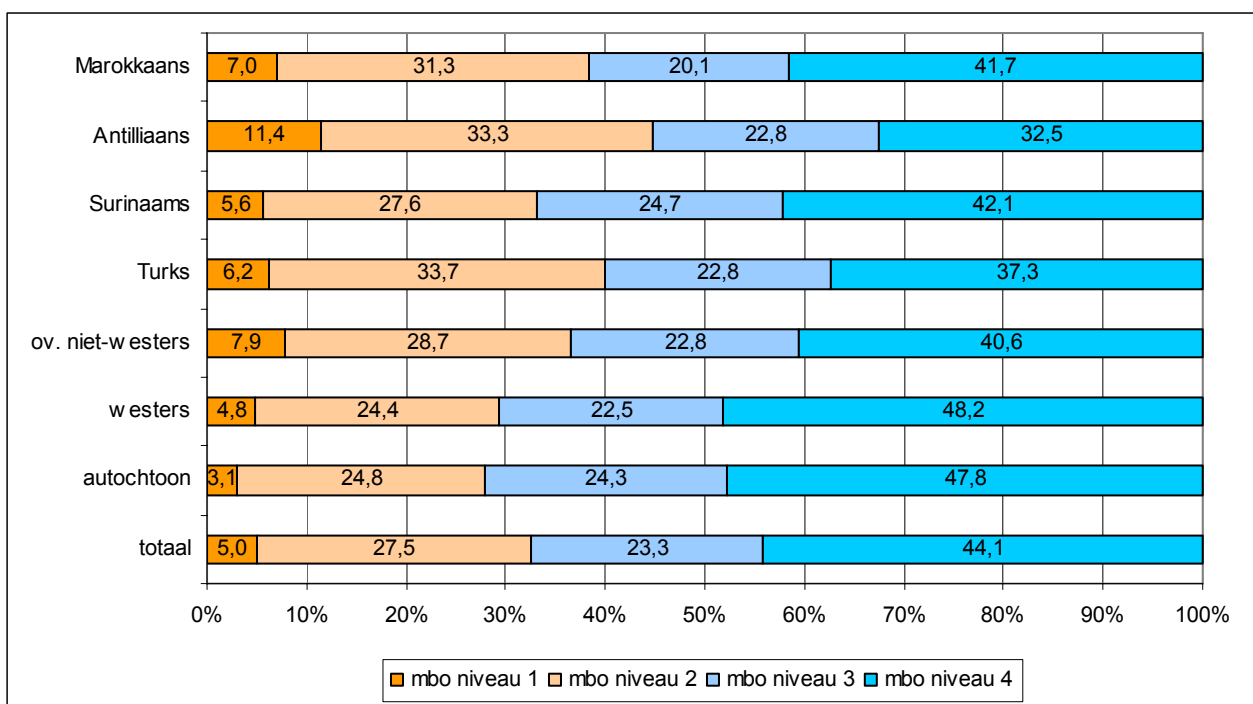
Figuur 3.2: Leerlingen in het voortgezet onderwijs naar onderwijsniveau en etnische herkomst, 1 januari 2009 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

bron: BRON, DUO, bewerking Risbo

3.3.2 Marokkaans-Nederlandse leerlingen in het mbo

Figuur 3.3 heeft betrekking op schoolgaande jongeren in de leeftijd tot en met 22 jaar in het mbo. Het mbo kent met name in de beroepsbegeleidende leerweg een aanzienlijk aantal leerlingen dat ouder is dan 22 jaar. Deze blijven hier buiten beschouwing omdat er geen gegevens over beschikbaar zijn.

In figuur 3.3 zien we dat het niveau waarop Marokkaans-Nederlandse leerlingen mbo onderwijs volgen ongeveer overeen komt met het niveau van alle deelnemers in het mbo in de 22 gemeenten. Van de Marokkaans-Nederlandse leerlingen in het mbo volgt 7,0 procent een assistent-opleiding, dat wil zeggen een opleiding op het laagste niveau binnen het mbo. Dit percentage is iets hoger dan het gemiddelde van 5,0 procent. Verder volgt het grootste deel, namelijk 41,7 procent van de Marokkaans-Nederlandse leerlingen een mbo opleiding op het hoogste mbo niveau (niveau 4). Dit percentage is slechts iets lager dan het gemiddelde van 44,1 procent.

Figuur 3.3: Leerlingen (12-22 jaar) aan het mbo naar niveau en etnische herkomstgroep, 1 januari 2009 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

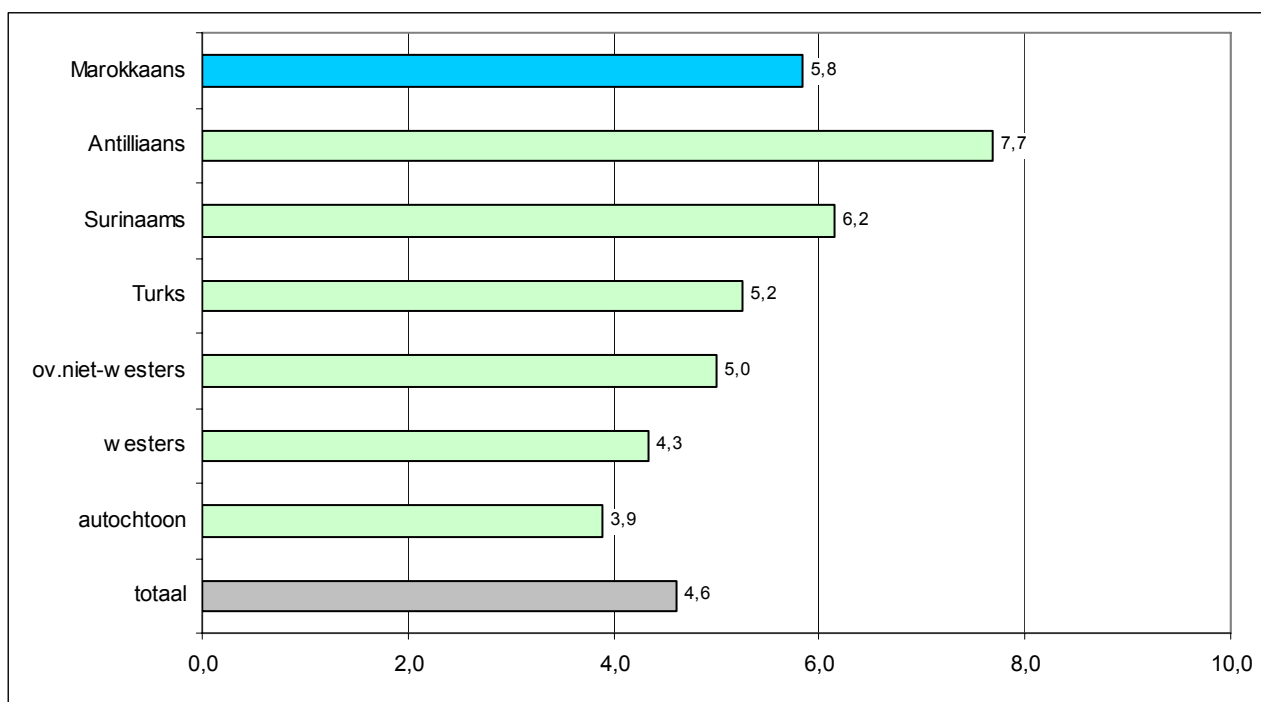
bron: BRON, DUO, bewerking Risbo

⁶ Leerlingen in het speciaal onderwijs zijn in deze figuur buiten beschouwing gelaten. Het speciaal onderwijs is voor leerlingen met een functiebeperking (zie schema 3.1). Hierover is in de monitor geen informatie beschikbaar.

3.4 Nieuwe voortijdig schoolverlaters

In figuur 3.4 is het aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters in de leeftijd van 12 t/m 22 jaar opgenomen dat per 1 januari 2009 in de 22 gemeenten woont en in het schooljaar 2008/2009 de school voortijdig heeft verlaten.

In de 22 gemeenten wonen per 1 januari 2009 bijna 267.000 12-22-jarige jongeren die voortgezet of middelbaar beroepsonderwijs volg(d)en. In het schooljaar 2008/2009 hebben er hiervan 12.312 (4,6 procent) de school voortijdig verlaten. Van de 27.255 Marokkaans-Nederlandse jongeren die voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs volg(d)en hebben er 1.593 (5,8 procent) de school voortijdig verlaten. Het aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters onder Marokkaans-Nederlandse jongeren is dus iets hoger dan gemiddeld (zie tabel b3.2 in de bijlage).

Figuur 3.4: Nieuwe voortijdig schoolverlaters (12-22 jaar) naar etnische herkomst, in schooljaar 2008/2009 (in procenten van betreffende deelpopulatie)

bron: BRON, DUO, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Oververtegenwoordiging

Een belangrijke doelstelling van het beleid is het terugdringen van de oververtegenwoordiging van Marokkaanse voortijdig schoolverlaters.

De oververtegenwoordiging geeft aan in hoeverre het aandeel voortijdig schoolverlaters onder de Marokkaans-Nederlandse jongeren afwijkt van het aandeel voortijdig schoolverlaters onder de totale groep jongeren.

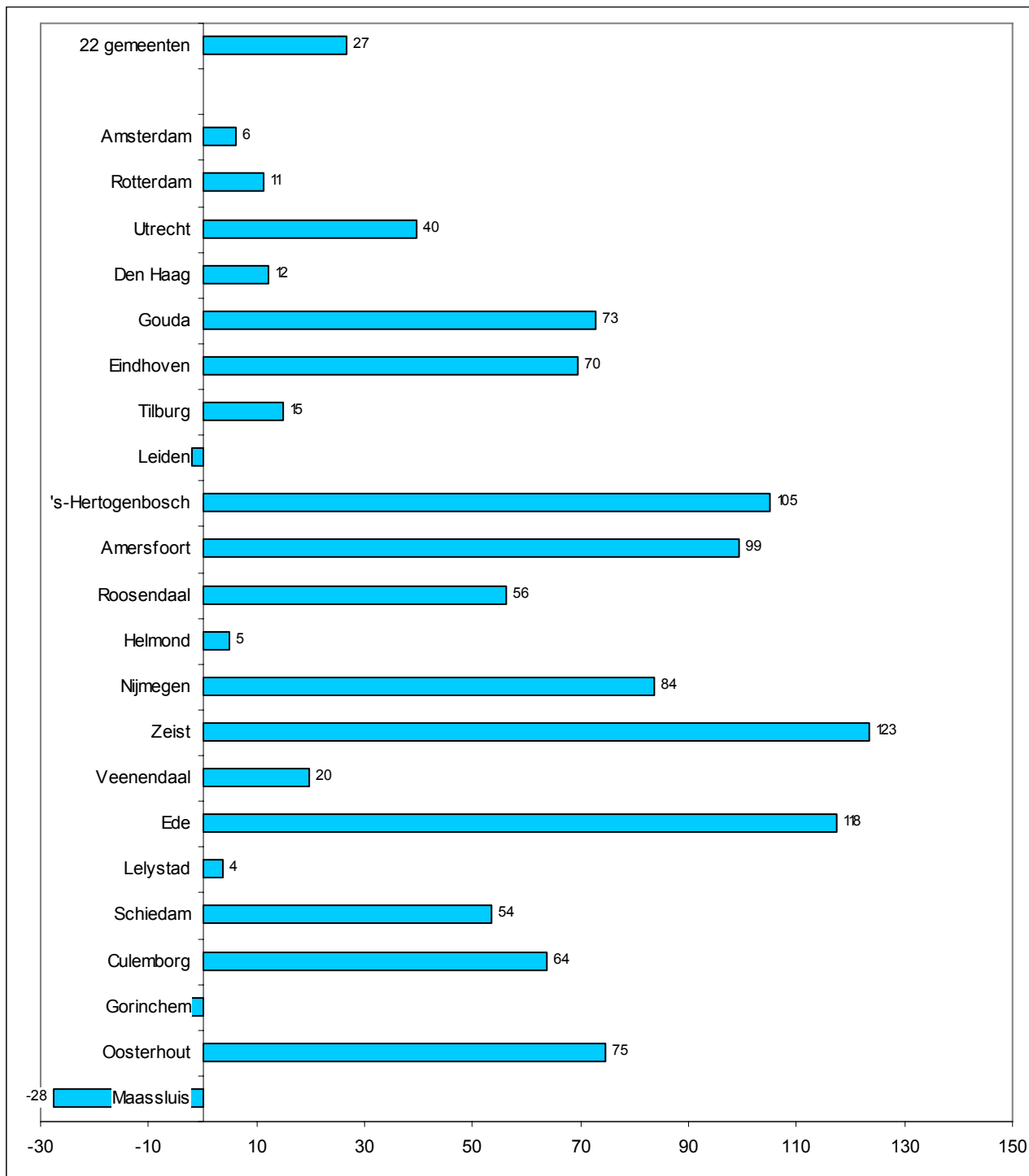
De oververtegenwoordiging wordt berekend door het verschil tussen het aandeel nieuwe voortijdig schoolverlaters in de totale groep en de groep van Marokkaanse Nederlanders te delen door het aandeel in de totale groep. Van alle jongeren in de 22 gemeenten die voortgezet of middelbaar beroepsonderwijs volgen is 4,6 procent een nieuwe voortijdig schoolverlater. Van de Marokkaans-Nederlandse jongeren heeft 5,8 procent de school voortijdig verlaten. De oververtegenwoordiging van de Marokkaanse nieuwe voortijdig schoolverlaters komt daarmee uit op 27 procent ($=((5,8-4,6)/4,6)*100=27$ procent) (zie tabel b3.3 in de bijlage).⁷

Tussen de gemeenten bestaan er grote verschillen in oververtegenwoordiging van het aandeel voortijdig schoolverlaters (zie figuur 3.5). In Maassluis, Leiden en Gorinchem is er bijvoorbeeld helemaal geen sprake van oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse voortijdig schoolverlaters maar juist van een ondervertegenwoordiging. Het aandeel voortijdig schoolverlaters onder Marokkaans-Nederlandse jongeren is in deze gemeenten dus lager dan onder de totale bevolking in de betreffende gemeente (zie tabel b3.3 in de bijlage). Verder zien we dat de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse voortijdig schoolverlaters in de gemeenten Lelystad, Helmond, Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Tilburg zeer beperkt is (kleiner dan 20 procent). Bij 3 van de 22 gemeenten is het aandeel vsv-ers onder Marokkaanse Nederlanders meer dan twee keer zo groot als onder de totale groep jongeren en is de oververtegenwoordiging dus groter dan 100 procent. Het betreft de gemeenten Zeist (123 procent), Ede (118 procent) en 's-Hertogenbosch (105 procent).

We merken op dat deze resultaten voorzichtig moeten worden geïnterpreteerd. Het aantal Marokkaans-Nederlandse vsv-ers is, zeker in de kleinere gemeenten, vaak (zeer) beperkt. Zo gaat het in Maassluis bijvoorbeeld slechts om 5 Marokkaanse Nederlanders die in het schooljaar 2008/2009 de school voortijdig hebben verlaten. Een in absolute termen kleine toe- of afname in het aantal Marokkaans-Nederlandse vsv-ers kan daardoor leiden tot grote verschuivingen in de oververtegenwoordiging. Voor een compleet overzicht van

⁷ Het percentage oververtegenwoordiging is berekend op basis van de niet-afgeronde percentages.

aantallen en aandelen vsv-ers in de 22 gemeenten wordt verwezen naar tabel b3.3 in de bijlage.

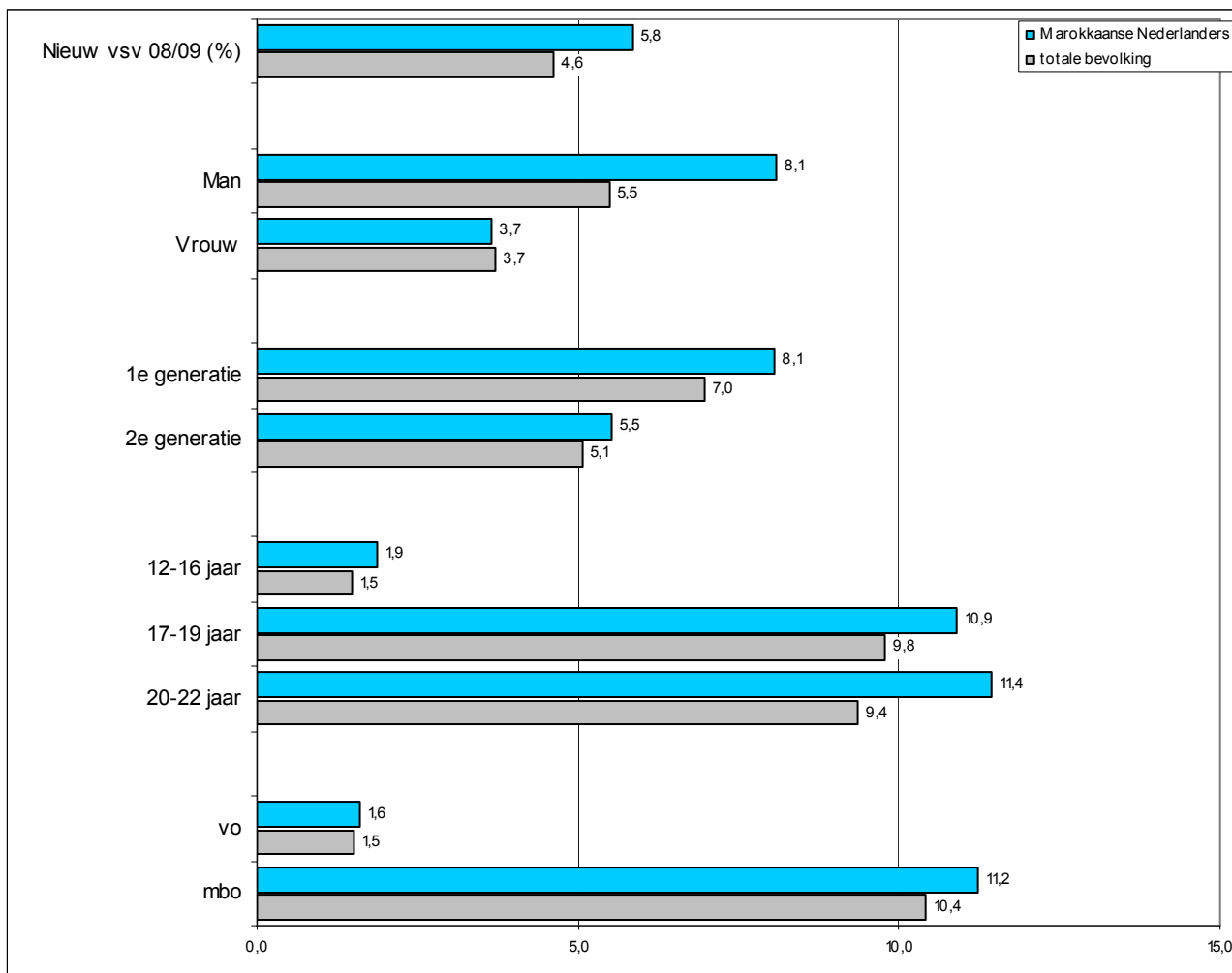
Figuur 3.5: Over- danwel ondervetegenwoordiging van 12-22-jarige Marokkaans-Nederlandse vsv-ers in schooljaar 2008/2009 (in procenten)

bron: BRON, DUO, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

3.4.1 Marokkaans-Nederlandse nieuwe voortijdig schoolverlaters naar achtergrondkenmerken

In figuur 3.6 splitsen we de vsv-cijfers uit naar geslacht, generatie, leeftijd en onderwijssoort. Het aandeel voortijdig schoolverlaters onder jongens is groter dan onder meisjes en onder de eerste generatie groter dan onder de tweede generatie. Dit beeld zien we bij de totale groep jongeren alsook bij Marokkaanse Nederlanders. Onder Marokkaanse jongens is het aandeel voortijdig schoolverlaters 8,1 procent onder Marokkaanse meisjes 3,7 procent. Onder de eerste generatie Marokkaanse Nederlanders ligt het percentage voortijdig schoolverlaters op 8,1 procent, onder de tweede generatie op 5,5 procent.

In de leeftijdsgroep 12 t/m 16 jaar is het aandeel voortijdig schoolverlaters zowel in de totale groep jongeren als onder Marokkaans-Nederlandse jongeren laag. Onder Marokkaans-Nederlandse jongeren is het aandeel voortijdig schoolverlaters onder de 20-22-jarigen met 11,4 procent hoger dan gemiddeld. Ten slotte zien we dat voortijdig schoolverlaten met name in het mbo relatief vaak voorkomt.

Figuur 3.6: Aandeel nieuwe vsv-ers (12-22 jaar) onder Marokkaanse Nederlanders naar achtergrondkenmerken, in schooljaar 2008/2009 (in procenten van betreffende deelpopulatie)

bron: BRON, DUO, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

3.5 Onderwijs 2005-2009

In het voorgaande is ingegaan op een aantal aspecten van de onderwijspositie van Marokkaanse Nederlanders in het schooljaar 2008/2009. We constateren dat zij in een achterstandspositie verkeren. Zij zijn oververtegenwoordigd op de lagere niveaus van het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Ook is het aandeel Marokkaans-Nederlandse jongeren dat het onderwijs zonder startkwalificatie verlaat iets groter dan in de totale groep leerlingen. Al met al ontstaat er wellicht een te eenzijdig en negatief beeld van de onderwijspositie van Marokkaanse Nederlanders terwijl er in de afgelopen

jaren wel degelijk (grote) vooruitgang is geboekt.⁸ Analyse van landelijke cijfers van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) over de periode 2005/2006 t/m 2008/2009 laten bijvoorbeeld zien dat het aandeel Marokkaanse Nederlanders in de (lagere) basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo sterk is gedaald en het aandeel Marokkaanse Nederlanders in de havo en het vwo juist is gestegen.⁹ Hetzelfde beeld zien we in het mbo. Het aandeel Marokkaanse Nederlanders dat de assistent-opleiding, een opleiding op het laagste niveau binnen het mbo, volgt is gedaald en het aandeel dat het hoogste mbo niveau volgt is gestegen.¹⁰

Voortijdig schoolverlaters

Landelijke gegevens van het ministerie van OCW laten zien dat het aantal leerlingen dat in het afgelopen schooljaar (2008/2009) voortijdig is gestopt met school ten opzichte van het schooljaar 2007/2008 sterk is gedaald. Deze daling zien we in een groot deel van de 22 gemeenten. Landelijk gezien is er ook onder Marokkaanse Nederlanders sprake van een sterke afname van het aandeel voortijdig schoolverlaters (van 6,7 procent in schooljaar 2007/2008 naar 5,7 procent in schooljaar 2008/2009).¹¹

⁸ In de monitor gaan we in op de situatie in het schooljaar 2008/2009. In het onderzoeksbestand is geen informatie beschikbaar over voorgaande jaren zodat het op basis daarvan nog niet mogelijk is een trend te schetsen.

⁹ SCP (2009). *Jaarrapport Integratie 2009*, p. 108.

¹⁰ SCP (2009). *Jaarrapport Integratie 2009*, p. 115.

¹¹ http://www.aanvalopschooluitval.nl/actueel_vervolg.php?id=203&titel=Aantal_voortijdig_schoolverlaters_daalt_fors.

Hoofdstuk 4 **Arbeid en Uitkering**

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op de arbeids- en uitkeringsituatie van de Marokkaans-Nederlandse bevolking in de 22 gemeenten. In paragraaf 4.2 wordt allereerst kort ingegaan op de gebruikte begrippen en databronnen. Vervolgens wordt in paragraaf 4.3 gerapporteerd over het aandeel niet-werkende werkzoekenden onder Marokkaanse Nederlanders. Daarbij wordt een vergelijking gemaakt met het aandeel werkzoekenden onder andere grote herkomstgroepen en onder de totale bevolking van de 22 gemeenten. Het aandeel werkzoekenden onder Marokkaanse Nederlanders is landelijk gezien hoger dan in de totale bevolking. Het reduceren van deze oververtegenwoordiging is een belangrijke doelstelling van het beleid. In paragraaf 4.4 gaan we vervolgens in op het aandeel en de achtergronden van Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers.

4.2 Gebruikte begrippen en databronnen

Niet-werkende werkzoekenden en uitkeringsontvangers

In deze paragraaf gaan we kort in op de gebruikte begrippen die in de volgende paragrafen aan de orde komen. In paragraaf 4.3 rapporteren we over niet-werkende werkzoekenden (NWW) in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar. Een niet-werkende werkzoekende is gedefinieerd als een persoon die bij een vestiging van het UWV WERKbedrijf is ingeschreven als een werkzoekende zonder werk of als werkzoekende die minder dan twaalf uur per week werkt met een inschrijfdatum en geen uitschrijfdatum.

In paragraaf 4.4 gaan we in op personen die een uitkering ontvangen in het kader van de Wet werk en bijstand (WWB) en/of de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers, resp. arbeidsongeschikte zelfstandigen (IOAW en IOAZ).¹²

¹² In een paar gemeenten zijn ook enkele personen die een uitkering ontvangen in het kader Wet inkomensvoorziening kunstenaars (WIK) in het bestand opgenomen.

We rapporteren voornamelijk over het percentage niet-werkende werkzoekenden en uitkeringsontvangers. Deze percentages zijn berekend door het aantal NWW-ers (respectievelijk het aantal uitkeringsontvangers) te delen door het aantal personen in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar (de potentiële beroepsbevolking) en vermenigvuldigen met 100.¹³

Data

De in dit hoofdstuk gepresenteerde gegevens over niet-werkende werkzoekenden zijn gebaseerd op registraties afkomstig van het UWV WERKbedrijf. Het UWV WERKbedrijf levert aan veel gemeenten jaarlijks een databestand met niet-werkende werkzoekenden per 31 december. Dit databestand is, met toestemming van UWV WERKbedrijf, door de gemeenten aan Risbo doorgeleverd. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van het bestand met werkzoekenden die per 31-12-2008 bij het UWV WERKbedrijf stonden ingeschreven. De cijfers over uitkeringen zijn afkomstig van de gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties. De cijfers hebben 1-1-2009 als peildatum.

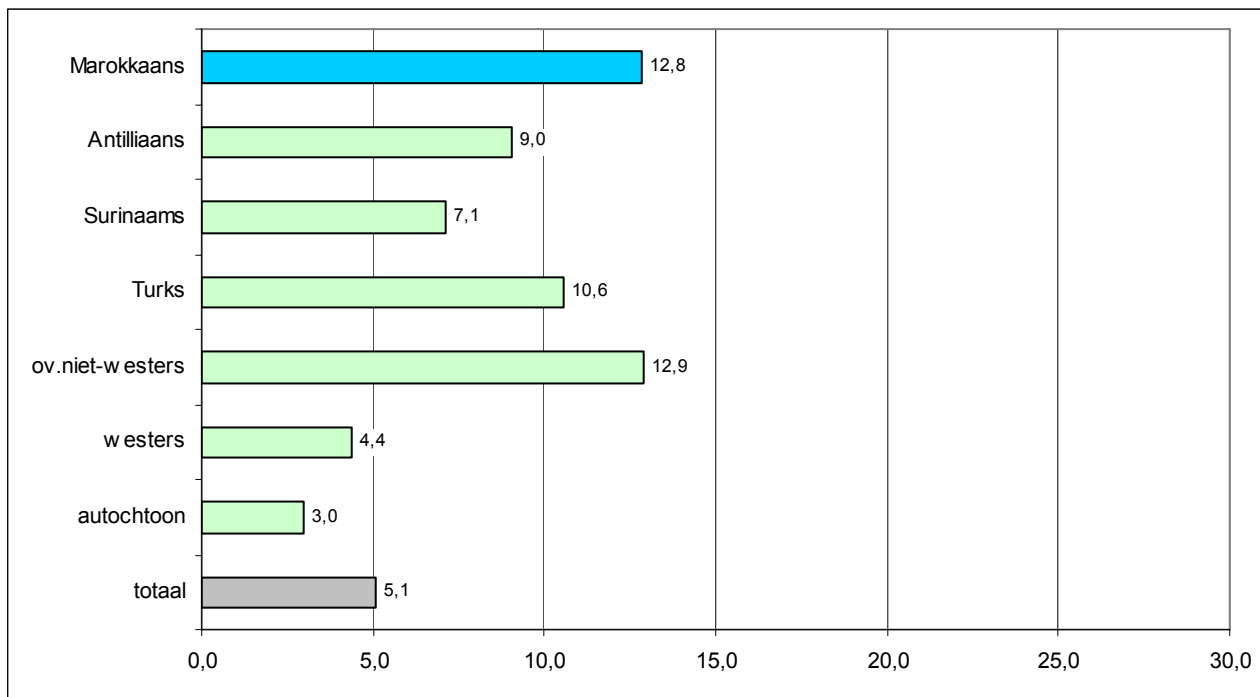
4.3 Werkzoekenden

In de 21 gemeenten¹⁴ wonen per 1 januari 2009 bijna 2,7 miljoen personen van 15 t/m 64 jaar. Daarvan staan er 135.654 (5,1 procent) als niet-werkende werkzoekende bij het UWV WERKbedrijf ingeschreven (zie tabel b4.1 in de bijlage). Van de 138.306 Marokkaanse Nederlanders van 15 t/m 64 jaar zijn er 17.755 (12,8 procent) als niet-werkende werkzoekende geregistreerd (zie figuur 4.1). Het aandeel niet-werkende werkzoekende onder Marokkaanse Nederlanders is dus aanzienlijk hoger dan onder de totale bevolking van de 21 gemeenten.

Van alle 15-24-jarige jongeren is 1,6 procent werkzoekend. Van de Marokkaans-Nederlandse jongeren is 3,2 procent werkzoekend (1231 Marokkaans-Nederlandse jonge werkzoekenden van de 38.280 Marokkaans-Nederlandse jongeren in de 21 gemeenten).

¹³ Een beperkt aantal personen onder de 18 jaar ontvangt een uitkering. In principe heeft een persoon jonger dan 18 jaar geen recht op bijzondere bijstand, maar zijn de ouders financieel verantwoordelijk voor de jongere. Alleen op grond van zéér dringende redenen kan een persoon jonger dan 18 jaar toch recht hebben op bijzondere bijstand. Daarnaast moet vaststaan dat de behoefte aan bijzondere bijstand op geen enkele andere manier kan worden verholpen (bron: <http://loketaltena.rechttopbijstand.nl/inhoud/index/pid/916>).

¹⁴ Voor de gemeente Veenendaal zijn geen gegevens over niet werkende werkzoekenden beschikbaar. De analyse in deze paragraaf hebben daarom betrekking op de populatie en werkzoekenden in 21 van de 22 gemeenten.

Figuur 4.1: Werkzoekenden (15-64 jaar) naar etnische herkomst, 31 december 2008 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Oververtegenwoordiging

Het reduceren van de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden is een belangrijke doelstelling van het beleid. De oververtegenwoordiging geeft aan in hoeverre het aandeel werkzoekenden onder de Marokkaans-Nederlandse bevolking afwijkt van het aandeel werkzoekenden in de totale bevolking. De oververtegenwoordiging wordt berekend door het verschil tussen het aandeel werkzoekenden in de totale groep en de groep van Marokkaanse Nederlanders te delen door het aandeel in de totale groep.

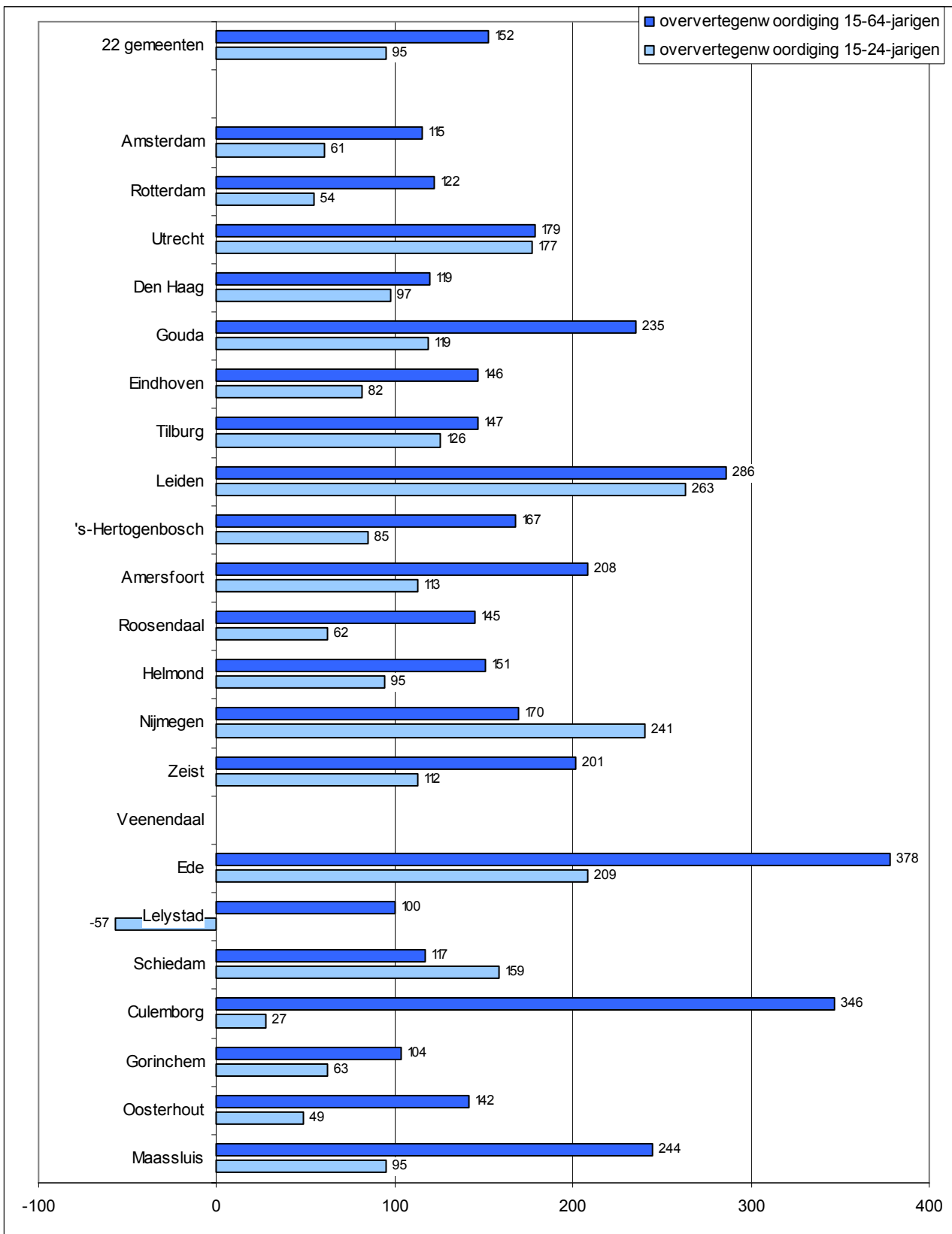
Van de totale 15-64-jarige bevolking is 5,1 procent werkzoekend. Van de Marokkaanse Nederlandse bevolking van 15-64 jaar is 12,8 procent werkzoekend. De oververtegenwoordiging van de Marokkaans-Nederlandse niet-werkende werkzoekenden komt daarmee uit op 152 procent ($=((12,8-5,1)/5,1)*100=152$ procent).¹⁵

Van alle 15-24-jarige jongeren is 1,6 procent werkzoekend. Van de Marokkaans-Nederlandse jongeren 3,2 procent. Voor jonge Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden komt de oververtegenwoordiging daarmee uit op 95 procent (zie figuur 4.2 en tabel b4.5 in de bijlage).

¹⁵ Het percentage oververtegenwoordiging is berekend op basis van de niet-afgeronde percentages.

Het aandeel Marokkaans-Nederlandse 15-64-jarige werkzoekenden is in alle gemeenten aanzienlijk groter dan in de totale groep 15-64-jarigen in de betreffende gemeenten. Tussen de gemeenten bestaan er grote verschillen in oververtegenwoordiging van het aandeel werkzoekenden (zie figuur 4.2). In Lelystad is de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden in de leeftijd van 15-64 jaar relatief beperkt. Van de totale 15-64-jarige bevolking van Lelystad is 4,3 procent werkzoekend. Van de Marokkaans-Nederlandse bevolking 8,6 procent (zie tabel b4.5 in de bijlage). Er is dus sprake van een oververtegenwoordiging van 100 procent. Ook in Amsterdam en in Rotterdam, de twee steden met het grootste aantal Marokkaanse Nederlanders, is de oververtegenwoordiging met 115 respectievelijk 122 procent relatief beperkt. In Ede en Culemborg is het aandeel werkzoekenden onder de Marokkaans-Nederlandse bevolking daarentegen meer dan vier keer zo hoog als onder de totale bevolking in deze gemeenten. Ook in de oververtegenwoordiging van jonge (15-24-jarigen) werkzoekenden zijn er grote verschillen tussen gemeenten.

In Lelystad is er bijvoorbeeld geen sprake van oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden. Van alle jongeren in Lelystad is 1,9 procent werkzoekend. Van de Marokkaans-Nederlandse jongeren 0,8 procent (zie tabel b4.5 in de bijlage). Er is dus sprake van een ondervertegenwoordiging van 57 procent. Verder zien we dat de oververtegenwoordiging van jonge Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden ook in Culemborg zeer beperkt is (27 procent). In Leiden, Nijmegen en Ede is het aandeel werkzoekenden onder Marokkaans-Nederlandse jongeren meer dan drie keer zo hoog als onder de totale groep jongeren in de gemeente. De oververtegenwoordiging ligt in deze gemeenten dus boven de 200 procent. We merken wederom op dat ook bij de interpretatie van deze resultaten voorzichtigheid geboden is. Met name onder jongeren is het aantal werkzoekenden, zeker in de kleinere gemeenten, vaak (zeer) beperkt. Een in absolute termen kleine toe- of afname in het aantal jonge Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden kan daardoor leiden tot grote verschuivingen in de oververtegenwoordiging. Het meeste extreme voorbeeld zien we in de gemeente Culemborg. Van de 272 Marokkaanse Nederlanders van 15 t/m 24 jaar zijn er 2 (0,7 procent) als niet-werkende werkzoekende geregistreerd. Van alle 3.117 jongeren in Culemborg zijn er 18 werkzoekend (0,6 procent). Er is daarmee sprake van een kleine oververtegenwoordiging van jonge Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden. In het geval dat er 1 jonge Marokkaans-Nederlandse werkzoekende werk vindt zou dit echter direct omslaan in een aanzienlijke ondervertegenwoordiging. Voor een compleet overzicht van aantallen en aandelen werkzoekenden in de 22 gemeenten wordt verwezen naar tabel b4.5 in de bijlage.

Figuur 4.2: Over- dan wel ondervertegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden 31 december 2008 (in procenten)

bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

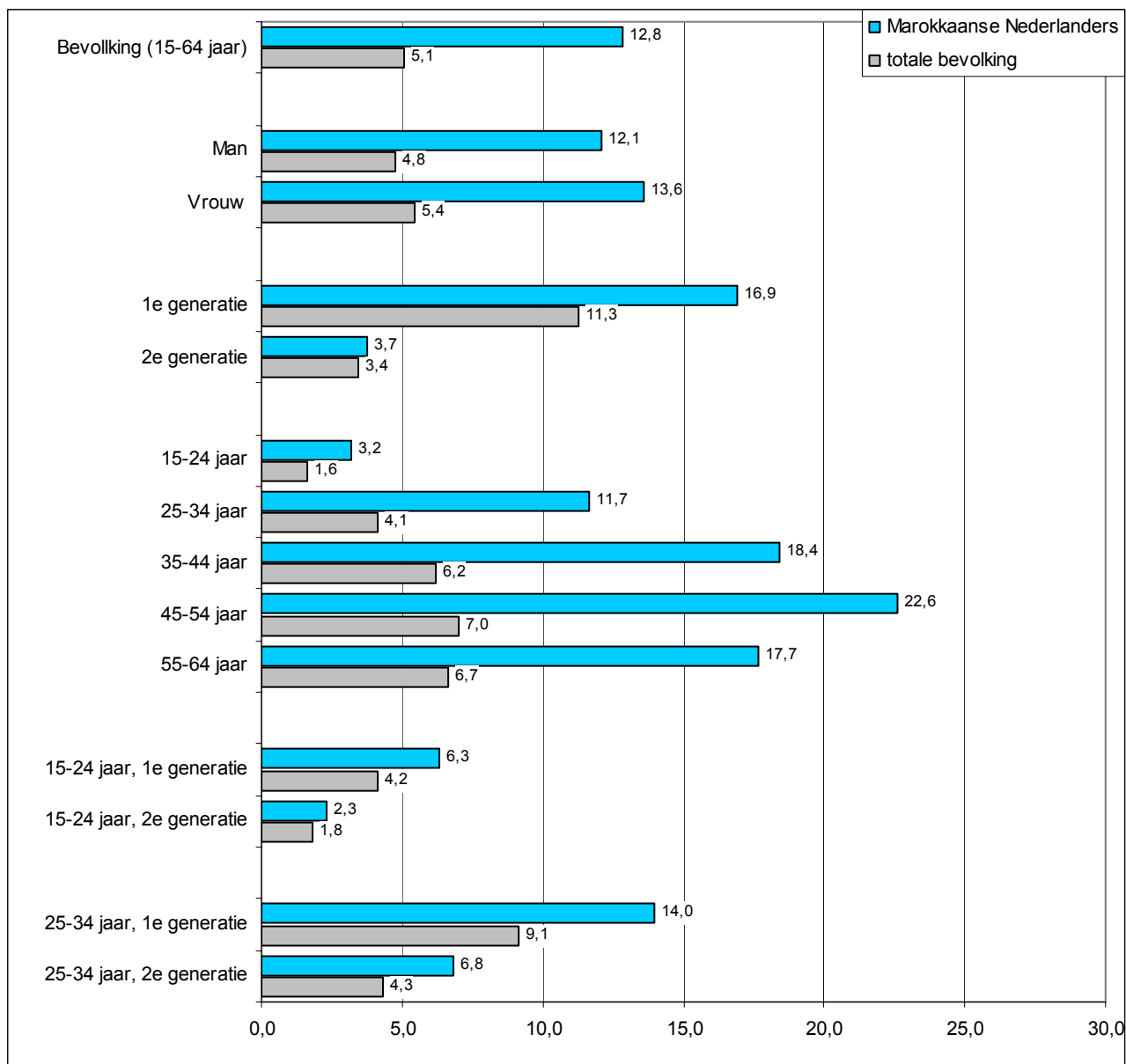
4.3.1 Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden naar achtergrondkenmerken

In figuur 4.3 wordt het aandeel werkzoekenden uitgesplitst naar geslacht, leeftijd en generatie (zie ook b4.1 in de bijlage).

We zien dat het percentage werkzoekenden onder Marokkaans-Nederlandse vrouwen iets hoger ligt dan onder Marokkaans-Nederlandse mannen (respectievelijk 13,6 procent versus 12,1 procent).

Bij de Marokkaanse Nederlanders is het percentage werkzoekenden, net als bij de totale allochtone bevolking van de 21 gemeenten, onder de eerste generatie veel hoger dan onder de tweede generatie (respectievelijk 16,9 procent en 3,7 procent). Dit kan voor een deel het gevolg zijn van het verschil in de leeftijdsopbouw tussen de eerste en tweede generatie. De tweede generatie Marokkaanse Nederlanders is gemiddeld genomen veel jonger (zie figuur 2.6) en het aandeel werkzoekenden onder jongeren is veel kleiner dan onder ouderen. We zien dat er echter ook onder 15-24-jarige en 25-34-jarige Marokkaanse Nederlanders aanzienlijke verschillen zijn tussen de eerste en de tweede generatie. Het verschil is echter wel kleiner.

Voor de 15-54-jarige bevolking zien we dat het aandeel werkzoekenden toe neemt naarmate de leeftijd stijgt. Van de totale groep 15-24-jarigen is 1,6 procent werkzoekend, van de 45-54-jarigen 7,0 procent. Onder de Marokkaans-Nederlandse bevolking zien we dit beeld ook. Van de 15-24-jarige Marokkaanse Nederlanders is 3,2 procent werkzoekend en van de 45-54-jarigen 22,6 procent. Onder de 55-64-jarigen inwoners van de 22 gemeenten is het aandeel werkzoekenden iets kleiner dan onder de 45-54-jarigen.

Figuur 4.3: Aandeel Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden (15–64 jaar) naar achtergrondkenmerken, 31 december 2008 (in procenten van betreffende deelpopulatie)

bron: UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

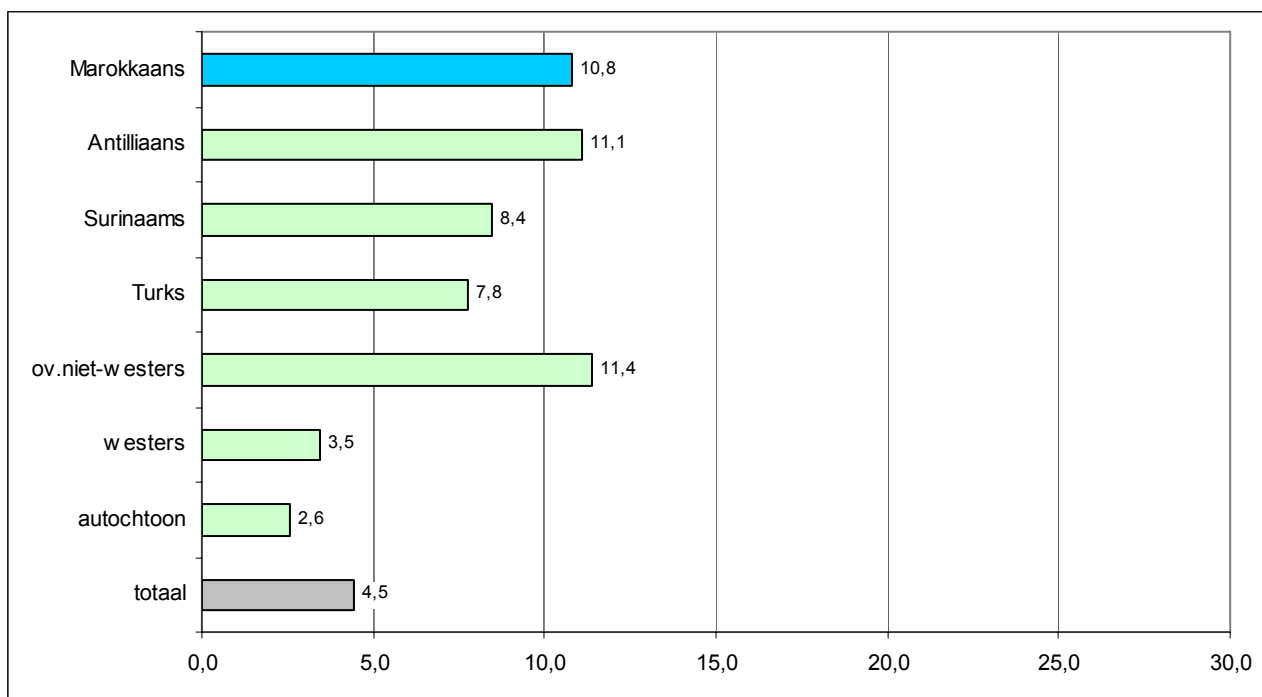
Kenmerken van werkzoekenden

Van de Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden is ruim een kwart (25,5 procent) korter dan 6 maanden werkzoekend (zie tabel b4.3 in de bijlage). Dit is iets lager dan het gemiddelde van de totale groep werkzoekenden in de 21 gemeenten (29,5 procent). Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden hebben een lager opleidingsniveau dan het gemiddeld. Bijna zes op de tien van de Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden heeft een opleiding op het laagste niveau (58,6 procent). Bij de totale groep werkzoekenden is dat ruim een derde

(35,1 procent). 3,6 procent van de Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden heeft een hbo- of wo-opleiding tegenover 13,8 procent onder de totale bevolking van de 22 gemeenten. Marokkaanse Nederlanders zoeken veel vaker werk op een elementair of lager niveau dan de gemiddelde werkzoekende. Voor meer uitsplitsingen zoals naar fasering en dergelijke verwijzen we naar tabel b4.3 in de bijlage.

4.4 Uitkeringen

Van de totale 15-64-jarige bevolking in de 22 gemeenten is 4,5 procent afhankelijk van een WWB- of de IOA-uitkering. Van de ruim 140 duizend 15-64-jarige Marokkaanse Nederlanders ontvangen er 15.164 een WWB- of de IOA-uitkering (10,8 procent). Van de Marokkaanse Nederlanders is dus een aanzienlijk groter deel afhankelijk van een uitkering dan van de totale bevolking (zie figuur 4.4). Van alle 15-24-jarige jongeren in de 22 gemeenten krijgt 1,0 procent een uitkering. Van de Marokkaans-Nederlandse jongeren krijgt 1,7 procent een WWB- of de IOA-uitkering (642 Marokkaans-Nederlandse jonge uitkeringsontvangers van de 38.787 Marokkaans-Nederlandse jongeren in de 22 gemeenten) (zie tabel b4.2 in de bijlage).

Figuur 4.4: Personen (15-64 jaar) met een WWB- of IOA uitkering, 1 januari 2009 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties, bewerking Risbo

Oververtegenwoordiging

Van de totale 15-64-jarige bevolking ontvangt 4,5 procent een WWB- of IOA-uitkering. Van de Marokkaans-Nederlandse 15-64-jarige bevolking is 10,8 procent afhankelijk van een WWB- of IOA-uitkering. De oververtegenwoordiging van de Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers komt daarmee uit op 143 procent ($=((10,8-4,5)/4,5)*100=143$ procent).¹⁶

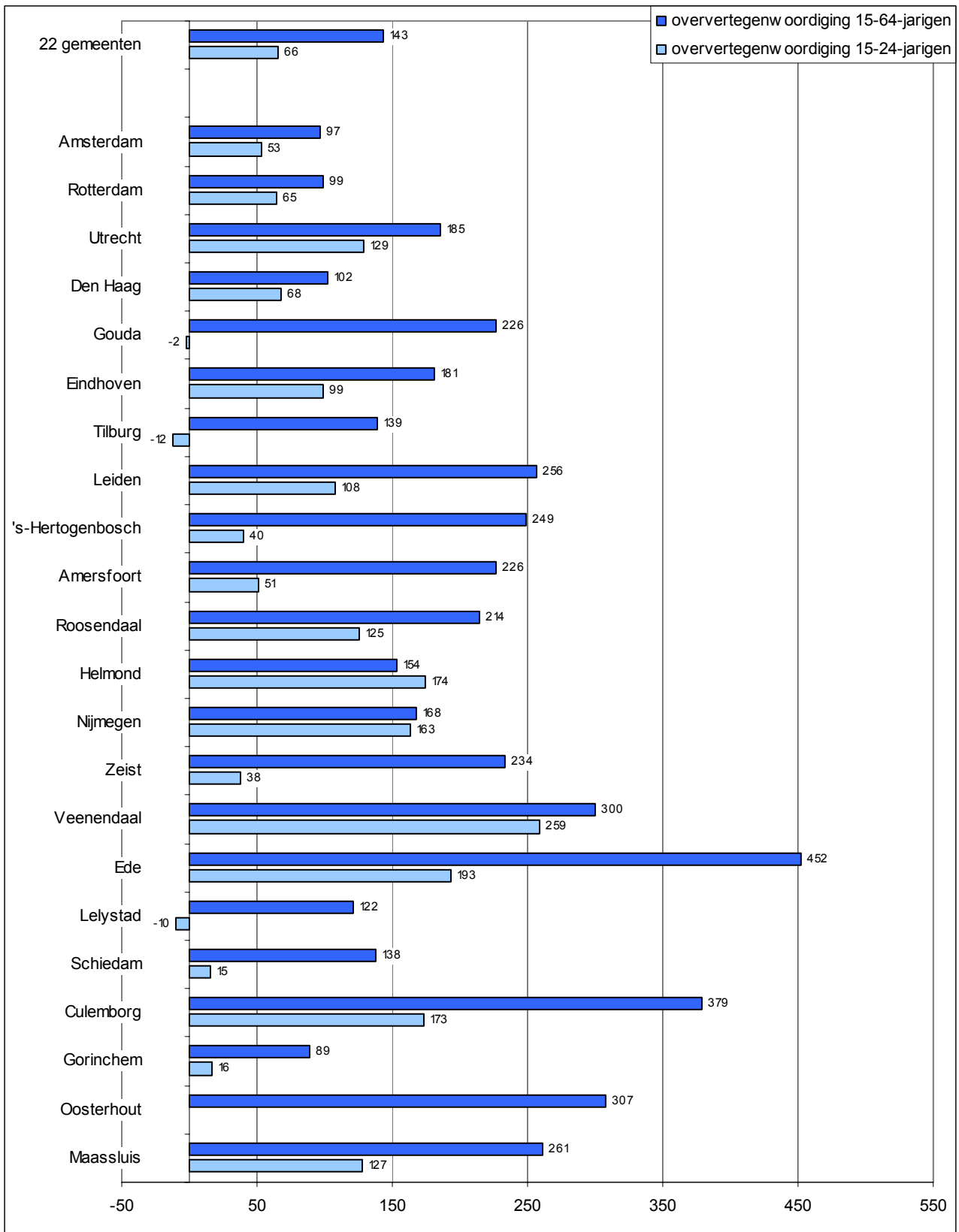
Van alle 15-24-jarige jongeren krijgt 1,0 procent een uitkering in het kader van de WWB of IOA, van de Marokkaans-Nederlandse jongeren 1,7 procent. Voor jonge Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers komt de oververtegenwoordiging daarmee uit op 66 procent (zie figuur 4.5 en tabel b4.6 in de bijlage).

Tussen de gemeenten bestaan er grote verschillen in oververtegenwoordiging van het aandeel ontvangers van een WWB- of IOA-uitkering (zie figuur 4.5 en tabel b4.6 in de bijlage).

In Gorinchem, Amsterdam en Rotterdam is de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers in de leeftijd van 15-64 jaar relatief laag (kleiner dan 100 procent) (zie ook tabel b4.6 in de bijlage). In Ede Culemborg, Oosterhout en Veenendaal is het aandeel uitkeringsontvangers onder de Marokkaans-Nederlandse bevolking daarentegen meer dan vier keer zo hoog als onder de totale 15-64-jarige bevolking in die gemeente.

Ook in de oververtegenwoordiging van jonge (15-24-jarigen) uitkeringsontvangers zijn er grote verschillen tussen gemeenten. In Oosterhout, Tilburg, Lelystad en Gouda is er (lichte) een ondervertegenwoordiging. Het aandeel Marokkaans-Nederlandse jongeren dat afhankelijk is van een uitkering is in deze vier gemeenten (veel) kleiner dan in de totale groep 15-24-jarige jongeren. Het gaat hier ook om (zeer) kleine aantallen (Tilburg 10, Lelystad 3 en Gouda 5 jongeren). In Oosterhout zijn er zelfs helemaal geen Marokkaans-Nederlandse jongeren afhankelijk van een uitkering (zie ook tabel b4.6 in de bijlage). In Veenendaal is de oververtegenwoordiging van jonge Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers relatief hoog (259 procent). In tabel b4.6 in de bijlage wordt het aantal, het percentage uitkeringsontvangers alsmede de oververtegenwoordiging gepresenteerd voor de 22 gemeenten.

¹⁶ Het percentage oververtegenwoordiging is berekend op basis van de niet-afgeronde percentages.

Figuur 4.5: Over- danwel ondervertegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers per 1 januari 2009 (in procenten)

bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties, bewerking Risbo

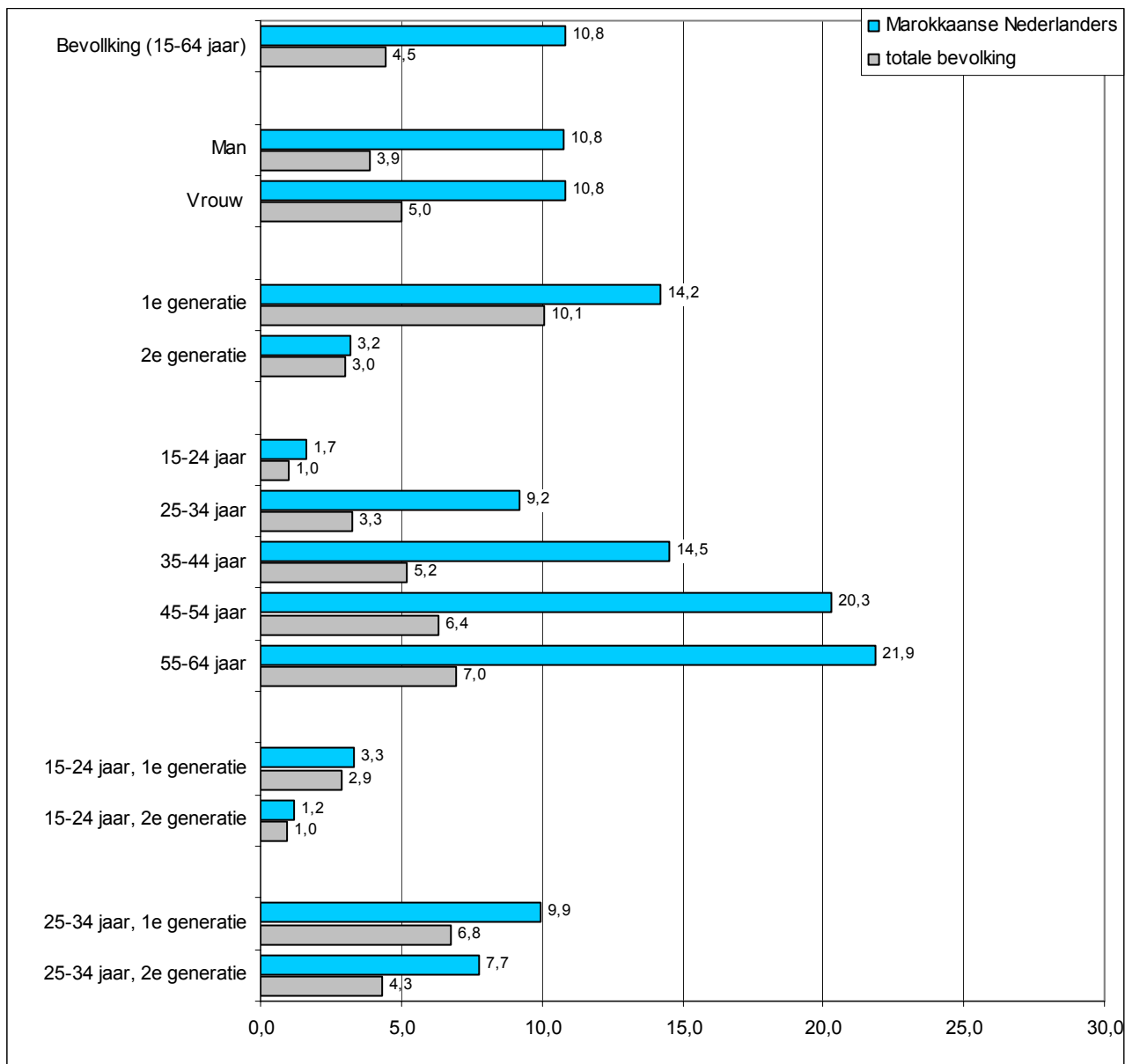
4.4.1 Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers naar achtergrondkenmerken

Uit figuur 4.6 blijkt dat Marokkaans-Nederlandse mannen even vaak afhankelijk zijn van een uitkering als Marokkaans-Nederlandse vrouwen.

Evenals bij de totale bevolking van de 22 gemeenten is de uitkeringsafhankelijkheid onder Marokkaans-Nederlandse ouderen veel groter dan onder Marokkaans-Nederlandse jongeren. Van de 15-24-jarige Marokkaanse Nederlanders is 1,7 procent afhankelijk van een uitkering, van de 35-44-jarigen 14,5 procent en van de 55-64-jarigen Marokkaanse Nederlanders ontvangt 21,9 procent een uitkering.

Verder is de eerste generatie Marokkaanse Nederlanders uit de 22 gemeenten vaker afhankelijk van een uitkering dan de tweede generatie (14,2 procent versus 3,2 procent).

Dit is deels het gevolg van het verschil in de leeftijdsopbouw tussen de eerste en tweede generatie Marokkaanse Nederlanders. De tweede generatie is gemiddeld genomen veel jonger en het aandeel uitkeringsontvangers onder jongeren is veel kleiner dan onder ouderen. We corrigeren hiervoor door generaties te vergelijken binnen de onderscheiden leeftijdsgroepen. In de leeftijdsgroep 15 t/m 24 jaar is het aandeel uitkeringsontvangers onder de eerste generatie Marokkaanse Nederlanders (3,3 procent) na correctie nog steeds hoger dan onder de tweede generatie Marokkaanse Nederlanders (1,2 procent). Ook in de leeftijdsgroep van 25 t/m 34 jaar is het verschil tussen het aandeel uitkeringsontvangers in de eerste generatie (9,9 procent) en de tweede generatie (7,7 procent) nog aanwezig. Het verschil is echter wel kleiner dan voor de correctie.

Figuur 4.6: Aandeel Marokkaanse Nederlanders (15–64 jaar) met een WWB/IOA uitkering naar achtergrondkenmerken, 31 december 2008 (in procenten van betreffende deelpopulatie)

bron: gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties

Kenmerken van uitkeringsontvangers

Van de Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers is bijna de helft (49,3 procent) langdurig (meer dan 5 jaar) afhankelijk is van een uitkering. Hetzelfde beeld zien we overigens ook voor de totale groep uitkeringsontvangers in de 22 gemeenten. Daarvan is precies 50 procent langdurig afhankelijk van een uitkering (zie tabel b4.4 in de bijlage).

4.5 Werkloosheid en uitkeringen 2005-2010

Het voorgaande laat een weinig rooskleurig beeld zien van de arbeidspositie en uitkeringspositie van Marokkaanse Nederlanders. Van de Marokkaanse Nederlanders staat een groter deel als werkzoekende geregistreerd dan van de totale bevolking en ook de uitkeringsafhankelijkheid van Marokkaanse Nederlanders is groter dan gemiddeld. Kijken we naar de ontwikkeling 2005-2009 dan zien we een veel positiever beeld.¹⁷ De werkloosheid en uitkeringsafhankelijkheid zijn zowel onder de totale Marokkaans-Nederlandse beroepsbevolking als onder de Marokkaanse jongeren sterk gedaald.¹⁸ Uiteraard is de economische conjunctuur hierop van grote invloed. Ook in de totale bevolking zien we een sterke daling van werkloosheid en uitkeringsafhankelijkheid waardoor de oververtegenwoordiging van de Marokkaanse Nederlanders weinig is veranderd. Niettemin is de scherpe daling van werkloosheid en uitkeringsafhankelijkheid in de afgelopen jaren natuurlijk positief te noemen. Gezegd moeten worden dat recente ontwikkelingen op de arbeidsmarkt minder reden geven tot optimisme. Cijfers van het CBS laten zien dat de werkloosheid als gevolg van de economische crisis sinds eind 2008 sterk is toegenomen. In het tweede kwartaal van 2010 lijkt deze scherpe stijging gerekend over de totale beroepsbevolking voorlopig tot een einde gekomen. Voor de Marokkaanse Nederlanders geldt dit echter niet.

¹⁷ De cijfers in deze paragraaf zijn gebaseerd op steekproefonderzoek (de Enquête Beroepsbevolking (EBB) van het CBS) en zijn dus niet zondermeer vergelijkbaar met de gegevens waar de analyses in dit rapport op zijn gebaseerd.

¹⁸ <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/default.aspx?DM=SLNL&PA=71958NED&D1=10&D2=0&D3=0%2c26%2c33%2c35&D4=26%2c31%2c36%2c41%2c46%2c51-52&VW=T>, zie ook SCP (2009). *Jaarrapport Integratie 2009*, p. 143 en p. 149.

5.1 Inleiding

Het beleid richt zich op het verminderen van criminaliteit. In dit hoofdstuk wordt stilgestaan bij de omvang en aard van criminaliteit onder de Marokkaans-Nederlandse bevolking in de 22 gemeenten. Daarbij wordt een vergelijking gemaakt met andere grote herkomstgroepen en de totale bevolking van de 22 gemeenten. In paragraaf 5.2 wordt ingegaan op de gebruikte begrippen en de databron. In paragraaf 5.3 wordt aandacht geschonken aan de omvang van de criminaliteit onder de Marokkaans-Nederlandse bevolking van de 22 gemeenten in het jaar 2009. Vervolgens gaan we in op de achtergrondkenmerken en de oververtegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse verdachten in de bevolking van de 22 gemeenten. In paragraaf 5.4 worden verdachtencijfers gepresenteerd voor de periode 2005-2009. Het gaat hier om welk deel van de per 1 januari 2009 in de 22 gemeenten ingeschreven bevolking op enig moment in de periode 2005-2009 minimaal één keer in aanraking met de politie is gekomen op verdenking van betrokkenheid bij een misdrijf. Vervolgens komt in paragraaf 5.5 de pleegcarrière aan de orde en wordt in paragraaf 5.6 ingegaan op het type misdrijven waar Marokkaanse Nederlanders van verdacht worden.

5.2 Gebruikte begrippen en databron

Verdachten, antecedenten en misdrijven

In deze paragraaf gaan we kort in op de gebruikte begrippen. We maken onderscheid tussen verdachten, antecedenten en misdrijven. Er wordt eerst gerapporteerd over (het percentage) verdachten. Een persoon staat als verdachte geregistreerd indien tegen hem proces-verbaal is opgemaakt ter zake van één of meer misdrijven/delicten¹⁹. Zo'n proces-verbaal wordt een antecedent genoemd. In een proces-verbaal of antecedent kunnen meerdere misdrijven worden geregistreerd. Men kan hierbij denken aan een winkeldiefstal waarbij ook mishandeling heeft plaatsgevonden. Indien van deze gebeurtenis

¹⁹ Een misdrijf is een strafbaar feit van de ernstige soort dat als zodanig is omschreven en strafbaar gesteld in de wet.

proces-verbaal wordt opgemaakt, zullen hierin meerdere wetsartikelen worden vermeld. Uiteraard komt het ook voor dat in een bepaald jaar een persoon meer dan één keer met de politie in aanraking komt op verdenking van een misdrijf. Van een persoon die in een bepaald jaar drie keer is opgepakt door de politie voor een misdrijf en waartegen evenzoveel keer proces-verbaal is opgemaakt staan dan drie antecedenten geregistreerd. Het totaal aantal geregistreerde antecedenten en misdrijven in een bepaalde periode is dus bijna per definitie groter dan het totaal aantal geregistreerde verdachten. In paragraaf 5.5. wordt nagegaan of een verdachte eenmalig of vaker verdacht is geweest van een misdrijf. Hiervoor wordt de term pleegcarrière gebruikt. Verdachten worden onderscheiden naar first offenders (hier beginners genoemd), meerplegers en veelplegers. Voor verdere uitleg zie paragraaf 5.5. en de begrippenlijst en technische toelichting in de bijlagen.

Databron

Voor dit hoofdstuk maken we gebruik van verdachtenregistraties uit het zogenaamde Herkenningsdienstsysteem (HKS). De gegevens zijn afkomstig van de Dienst IPOL van het Korps Landelijke politiediensten (KLPD). De Dienst IPOL verzamelt jaarlijks data vanuit het HKS. In het HKS worden verdachten geregistreerd tegen wie een proces-verbaal is opgemaakt wegens een misdrijf. Het is de overtuiging van de politie dat het daders zijn. Voor deze personen is proces-verbaal van opsporing gemaakt en verstuurd naar het OM. De rechter moet zich er nog over uitspreken. We rapporteren dus over verdachten en niet over veroordeelden.

Cijfers 2009

De cijfers over het meest recent verlopen jaar (hier dus 2009) zijn altijd voorlopige cijfers. Deze cijfers worden in het eerste kwartaal van het komende jaar (2011) pas definitief. Dit geldt echter voor alle bevolkingsgroepen zodat het vergelijken van percentages wel mogelijk is.²⁰

Koppeling

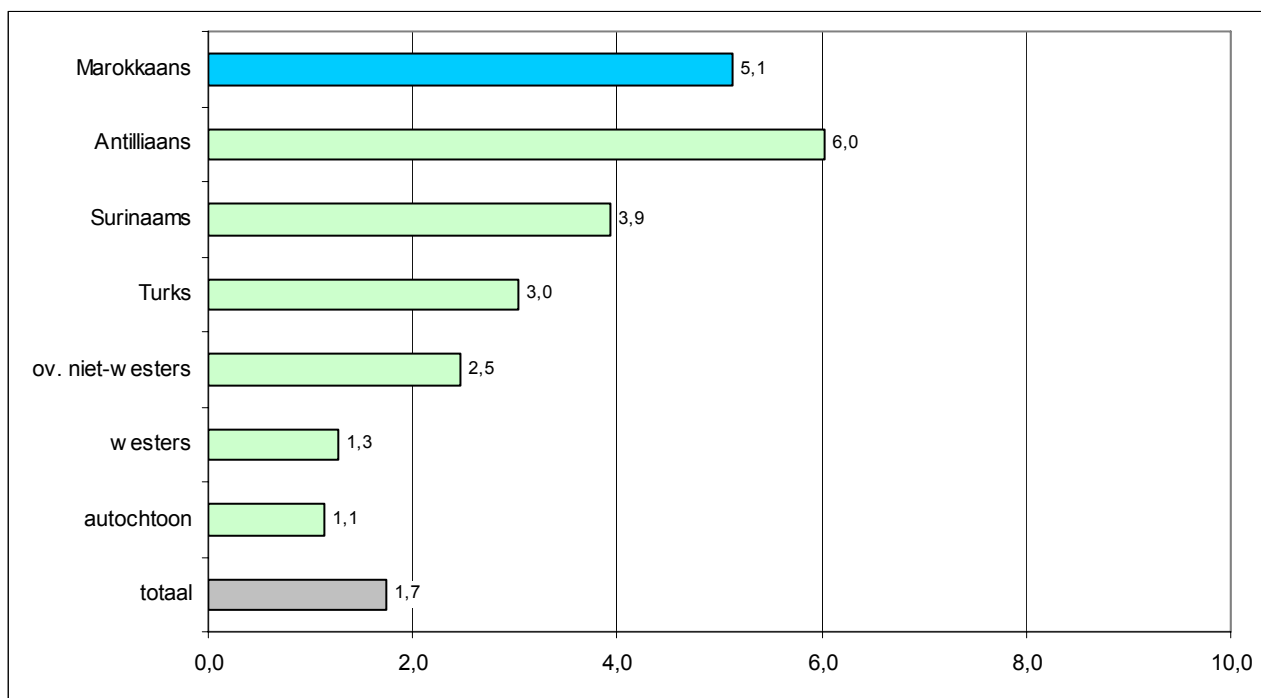
Geregistreerde verdachten in 2009 zijn op basis van het versleutelde persoonsnummer gekoppeld aan het bevolkingsbestand per 1 januari 2009. Indien het persoonsnummer in de verdachtenregistratie niet bekend is, kan er

²⁰ Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar Van Tilburg en Beijersbergen van Henegouwen (2010). *Cijfers over de Antilliaanse verdachtenpopulatie van de 21 Antillianengemeenten*.

per definitie geen koppeling worden gemaakt met het bevolkingsbestand. Verdachten zonder valide persoonsnummer zijn in de onderstaande tabellen dus niet opgenomen. Ook verdachten die in de loop van 2009 vanuit een niet in het onderzoek betrokken gemeente in een van de betrokken gemeenten is komen wonen, vallen buiten onderstaande analyses. De gepresenteerde verdachtenpercentages en aantallen kunnen daardoor verschillen van de door de Dienst IPOL gepresenteerde cijfers. Voor meer informatie over het HKS verwijzen we naar de begrippenlijst en technische toelichting in de bijlagen.

5.3 Verdachten 2009

In figuur 5.1 worden verdachtenpercentages gepresenteerd van de bevolking van 12 jaar en ouder. Het betreft personen die per 1 januari 2009 in een van de 22 gemeenten woonden en in 2009 werden verdacht van een misdrijf. De 22 gemeenten tellen per 1 januari 2009 ruim 3.3 miljoen inwoners van 12 jaar of ouder. Hiervan komen er in 2009 57.769 (1,7 procent) in aanraking met de politie op verdenking van een misdrijf en worden als verdachte in het HKS geregistreerd. Per 1 januari 2009 wonen in de 22 gemeenten 161.669 Marokkaanse Nederlanders van 12 jaar of ouder. Hiervan worden er in 2009 8.295 (5,1 procent) verdacht van een misdrijf (zie figuur 5.1 en tabel b5.1 in de bijlage).

Figuur 5.1: Verdachten 12 jaar en ouder in 2009 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep per 1-1-2009)

bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Oververtegenwoordiging

Van de totale bevolking van 12 jaar en ouder in de 22 gemeenten is 1,7 procent verdacht. Van de Marokkaans-Nederlandse bevolking van 12 jaar en ouder is 5,1 procent verdacht. De oververtegenwoordiging komt daarmee uit op 196 procent ($=((5,1-1,7)/1,7)*100=196$ procent).²¹

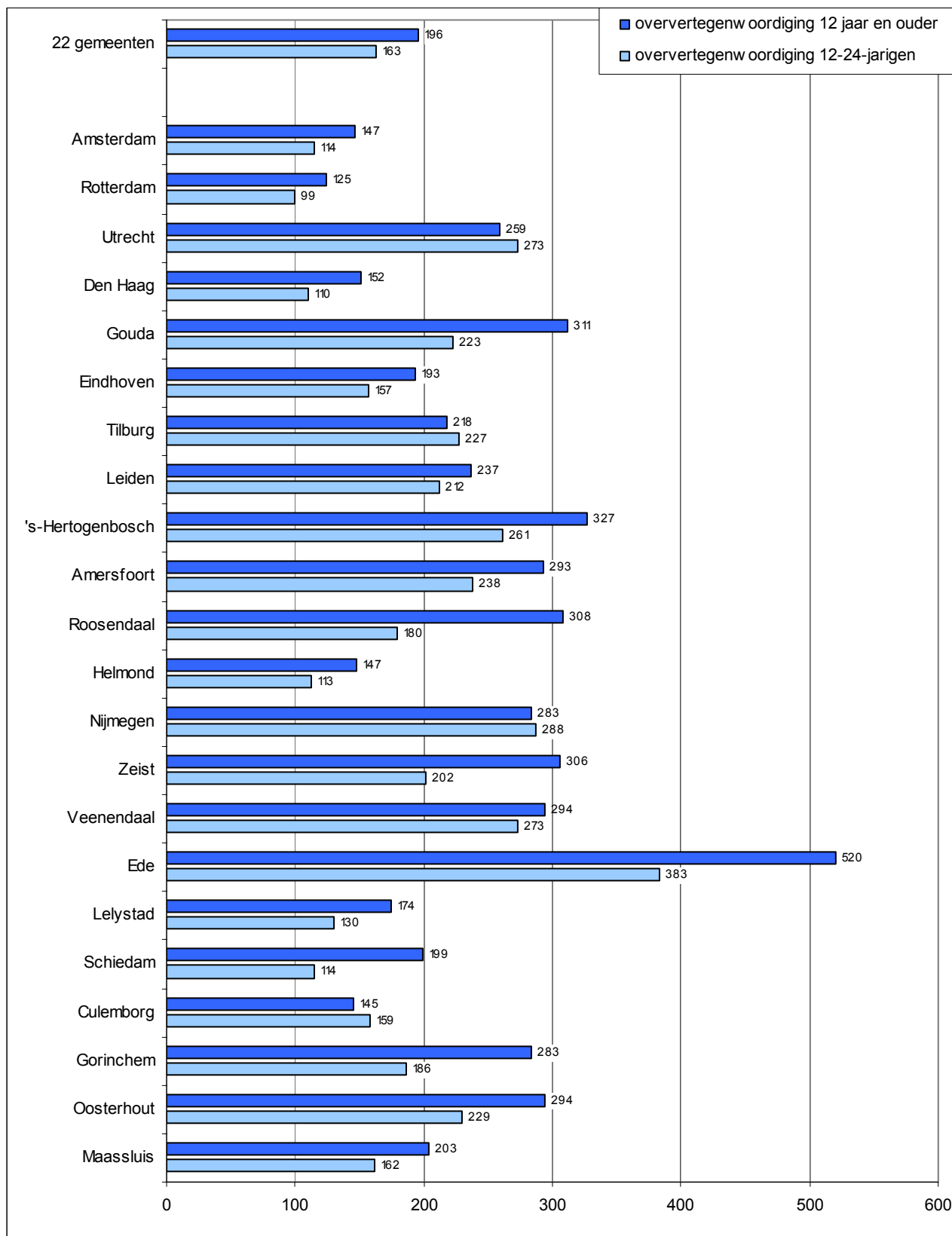
Van alle 12-24-jarige jongeren in de 22 gemeenten is 3,7 procent verdacht. Van de Marokkaans-Nederlandse jongeren is 9,6 procent verdacht (4.886 Marokkaans-Nederlandse verdachten van 50.680 12-24-jarige Marokkaanse Nederlanders die in de 22 gemeenten wonen). De oververtegenwoordiging van 12-24-jarige Marokkaans-Nederlandse jongeren is 163 procent (zie figuur 5.2 en tabel b5.4 in de bijlage).

Marokkaanse Nederlanders zijn dus sterk oververtegenwoordigd in de verdachtenregistraties. Dit beeld geldt voor alle 22 gemeenten. Tussen de gemeenten bestaan er niettemin grote verschillen (zie figuur 5.2 en tabel b5.4 in de bijlage). In Rotterdam, Culemborg, Amsterdam en Helmond is de oververtegenwoordiging van Marokkaanse Nederlanders in de leeftijd van 12 jaar en ouder relatief beperkt (kleiner dan 150 procent). In Ede, 's-Hertogenbosch, Gouda, Roosendaal en Zeist is de oververtegenwoordiging groter dan 300 procent. In deze gemeenten is het aandeel verdachten onder de Marokkaans-Nederlandse bevolking van 12 jaar en ouder dus meer dan vier keer zo hoog als onder de totale bevolking van 12 jaar en ouder in de betreffende gemeente.

Ook in de oververtegenwoordiging van jonge (12-24-jarigen) verdachten zijn er grote verschillen tussen de 22 gemeenten. In Rotterdam is de oververtegenwoordiging kleiner dan 100 procent en daarmee relatief beperkt. In Ede, Nijmegen, Utrecht, 's-Hertogenbosch, Veenendaal, Amersfoort, Tilburg, Gouda, Leiden, Oosterhout en Zeist is oververtegenwoordiging van jonge Marokkaans-Nederlandse verdachten groter dan 200 procent. Voor een compleet overzicht van het aantal en aandeel verdachten en oververtegenwoordiging in de 22 gemeenten verwijzen we naar tabel b5.4 in de bijlage.

²¹ Het percentage oververtegenwoordiging is berekend op basis van de niet-afgeronde percentages.

Criminaliteit

Figuur 5.2: Over- danwel ondervertegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse verdachten 2009 (in procenten)
 bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

5.3.1 Marokkaans-Nederlandse verdachten naar achtergrondkenmerken

In figuur 5.3 wordt het aandeel verdachten uitgesplitst naar subgroepen.

Verdachten naar geslacht

Mannen worden veel vaker verdacht dan vrouwen. Dit geldt ook voor de Marokkaanse Nederlanders. Van alle Marokkaans-Nederlandse vrouwen van 12 jaar en ouder in de 22 gemeenten wordt in 2009 1,4 procent verdacht. Van de Marokkaans-Nederlandse mannen wordt 8,6 procent verdacht van een misdrijf (zie figuur 5.3). Het percentage verdachten onder Marokkaans-Nederlandse mannen ligt ongeveer 3 keer zo hoog als onder de totale mannelijke bevolking van de 22 gemeenten (2,9 procent). Ook Marokkaans-Nederlandse vrouwen worden vaker verdacht dan de totale vrouwelijke bevolking van de 22 gemeenten (1,4 versus 0,6 procent).

Verdachten naar leeftijd en generatie

Leeftijd is een belangrijke indicator voor crimineel gedrag. Het is een bekend gegeven dat de kans op crimineel gedrag vanaf het 12e tot (ongeveer) het 18e levensjaar sterk toeneemt, dan stabiliseert om vervolgens vanaf ongeveer het 20e levensjaar sterk af te nemen.²² We zien dat het aandeel verdachten onder de totale bevolking in de leeftijdsgroep 12-17 jaar en 18-24 jaar in de 22 gemeenten ongeveer gelijk is. Daarna neemt de kans om verdacht te worden inderdaad sterk af (figuur 5.3). Een soortgelijk beeld zien we bij de Marokkaanse Nederlanders. Van de minderjarige Marokkaanse Nederlanders wordt 8,8 procent verdacht, van de jongvolwassenen 10,4 procent en van de 25-45-jarigen 4,1 procent.

Onder Marokkaanse Nederlanders lijkt het verschil tussen de eerste en tweede generatie in het percentage verdachten op het eerste gezicht groot. Van de eerste generatie Marokkaanse Nederlanders is 3,1 procent verdacht, van de tweede generatie 9,1 procent. Een en ander hangt echter sterk samen met het verschil in leeftijdsopbouw tussen de eerste en tweede generatie Marokkaanse Nederlanders. De tweede generatie is gemiddeld genomen veel jonger en zoals eerder werd aangegeven, is het aandeel verdachten onder jongeren in het algemeen groter dan onder ouderen. Om te voorkomen dat verschillen in verdachtenpercentages tussen generaties onterecht worden toegeschreven aan een generatie-effect, terwijl er eigenlijk sprake is van een leeftijdseffect, is in figuur 5.3 de analyse tevens gemaakt voor Marokkaans-Nederlandse jongeren in de leeftijd van 12 t/m 24 jaar. We zien dat het verschil tussen de generaties

²² Zie bijvoorbeeld Hirschi, T. en M. Gottfredson (1983). Age and the explanation of crime. In: *The American Journal of Sociology*, jg. 89, nr. 3, p552-584.

na de correctie voor leeftijd veel kleiner is geworden (8,6 procent onder 12-24-jarige eerste generatie Marokkaanse Nederlanders, 9,9 procent onder 12-24-jarige tweede generatie Marokkaanse Nederlanders).

Verdachten naar onderwijsniveau en voortijdig schoolverlaten

Schoolgaande jongeren die onderwijs volgen op een laag niveau, hebben een grotere kans om in aanraking te komen met de politie op verdenking van een misdrijf dan jongeren die onderwijs volgen op een hoog niveau.²³ Deze samenhang zien we zowel bij de totale groep als bij Marokkaans-Nederlandse jongeren in de leeftijd van 12 t/m 22 jaar.

Van de Marokkaans-Nederlandse niet voortijdig schoolverlaters wordt 9,4 procent verdacht, van de Marokkaans-Nederlandse voortijdig schoolverlaters maar liefst 26,5 procent. Marokkaans-Nederlandse voortijdig schoolverlaters komen dus veel vaker in aanraking met de politie dan Marokkaans-Nederlandse jongeren die de school niet voortijdig hebben verlaten. Deze samenhang tussen voortijdig schoolverlaten en criminaliteit zien we ook bij de totale groep jongeren en ook bij alle andere onderscheiden herkomstgroepen (zie tabel b5.1 in de bijlage).

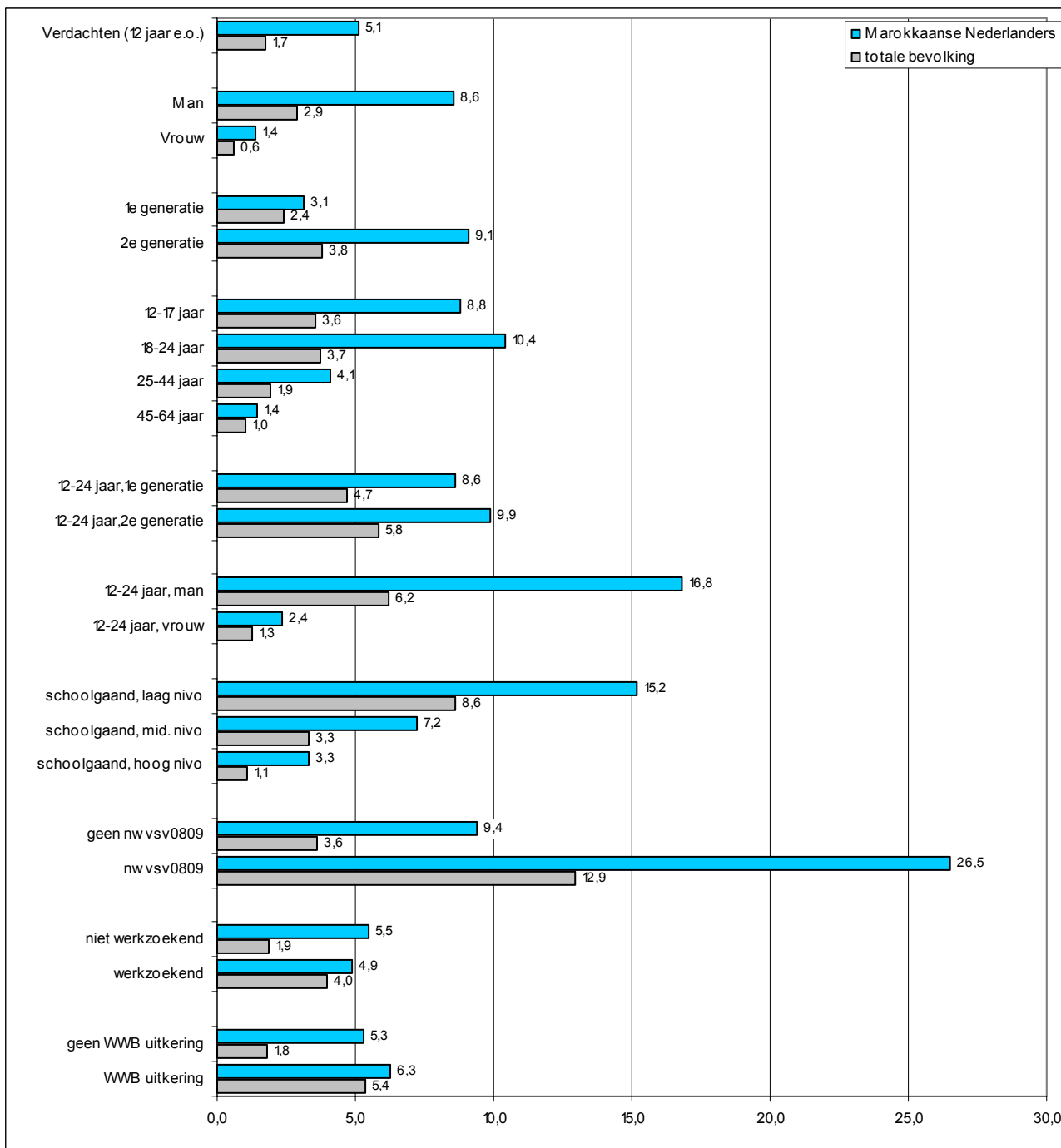
Verdachten naar werk en uitkeringsafhankelijkheid

Onder de totale bevolking in de 22 gemeenten zien we dat werkzoekenden veel vaker worden verdacht dan niet werkzoekenden. Onder de Marokkaanse Nederlanders is er nauwelijks verschil. Het percentage verdachten onder Marokkaans-Nederlandse niet werkzoekenden is 5,5 procent, onder Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden 4,9 procent.

Personen met een uitkering worden vaker verdacht dan personen zonder uitkering. Dit beeld zien we veel minder sterk bij de Marokkaans-Nederlandse bevolking als bij de totale bevolking. Van de Marokkaanse Nederlanders met een uitkering wordt 6,3 procent verdacht, van de Marokkaanse Nederlanders zonder uitkering 5,3 procent.

²³ De opleidingen zijn gecodeerd in drie onderwijsniveaus. Praktijkonderwijs, vmbo bb, vmbo kb, mbo 1 en mbo 2 zijn gecategoriseerd als laag niveau; onderbouw vo, vmbo-tl, vmbo gl, mbo 3 en mbo 4 als middelbaar niveau; havo, vwo, hbo en wo als hoog niveau.

Hoofdstuk 5

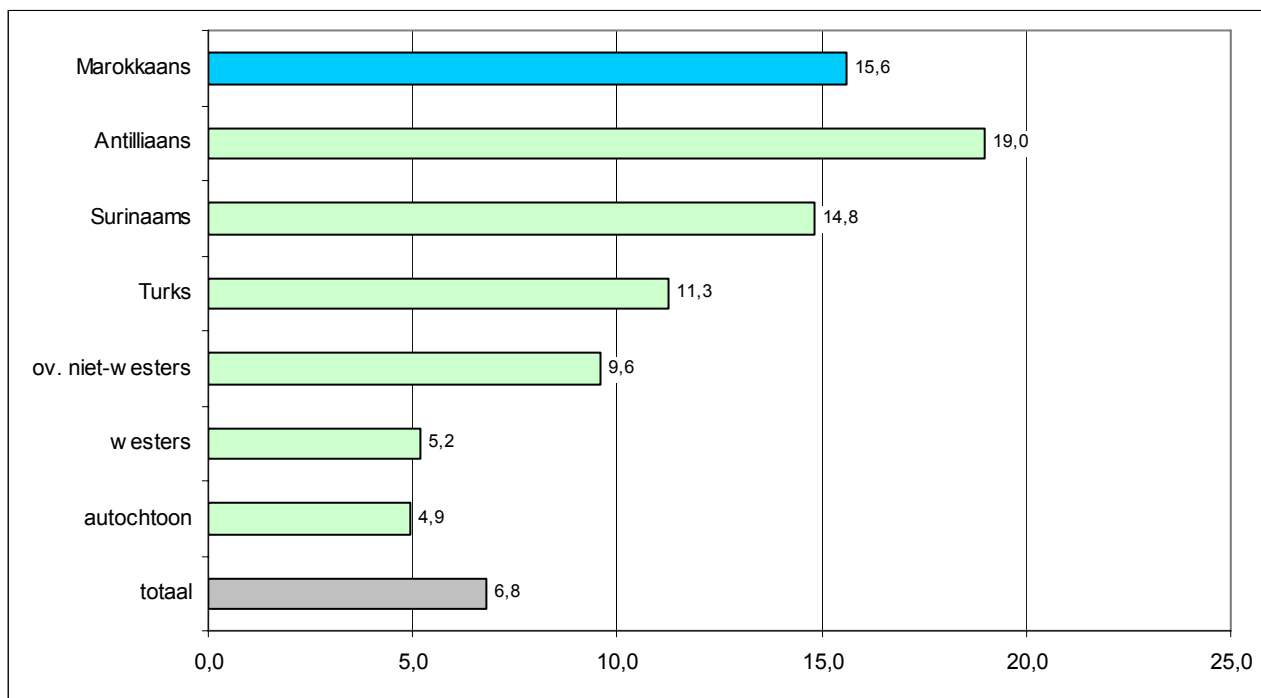

Figuur 5.3: Aandeel Marokkaans-Nederlandse verdachten (12 jaar e.o.) naar achtergrondkenmerken, in 2009 (in procenten van betreffende deelpopulatie)

bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

5.4 Verdachten 2005-2009

Tot op heden is ingegaan op de betrokkenheid bij criminaliteit in een specifiek onderzoeksjaar. Er is gekeken naar welk deel van de op 1 januari 2009 geregistreerde bevolking in de 22 gemeenten in 2009 door de politie werd verdacht van een delict. Een trendanalyse op basis van eenzelfde methodiek is op dit moment niet mogelijk omdat wij niet beschikken over de bevolkingsregistraties van voorgaande jaren. De registraties van verdachten zijn echter wel voor een langere periode beschikbaar (2005 t/m 2009). Daardoor is het mogelijk na te gaan welk deel van de per 1 januari 2009 ingeschreven bevolking op enig moment in de gehele periode 2005-2009 minimaal één keer in aanraking met de politie is gekomen op verdenking van een misdrijf. In figuur 5.4 worden de resultaten van deze analyse gepresenteerd.

Figuur 5.4: Verdachten 12 jaar en ouder in de periode 2005-2009 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep per 1 januari 2009)

bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Van de gehele bevolking van twaalf jaar en ouder die per 1 januari 2009 in de 22 gemeenten woont is in de periode 2005-2009 6,8 procent minimaal één keer in aanraking gekomen met de politie op verdenking van een misdrijf (figuur 5.4). Dit percentage ligt onder Marokkaanse Nederlanders veel hoger. Van de

Marokkaanse Nederlanders van twaalf jaar en ouder die per 1 januari 2009 in de 22 gemeenten wonen, is in de periode 2005-2009 15,6 procent minimaal één keer in aanraking gekomen met de politie op verdenking van een misdrijf. Uitsplitsing van dit gegeven naar leeftijd en geslacht laat zien dat dit cijfer voor bepaalde subgroepen dit cijfer nog aanzienlijk hoger ligt. Van de Marokkaans-Nederlandse mannen in de leeftijd van 12 t/m 24 jaar is in de periode 2005-2009 39,6 procent één keer of meer in aanraking gekomen met de politie op verdenking van een misdrijf. Gemiddeld is in de 22 gemeenten 18,5 procent van de 12-24-jarige mannen in aanraking geweest met de politie (zie tabel b5.2 in de bijlage).

Trends

Zoals gezegd is een trendanalyse op basis van de in dit onderzoek gehanteerde methodiek waarbij geregistreeerde verdachten in jaar t zijn gekoppeld aan het bevolkingsbestand per 1 januari van jaar t niet mogelijk. Een vergelijking tussen 2008 en 2009 op basis van het aantal verdachten laat een aanzienlijk afname zien van het aantal geregistreeerde verdachten. Deze daling zien we zowel bij de totale verdachtenpopulatie als bij de Marokkaanse Nederlanders.

5.5 Pleegcarrière

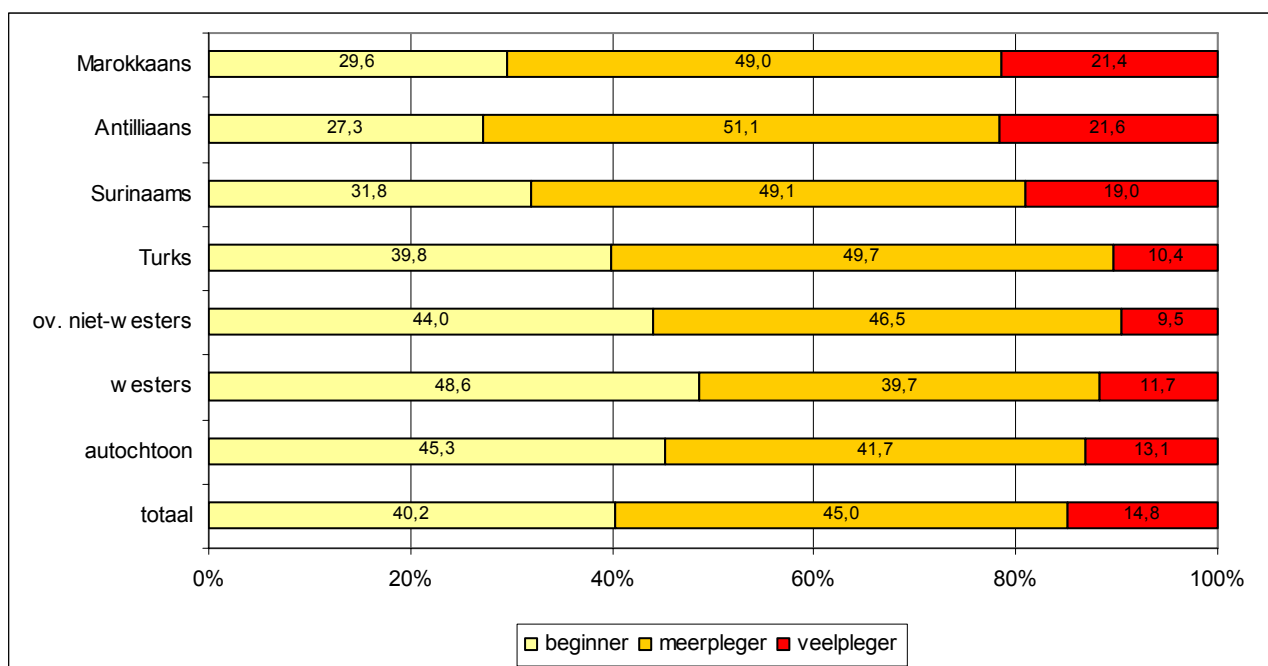
In deze paragraaf wordt stilgestaan bij de pleegcarrière van verdachten. Hierbij gaat het erom of een verdachte eenmalig of vaker verdacht is geweest van een misdrijf. Verdachten worden onderscheiden naar first offenders (hier beginners genoemd), meerplegers en veelplegers.

Het indelen van verdachten in deze categorieën gebeurt aan de hand van het aantal processen-verbaal van aanhouding dat tegen hen is opgemaakt.

Met behulp van het aantal processen-verbaal van aanhouding per individu zijn alle verdachten gecategoriseerd. Een first offender is een verdachte tegen wie niet eerder een proces-verbaal van aanhouding is opgemaakt. Een meerpleger is een verdachte tegen wie 2-5 processen-verbaal (voor strafrechtelijk minderjarigen) of 2-10 processen-verbaal (voor strafrechtelijk meerderjarigen) zijn opgemaakt. Wanneer iemand in een bepaald kalenderjaar voor het eerst als verdachte wordt aangehouden en in hetzelfde jaar nogmaals, dan wordt hij in de jaarcijfers als meerpleger gecategoriseerd. Bij respectievelijk meer dan 5 of meer dan 10 processen-verbaal is men veelpleger.

Van alle verdachten uit de 22 gemeenten is 40,2 procent een beginner, 45,0 procent een meerpleger en 14,8 procent een veelpleger. Van de Marokkaans-

Nederlandse verdachten is een relatief kleiner deel beginner (29,6 procent) en een groter deel meerpleger (49,0 procent) of veelpleger (21,4 procent).

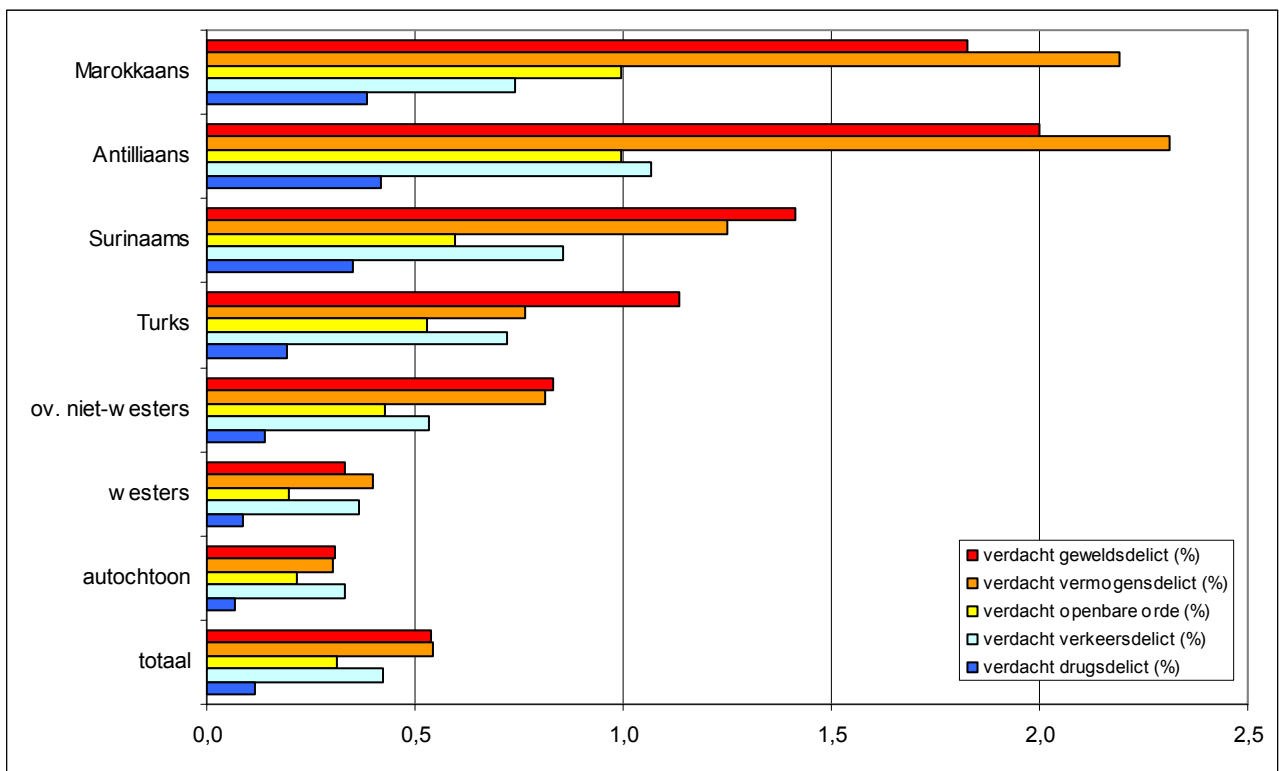

Figuur 5.5: Verdachten (12 jaar e.o.) naar pleegcarrière, 1 januari 2009 (in procenten van betreffende deelpopulatie)
bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

5.6 Aard van de criminaliteit

Tot op heden is ingegaan op de vraag of en in welke mate personen worden verdacht van criminaliteit. In paragraaf 5.1 is het verschil uitgelegd tussen verdachten, antecedenten en misdrijven. Het gegeven dat van één verdachte meerdere misdrijven kunnen worden geregistreerd, maakt de analyse en de interpretatie van de aard van de criminaliteit aanzienlijk complexer dan de analyse van de omvang van de criminaliteit. Er zijn verschillende mogelijkheden om de aard van de criminaliteit in kaart te brengen. Vaak wordt dit gedaan op het niveau van het delict. Daarbij wordt de omvang van een bepaald type delict gerelateerd aan het totale aantal gepleegde delicten. Omdat een dergelijke analyse op het niveau van het delict uitsluitend ingaat op de door de verdachten gepleegde delicten raakt de relatie met de relatieve omvang van de criminaliteit uit beeld. We presenteren daarom een analyse van de aard van de criminaliteit waarin ook deze relatieve omvang van de criminaliteit is verdisconteerd. In deze analyse wordt het aantal verdachten van een bepaald type delict gerelateerd aan de bevolking. In figuur 5.6 is deze analyse grafisch weergegeven. Marokkaanse Nederlanders scoren op alle onderscheiden misdrijfcategorieën

hoge percentages. In vergelijking met de totale bevolking van 12 jaar en ouder komen onder de Marokkaans-Nederlandse bevolking vermogensdelicten, drugsdelicten, geweldsdelicten en openbare orde delicten relatief veel voor. Marokkaanse Nederlanders worden ten opzichte van de totale bevolking bijna 4 keer zo vaak verdacht van vermogensdelicten en ruim 3 keer zo vaak verdacht van geweldsdelicten, drugsdelicten en openbare orde delicten. Verkeersdelicten komen onder Marokkaanse Nederlanders relatief weinig voor. Ten opzichte van de totale bevolking worden Marokkaanse Nederlanders hiervan 1,7 keer zo vaak verdacht.

Figuur 5.6: Verdachten (12 jaar e.o.) en delicttype, 1 januari 2009 (in procenten van betreffende deelpopulatie)

bron: HKS, bewerking Risbo, voorlopige cijfers

Bijlage bij hoofdstuk 2

Tabel b2.1: Demografische kerncijfers bevolking, 1 januari 2009 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep en absolute aantallen)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Bevolkingsomvang (N)	219.009		64.530		200.474		190.595		261.193		436.755		2.491.404		3.863.960	
Aandeel in de bevolking (%)		5,7		1,7		5,2		4,9		6,8		11,3		64,5		100,0
Geslacht																
Man	113.207	51,7	31.758	49,2	94.983	47,4	98.654	51,8	133.852	51,2	210.119	48,1	1.217.061	48,9	1.899.634	49,2
Vrouw	105.802	48,3	32.772	50,8	105.491	52,6	91.941	48,2	127.341	48,8	226.636	51,9	1.274.343	51,1	1.964.326	50,8
Generatie																
1e generatie	108.544	49,6	41.081	63,7	115.442	57,6	100.531	52,7	174.403	66,8	217.108	49,7	-	-	757.109	55,2
2e generatie	110.465	50,4	23.449	36,3	85.032	42,4	90.064	47,3	86.790	33,2	219.647	50,3	-	-	615.447	44,8
Leeftijd																
0-11 jaar	57.340	26,2	11.590	18,0	28.383	14,2	39.567	20,8	52.930	20,3	44.960	10,3	297.725	12,0	532.495	13,8
12-17 jaar	24.105	11,0	6.240	9,7	17.343	8,7	20.832	10,9	20.971	8,0	18.386	4,2	135.303	5,4	243.180	6,3
18-24 jaar	26.575	12,1	10.427	16,2	25.287	12,6	23.856	12,5	33.044	12,7	41.579	9,5	231.950	9,3	392.718	10,2
25-44 jaar	71.880	32,8	22.109	34,3	66.732	33,3	71.027	37,3	100.053	38,3	165.714	37,9	736.326	29,6	1.233.841	31,9
45-64 jaar	29.483	13,5	12.170	18,9	50.867	25,4	28.224	14,8	47.601	18,2	111.936	25,6	677.126	27,2	957.407	24,8
65 jaar e.o.	9.626	4,4	1.994	3,1	11.862	5,9	7.089	3,7	6.594	2,5	54.180	12,4	412.974	16,6	504.319	13,1
Leeftijd, generatie																
0-11 jaar, 1e generatie	1.345	2,3	1.577	13,6	1.062	3,7	1.316	3,3	5.494	10,4	8.395	18,7	-	-	19.189	8,2
0-11 jaar, 2e generatie	55.995	97,7	10.013	86,4	27.321	96,3	38.251	96,7	47.436	89,6	36.565	81,3	-	-	215.581	91,8
12-17 jaar, 1e generatie	2.208	9,2	2.512	40,3	2.126	12,3	1.906	9,1	7.004	33,4	5.159	28,1	-	-	20.915	19,4
12-17 jaar, 2e generatie	21.897	90,8	3.728	59,7	15.217	87,7	18.926	90,9	13.967	66,6	13.227	71,9	-	-	86.962	80,6
18-24 jaar, 1e generatie	7.477	28,1	6.400	61,4	6.087	24,1	6.976	29,2	20.436	61,8	20.684	49,7	-	-	68.060	42,3
18-24 jaar, 2e generatie	19.098	71,9	4.027	38,6	19.200	75,9	16.880	70,8	12.608	38,2	20.895	50,3	-	-	92.708	57,7
25-44 jaar, 1e generatie	58.409	81,3	16.865	76,3	45.301	67,9	55.057	77,5	88.554	88,5	94.529	57,0	-	-	358.715	72,1
25-44 jaar, 2e generatie	13.471	18,7	5.244	23,7	21.431	32,1	15.970	22,5	11.499	11,5	71.185	43,0	-	-	138.800	27,9
45-64 jaar, 1e generatie	29.479	100,0	11.795	96,9	49.348	97,0	28.200	99,9	46.620	97,9	57.866	51,7	-	-	223.308	79,7
45-64 jaar, 2e generatie	4	0,0	375	3,1	1.519	3,0	24	0,1	981	2,1	54.070	48,3	-	-	56.973	20,3
65 jaar e.o., 1e generatie	9.626	100,0	1.932	96,9	11.518	97,1	7.076	99,8	6.295	95,5	30.475	56,2	-	-	66.922	73,3
65 jaar e.o., 2e generatie	0	0,0	62	3,1	344	2,9	13	0,2	299	4,5	23.705	43,8	-	-	24.423	26,7
Burgerlijke staat																
Ongehuwd	49.952	34,3	34.400	70,5	85.968	53,4	39.820	29,0	102.307	52,6	184.446	48,6	866.899	41,2	1.363.792	43,0
Gehuwd	81.995	56,3	8.449	17,3	38.388	23,8	80.882	58,9	66.885	34,4	137.836	36,3	889.706	42,3	1.304.141	41,1
Gescheiden	11.679	8,0	5.468	11,2	32.735	20,3	14.031	10,2	22.194	11,4	39.373	10,4	196.718	9,3	322.198	10,2
Weduwstaats	2.142	1,5	488	1,0	3.899	2,4	2.541	1,9	3.093	1,6	18.063	4,8	151.434	7,2	181.660	5,7
Gezinssituatie																
totaal huishoudens*	114.394	100,0	61.134	100,0	154.678	100,0	136.070	100,0	255.357	100,0	750.721	100,0	5.839.678	100,0	7.312.330	100,0
Alleenstaand	35.791	31,3	28.969	47,4	65.035	42,0	38.700	28,4	114.772	44,9	313.376	41,7	2.022.630	34,6	2.619.394	35,8
Gehuwd/samenw. zonder kind	14.198	12,4	7.542	12,3	20.301	13,1	20.915	15,4	35.095	13,7	202.416	27,0	1.813.953	31,1	2.114.455	28,9
Gehuwd/samenw. met kind	49.696	43,4	10.057	16,5	33.712	21,8	59.904	44,0	67.504	26,4	171.765	22,9	1.658.450	28,4	2.051.169	28,1
Eenouder	11.833	10,3	13.153	21,5	32.947	21,3	14.777	10,9	31.556	12,4	52.647	7,0	317.943	5,4	474.909	6,5
overig	2.876	2,5	1.413	2,3	2.684	1,7	1.775	1,3	6.429	2,5	10.517	1,4	26.702	0,5	52.403	0,7

bron: GBA, bewerking Risbo, *alle Nederlandse huishoudens per 1-1-2009, bron CBS

Tabel b2.2: De bevolking in de 22 gemeenten naar herkomst, 1 januari 2009 (in procenten van betreffende bevolkingsgroep en absolute aantallen)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
22 gemeenten	219.009	5,7	64.530	1,7	200.474	5,2	190.595	4,9	261.193	6,8	436.755	11,3	2.491.404	64,5	3.863.960	100,0
Nederland*	341.528	2,1	134.774	0,8	338.678	2,1	378.330	2,3	616.000	3,7	1.478.396	9,0	13.198.081	80,1	16.485.787	100,0
Amsterdam	68.118	9,0	11.556	1,5	68.754	9,1	39.653	5,2	74.634	9,9	111.621	14,8	382.011	50,5	756.347	100,0
Rotterdam	38.157	6,5	20.261	3,5	52.206	8,9	46.200	7,9	57.335	9,8	61.226	10,4	311.773	53,1	587.158	100,0
Utrecht	26.446	8,8	2.479	0,8	7.635	2,5	13.210	4,4	14.171	4,7	30.516	10,2	205.405	68,5	299.862	100,0
Den Haag	26.138	5,4	11.038	2,3	46.054	9,5	35.033	7,3	42.387	8,8	67.660	14,0	254.200	52,7	482.510	100,0
Gouda	6.499	9,2	379	0,5	886	1,3	411	0,6	2.083	2,9	5.378	7,6	55.192	77,9	70.828	100,0
Eindhoven	5.384	2,5	2.433	1,1	3.626	1,7	9.832	4,6	12.828	6,0	25.936	12,2	152.244	71,7	212.283	100,0
Tilburg	5.247	2,6	4.157	2,0	3.282	1,6	7.539	3,7	7.899	3,9	17.614	8,7	157.749	77,5	203.487	100,0
Leiden	5.096	4,4	1.296	1,1	1.899	1,6	2.247	1,9	6.774	5,8	14.465	12,4	85.041	72,8	116.818	100,0
Den Bosch	4.390	3,2	957	0,7	1.833	1,3	2.759	2,0	4.213	3,1	12.113	8,8	111.509	80,9	137.774	100,0
Amersfoort	4.322	3,0	1.649	1,2	1.552	1,1	5.883	4,1	6.536	4,6	12.170	8,5	111.099	77,6	143.211	100,0
Roosendaal	3.695	4,8	226	0,3	417	0,5	2.260	2,9	2.824	3,6	6.881	8,9	61.191	79,0	77.494	100,0
Helmond	3.485	4,0	641	0,7	627	0,7	2.455	2,8	2.826	3,2	9.214	10,5	68.504	78,1	87.752	100,0
Nijmegen	3.318	2,1	2.018	1,2	1.539	1,0	5.186	3,2	7.870	4,9	19.641	12,1	122.251	75,5	161.823	100,0
Zeist	3.246	5,4	422	0,7	894	1,5	524	0,9	1.991	3,3	5.834	9,7	47.468	78,6	60.379	100,0
Veenendaal	2.982	4,8	357	0,6	279	0,5	710	1,1	1.884	3,0	3.599	5,8	52.180	84,2	61.991	100,0
Ede	2.349	2,2	268	0,2	562	0,5	2.036	1,9	2.453	2,3	7.488	7,0	92.418	85,9	107.574	100,0
Lelystad	2.178	3,0	1.712	2,3	4.297	5,8	1.803	2,4	3.553	4,8	6.664	9,0	53.592	72,6	73.799	100,0
Schiedam	1.980	2,6	1.706	2,3	2.577	3,4	7.331	9,7	4.989	6,6	6.638	8,8	50.086	66,5	75.307	100,0
Culemborg	1.864	6,8	143	0,5	350	1,3	382	1,4	563	2,1	2.234	8,2	21.874	79,8	27.410	100,0
Gorinchem	1.601	4,6	170	0,5	319	0,9	1.763	5,1	980	2,8	3.240	9,4	26.495	76,6	34.568	100,0
Oosterhout	1.267	2,3	265	0,5	332	0,6	1.492	2,8	1.367	2,5	4.431	8,2	45.060	83,1	54.214	100,0
Maassluis	1.247	4,0	397	1,3	554	1,8	1.886	6,0	1.033	3,3	2.192	7,0	24.062	76,7	31.371	100,0

bron: GBA, bewerking Risbo, *totale Nederlandse bevolking, bron: CBS

Bijlage bij hoofdstuk 3

Tabel b3.1: Leerlingen (12-22 jaar) in het voortgezet onderwijs, mbo en hoger onderwijs naar etnische herkomst, 1 januari 2009 (in procenten)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Schoolsoort																
vo	17.525	54,3	4.382	44,6	12.931	49,6	15.392	55,7	16.376	53,2	14.354	47,2	108.797	47,5	189.757	49,1
mbo	11.159	34,6	3.152	32,1	8.573	32,9	9.090	32,9	7.457	24,2	4.914	16,2	40.456	17,7	84.801	22,0
ho	3.583	11,1	2.291	23,3	4.552	17,5	3.148	11,4	6.967	22,6	11.148	36,7	79.854	34,9	111.543	28,9
Voortgezet onderwijs																
praktijkonderwijs	1.250	7,1	480	11,0	687	5,3	1.130	7,3	790	4,8	294	2,0	2.364	2,2	6.995	3,7
vo leerjaar 1-2, alg. lj 3	7.434	42,4	1.909	43,6	5.276	40,8	6.457	42,0	6.814	41,6	5.869	40,9	44.004	40,4	77.763	41,0
vmbo bb, leerjaar 3-4	2.008	11,5	482	11,0	1.126	8,7	1.790	11,6	1.049	6,4	566	3,9	4.657	4,3	11.678	6,2
vmbo kb, leerjaar 3-4	1.612	9,2	339	7,7	1.100	8,5	1.331	8,6	1.039	6,3	589	4,1	5.406	5,0	11.416	6,0
vmbo tl-gl, leerjaar 3-4	1.980	11,3	385	8,8	1.470	11,4	1.788	11,6	1.529	9,3	1.271	8,9	10.694	9,8	19.117	10,1
havo, leerjaar 3-5	1.739	9,9	360	8,2	1.573	12,2	1.468	9,5	2.040	12,5	1.958	13,6	16.650	15,3	25.788	13,6
vwo, leerjaar 3-6	1.112	6,3	344	7,9	1.310	10,1	1.039	6,8	2.353	14,4	3.126	21,8	23.149	21,3	32.433	17,1
overig vo	390	2,2	83	1,9	389	3,0	389	2,5	762	4,7	681	4,7	1.873	1,7	4.567	2,4
Mbo																
mbo niveau 1	776	7,0	359	11,4	480	5,6	566	6,2	588	7,9	238	4,8	1.254	3,1	4.261	5,0
mbo niveau 2	3.495	31,3	1.050	33,3	2.368	27,6	3.064	33,7	2.142	28,7	1.199	24,4	10.034	24,8	23.352	27,5
mbo niveau 3	2.239	20,1	718	22,8	2.118	24,7	2.070	22,8	1.701	22,8	1.106	22,5	9.826	24,3	19.778	23,3
mbo niveau 4	4.649	41,7	1.025	32,5	3.607	42,1	3.390	37,3	3.026	40,6	2.371	48,2	19.342	47,8	37.410	44,1
Hoger onderwijs																
hbo	2.852	79,6	1.507	65,8	3.191	70,1	2.357	74,9	3.993	57,3	5.521	49,5	40.275	50,4	59.696	53,5
wo	731	20,4	784	34,2	1.361	29,9	791	25,1	2.974	42,7	5.627	50,5	39.579	49,6	51.847	46,5

bron: BRON, DUO, bewerking Risbo

Tabel b3.2: Nieuwe vsv-ers (12-22 jaar) naar achtergrondkenmerken, in schooljaar 2008/2009 (absolute aantallen en in procenten van betreffende deelpopulatie)

	Marokkaans			Antilliaans			Surinaams			Turks			ov. niet-westers			westers			autochtoon			totaal		
	pop. vsv 08/09			pop. vsv 08/09			pop. vsv 08/09			pop. vsv 08/09			pop. vsv 08/09			pop. vsv 08/09			pop. vsv 08/09			pop. vsv 08/09		
	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%
Leerlingen vo/mbo	27255	1593	5,8	7017	539	7,7	20655	1271	6,2	23223	1219	5,2	22987	1148	5,0	18953	823	4,3	146702	5719	3,9	266792	12312	4,6
Geslacht																								
Man	13449	1087	8,1	3335	320	9,6	10064	731	7,3	11619	799	6,9	11423	679	5,9	9577	456	4,8	74378	3297	4,4	133845	7369	5,5
Vrouw	13806	506	3,7	3682	219	5,9	10591	540	5,1	11604	420	3,6	11564	469	4,1	9376	367	3,9	72324	2422	3,3	132947	4943	3,7
Generatie																								
1e generatie	3451	278	8,1	3113	292	9,4	3060	253	8,3	2736	189	6,9	8942	541	6,1	4953	276	5,6	-	-	-	26255	1829	7,0
2e generatie	23804	1315	5,5	3904	247	6,3	17595	1018	5,8	20487	1030	5,0	14045	607	4,3	14000	547	3,9	-	-	-	93835	4764	5,1
Leeftijd																								
12-16 jaar	15440	288	1,9	3754	108	2,9	11398	203	1,8	13216	203	1,5	13270	237	1,8	11979	171	1,4	95508	1208	1,3	164565	2418	1,5
17-19 jaar	8545	931	10,9	2067	273	13,2	6544	736	11,2	7406	789	10,7	6900	657	9,5	5359	491	9,2	39942	3633	9,1	76763	7510	9,8
20-22 jaar	3270	374	11,4	1196	158	13,2	2713	332	12,2	2601	227	8,7	2817	254	9,0	1615	161	10,0	11252	878	7,8	25464	2384	9,4
Schoolsoort																								
vo	16260	261	1,6	3900	109	2,8	12238	203	1,7	14252	231	1,6	15572	304	2,0	14054	230	1,6	106404	1430	1,3	182680	2768	1,5
mbo	10885	1222	11,2	3081	394	12,8	8338	989	11,9	8895	912	10,3	7347	776	10,6	4829	523	10,8	39872	3863	9,7	83247	8679	10,4

bron: BRON, DUO, bewerking Risbo

Tabel b3.3: Over- danwel ondervertegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse voortijdig schoolverlaters (12-22 jaar) in de 22 gemeenten, in schooljaar 2008/2009 (absolute aantallen, in procenten van betreffende bevolkingsgroep en oververtegenwoordiging (ovvt))

	12 t/m 22 jaar							ovvt
	totaal			Marokkaans				
	pop.		vsv	pop.	vsv			
	N	N	%	N	N	%		
Amsterdam	44.782	2.124	4,7	8.545	430	5,0	6	
Rotterdam	43.742	2.518	5,8	4.989	320	6,4	11	
Utrecht	16.050	780	4,9	3.154	214	6,8	40	
Den Haag	32.329	1.561	4,8	3.176	172	5,4	12	
Gouda	5.863	205	3,5	778	47	6,0	73	
Eindhoven	14.160	571	4,0	629	43	6,8	70	
Tilburg	14.617	740	5,1	618	36	5,8	15	
Leiden	7.388	330	4,5	616	27	4,4	-2	
's-Hertogenbosch	10.047	452	4,5	553	51	9,2	105	
Amersfoort	11.325	381	3,4	477	32	6,7	99	
Roosendaal	6.205	244	3,9	456	28	6,1	56	
Helmond	6.683	282	4,2	361	16	4,4	5	
Nijmegen	10.058	414	4,1	463	35	7,6	84	
Zeist	4.375	171	3,9	378	33	8,7	123	
Veenendaal	5.594	194	3,5	409	17	4,2	20	
Ede	9.618	330	3,4	335	25	7,5	118	
Lelystad	5.910	300	5,1	247	13	5,3	4	
Schiedam	5.880	263	4,5	233	16	6,9	54	
Culemborg	2.505	85	3,4	252	14	5,6	64	
Gorinchem	2.709	109	4,0	217	8	3,7	-8	
Oosterhout	4.498	177	3,9	160	11	6,9	75	
Maassluis	2.454	81	3,3	209	5	2,4	-28	
22 gemeenten	266.792	12.312	4,6	27.255	1.593	5,8	27	

bron: GBA en BRON, DUO, bewerking Risbo

Bijlage bij hoofdstuk 4

Tabel b4.1: Personen (15-64 jaar), die per 1 januari 2009 in de gemeente wonen en per 31 december 2008 als werkzoekenden staan geregistreerd (absolute aantallen en in procenten van betreffende deelpopulatie)

	Marokkaans			Antilliaans			Surinaams			Turks			ov.niet-westers			westers			autochtoon			totaal		
	pop.	NWW	%	pop.	NWW	%	pop.	NWW	%	pop.	NWW	%	pop.	NWW	%	pop.	NWW	%	pop.	NWW	%	pop.	NWW	%
	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%
Totale bevolking (15-64)	138306	17755	12,8	47586	4295	9,0	151866	10833	7,1	133096	14048	10,6	189994	24542	12,9	325977	14214	4,4	1680094	49967	3,0	2666919	135654	5,1
Geslacht																								
Man	70757	8574	12,1	23408	1795	7,7	71322	4598	6,4	68634	6218	9,1	97758	11692	12,0	158082	6278	4,0	844324	24268	2,9	1334285	63423	4,8
Vrouw	67549	9181	13,6	24178	2500	10,3	80544	6235	7,7	64462	7830	12,1	92236	12850	13,9	167895	7936	4,7	835770	25699	3,1	1332634	72231	5,4
Generatie																								
1e generatie	95392	16149	16,9	36158	3943	10,9	101934	8852	8,7	90957	12573	13,8	158603	23889	15,1	174798	8953	5,1	-	-	-	657842	74359	11,3
2e generatie	42914	1606	3,7	11428	352	3,1	49932	1981	4,0	42139	1475	3,5	31391	653	2,1	151179	5261	3,5	-	-	-	328983	11328	3,4
Leeftijd																								
15-24 jaar	38280	1231	3,2	13492	458	3,4	34445	909	2,6	34207	784	2,3	43229	1757	4,1	50422	601	1,2	294539	2651	0,9	508614	8391	1,6
25-34 jaar	38534	4495	11,7	12543	898	7,2	31758	1869	5,9	36903	3520	9,5	54510	6126	11,2	87046	2550	2,9	351161	5789	1,6	612455	25247	4,1
35-44 jaar	32368	5960	18,4	9469	1134	12,0	34879	2774	8,0	33869	4980	14,7	44992	7735	17,2	77664	3611	4,6	371171	11182	3,0	604412	37376	6,2
45-54 jaar	18660	4221	22,6	7579	1103	14,6	32544	3439	10,6	18739	3565	19,0	32903	6129	18,6	59414	3694	6,2	348663	14297	4,1	518502	36448	7,0
55-64 jaar	10464	1848	17,7	4503	702	15,6	18240	1842	10,1	9378	1199	12,8	14360	2795	19,5	51431	3758	7,3	314560	16048	5,1	422936	28192	6,7
Leeftijd, generatie																								
15-24 jaar, 1e generatie	8698	548	6,3	7646	321	4,2	7417	233	3,1	7999	351	4,4	24273	1526	6,3	23297	324	1,4	-	-	-	79330	3303	4,2
15-24 jaar, 2e generatie	29582	683	2,3	5846	137	2,3	27028	676	2,5	26208	433	1,7	18956	231	1,2	27125	277	1,0	-	-	-	134745	2437	1,8
25-34 jaar, 1e generatie	26082	3647	14,0	9043	787	8,7	14958	949	6,3	22774	2619	11,5	44943	5826	13,0	52777	1736	3,3	-	-	-	170577	15564	9,1
25-34 jaar, 2e generatie	12452	848	6,8	3500	111	3,2	16800	920	5,5	14129	901	6,4	9567	300	3,1	34269	814	2,4	-	-	-	90717	3894	4,3
35-44 jaar, 1e generatie	31492	5885	18,7	7759	1041	13,4	30284	2489	8,2	32091	4839	15,1	43095	7656	17,8	41367	2269	5,5	-	-	-	186088	24179	13,0
35-44 jaar, 2e generatie	876	75	8,6	1710	93	5,4	4595	285	6,2	1778	141	7,9	1897	79	4,2	36297	1342	3,7	-	-	-	47153	2015	4,3

bron: GBA en UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Tabel b4.2: Personen (15-64 jaar), die per 1 januari 2009 in de gemeente wonen met een WWB- of IOA uitkering naar achtergrondkenmerken, 1 januari 2009 (absolute aantallen en in procenten van betreffende deelpopulatie)

	Marokkaans			Antilliaans			Surinaams			Turks			ov.niet-westers			westers			autochtoon			totaal		
	pop.		WWB/IOA	pop.		WWB/IOA	pop.		WWB/IOA	pop.		WWB/IOA	pop.		WWB/IOA	pop.		WWB/IOA	pop.		WWB/IOA	pop.		WWB/IOA
	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%
Totale bevolking (15-64)	140150	15164	10,8	47843	5319	11,1	152082	12848	8,4	133590	10377	7,8	191223	21746	11,4	328497	11347	3,5	1714400	43795	2,6	2707785	120596	4,5
Geslacht																								
Man	71695	7737	10,8	23530	1938	8,2	71423	4889	6,8	68887	4412	6,4	98367	10284	10,5	159311	4800	3,0	861390	18750	2,2	1354603	52810	3,9
Vrouw	68455	7427	10,8	24313	3381	13,9	80659	7959	9,9	64703	5965	9,2	92856	11462	12,3	169186	6547	3,9	853010	25045	2,9	1353182	67786	5,0
Generatie																								
1e generatie	96649	13763	14,2	36343	4982	13,7	102070	10867	10,6	91281	9287	10,2	159709	21230	13,3	175813	6694	3,8	-	-	-	661865	66823	10,1
2e generatie	43501	1401	3,2	11500	337	2,9	50012	1981	4,0	42309	1090	2,6	31514	516	1,6	152684	4653	3,0	-	-	-	331520	9978	3,0
Leeftijd																								
15-24 jaar	38787	642	1,7	13564	365	2,7	34483	573	1,7	34339	308	0,9	43569	1373	3,2	50847	324	0,6	300948	1565	0,5	516537	5150	1,0
25-34 jaar	38993	3600	9,2	12587	1184	9,4	31807	2147	6,8	37030	2291	6,2	54765	4883	8,9	87531	1432	1,6	357324	4638	1,3	620037	20175	3,3
35-44 jaar	32887	4770	14,5	9522	1416	14,9	34925	3165	9,1	33997	3587	10,6	45288	6437	14,2	78183	2744	3,5	379002	9670	2,6	613804	31789	5,2
45-54 jaar	18896	3837	20,3	7639	1361	17,8	32592	4066	12,5	18794	2693	14,3	33136	5735	17,3	59959	3170	5,3	356011	12632	3,5	527027	33494	6,4
55-64 jaar	10587	2315	21,9	4531	993	21,9	18275	2897	15,9	9430	1498	15,9	14465	3318	22,9	51977	3677	7,1	321115	15290	4,8	430380	29988	7,0
Leeftijd, generatie																								
15-24 jaar,1e generatie	8761	293	3,3	7683	300	3,9	7421	162	2,2	8024	120	1,5	24535	1254	5,1	23418	148	0,6	-	-	-	79842	2277	2,9
15-24 jaar,2e generatie	30026	349	1,2	5881	65	1,1	27062	411	1,5	26315	188	0,7	19034	119	0,6	27429	176	0,6	-	-	-	135747	1308	1,0
25-34 jaar,1e generatie	26408	2626	9,9	9072	1039	11,5	14982	1029	6,9	22845	1518	6,6	45167	4612	10,2	52955	793	1,5	-	-	-	171429	11617	6,8
25-34 jaar,2e generatie	12585	974	7,7	3515	145	4,1	16825	1118	6,6	14185	773	5,4	9598	271	2,8	34576	639	1,8	-	-	-	91284	3920	4,3
35-44 jaar,1e generatie	32001	4692	14,7	7793	1316	16,9	30319	2854	9,4	32212	3459	10,7	43387	6361	14,7	41574	1526	3,7	-	-	-	187286	20208	10,8
35-44 jaar,2e generatie	886	78	8,8	1729	100	5,8	4606	311	6,8	1785	128	7,2	1901	76	4,0	36609	1218	3,3	-	-	-	47516	1911	4,0

bron: GBA en gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties, bewerking Risbo

Tabel b4.3: Werkzoekenden (15-64 jaar) naar duur, fase, opleidings- en beroepsniveau en etnische herkomst, 31 december 2008 (absolute aantallen en procenten)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Duur																
0-6 maanden	4.524	25,5	1.365	31,8	3.236	29,9	3.917	27,9	7.780	31,7	4.559	32,1	14.671	29,4	40.052	29,5
7-12 maanden	2.780	15,7	531	12,4	1.380	12,7	1.851	13,2	4.387	17,9	2.091	14,7	5.559	11,1	18.579	13,7
1-2 jaar	1.902	10,7	490	11,4	1.249	11,5	1.466	10,4	2.580	10,5	1.544	10,9	5.664	11,3	14.895	11,0
2-5 jaar	3.936	22,2	954	22,2	2.335	21,6	3.131	22,3	4.810	19,6	2.792	19,6	11.102	22,2	29.060	21,4
meer dan 5 jaar	4.610	26,0	955	22,2	2.633	24,3	3.678	26,2	4.982	20,3	3.226	22,7	12.964	25,9	33.048	24,4
Fasering UWV																
fase 1	1.806	10,8	779	18,6	2.077	19,6	2.008	15,0	2.690	11,7	2.860	21,1	10.718	22,3	22.938	17,7
fase 2	2.168	12,9	615	14,7	1.450	13,7	1.847	13,8	2.915	12,7	2.569	18,9	10.460	21,8	22.024	17,0
fase 3	7.977	47,6	1.780	42,6	4.567	43,0	5.748	42,9	12.510	54,4	5.254	38,7	15.015	31,3	52.851	40,8
fase 4	4.824	28,8	1.003	24,0	2.528	23,8	3.785	28,3	4.879	21,2	2.898	21,3	11.763	24,5	31.680	24,5
Opleidingsniveau																
geen of alleen lager/basis onderwijs	10.392	58,6	1.063	24,8	2.775	25,6	8.033	57,2	12.515	51,0	3.653	25,7	9.113	18,3	47.544	35,1
vmbo	4.057	22,9	1.706	39,8	3.966	36,6	3.368	24,0	5.238	21,4	3.525	24,8	15.487	31,0	37.347	27,6
havo/vwo/mbo	2.652	14,9	1.263	29,4	3.311	30,6	2.116	15,1	4.096	16,7	3.931	27,7	14.552	29,2	31.921	23,6
hbo/wo	644	3,6	258	6,0	773	7,1	520	3,7	2.679	10,9	3.088	21,8	10.763	21,6	18.725	13,8
Beroepsniveau																
elementair	8.448	49,0	1.476	35,4	3.020	28,7	6.758	49,6	10.705	45,3	3.121	23,0	8.635	18,2	42.163	32,4
laag	6.101	35,4	1.561	37,4	4.285	40,7	4.785	35,1	7.763	32,9	4.773	35,2	16.998	35,8	46.266	35,5
middelbaar	2.107	12,2	898	21,5	2.480	23,6	1.602	11,7	3.589	15,2	3.179	23,4	11.990	25,3	25.845	19,9
hoger/wetenschappelijk	570	3,3	237	5,7	734	7,0	490	3,6	1.572	6,7	2.499	18,4	9.823	20,7	15.925	12,2

bron: GBA en UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Tabel b4.4: Personen (15-64 jaar) met een WWB- of IOA uitkering naar uitkeringsduur, 1 januari 2009 (absolute aantallen en procenten)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Uitkeringsduur (WWB/IOA)																
0-6 maanden	1.101	7,4	602	11,5	1.061	8,3	731	7,1	2.089	9,7	860	7,7	3.179	7,4	9.623	8,1
7-12 maanden	1.039	7,0	470	8,9	904	7,1	633	6,2	2.122	9,9	865	7,7	2.553	5,9	8.586	7,2
1-2 jaar	1.935	13,0	799	15,2	1.628	12,7	1.240	12,0	3.615	16,9	1.522	13,6	4.586	10,7	15.325	12,9
2-5 jaar	3.496	23,4	1.126	21,4	2.833	22,1	2.617	25,4	5.367	25,0	2.301	20,5	8.171	19,0	25.911	21,8
meer dan 5 jaar	7.369	49,3	2.260	43,0	6.365	49,8	5.071	49,3	8.235	38,4	5.667	50,5	24.558	57,0	59.525	50,0

bron: GBA en gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties, bewerking Risbo

Tabel b4.5: Over- danwel ondervertegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse werkzoekenden (15-64 jaar en 15-24 jaar) in de 22 gemeenten, 31 december 2008 (absolute aantallen, in procenten van betreffende bevolkingsgroep en oververtegenwoordiging (ovvt))

	15 t/m 64 jaar							15 t/m 24 jaar							
	totaal			Marokkaans				ovvt	totaal			Marokkaans			
	pop.	werkzoekend		pop.	werkzoekend		pop.		werkzoekend		pop.	werkzoekend		ovvt	
	N	N	%	N	N	%	N		N	%	N	N	%		
Amsterdam	553.675	38.005	6,9	44.616	6.591	14,8	115	97.282	2.316	2,4	12.408	475	3,8	61	
Rotterdam	405.970	29.100	7,2	24.042	3.821	15,9	122	81.320	1.394	1,7	6.685	177	2,6	54	
Utrecht	220.180	7.303	3,3	16.321	1.510	9,3	179	49.860	474	1,0	4.404	116	2,6	177	
Den Haag	335.137	15.273	4,6	16.975	1.697	10,0	119	59.769	1.083	1,8	4.836	173	3,6	97	
Gouda	47.347	2.077	4,4	4.063	597	14,7	235	8.629	99	1,1	1.156	29	2,5	119	
Eindhoven	146.415	6.024	4,1	3.432	348	10,1	146	27.812	329	1,2	884	19	2,1	82	
Tilburg	142.574	5.179	3,6	3.402	305	9,0	147	30.466	569	1,9	878	37	4,2	126	
Leiden	85.269	3.449	4,0	3.224	503	15,6	286	18.552	189	1,0	838	31	3,7	263	
's-Hertogenbosch	95.516	3.424	3,6	2.910	279	9,6	167	16.118	222	1,4	825	21	2,5	85	
Amersfoort	96.561	3.261	3,4	2.717	283	10,4	208	16.062	209	1,3	686	19	2,8	113	
Roosendaal	51.479	1.501	2,9	2.228	159	7,1	145	8.867	86	1,0	635	10	1,6	62	
Helmond	59.332	3.488	5,9	2.193	323	14,7	151	9.717	280	2,9	535	30	5,6	95	
Nijmegen	116.834	7.185	6,1	2.201	365	16,6	170	27.658	486	1,8	635	38	6,0	241	
Zeist	38.950	1.013	2,6	2.117	166	7,8	201	7.261	54	0,7	633	10	1,6	112	
Veenendaal															
Ede	70.375	1.854	2,6	1.453	183	12,6	378	14.720	136	0,9	456	13	2,9	209	
Lelystad	51.673	2.223	4,3	1.408	121	8,6	100	9.062	168	1,9	375	3	0,8	-57	
Schiedam	51.167	2.220	4,3	1.319	124	9,4	117	8.983	137	1,5	355	14	3,9	159	
Culemborg	18.325	668	3,6	1.100	179	16,3	346	3.117	18	0,6	272	2	0,7	27	
Gorinchem	23.034	742	3,2	1.067	70	6,6	104	3.925	50	1,3	338	7	2,1	63	
Oosterhout	36.150	1.051	2,9	725	51	7,0	142	5.872	64	1,1	185	3	1,6	49	
Maassluis	20.956	614	2,9	793	80	10,1	244	3.562	28	0,8	261	4	1,5	95	
21 gemeenten	2.666.919	135.654	5,1	138.306	17.755	12,8	152	508.614	8.391	1,6	38.280	1.231	3,2	95	

bron: GBA en UWV WERKbedrijf, bewerking Risbo

Tabel b4.6: Over- danwel ondervertegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse uitkeringsontvangers (15-64 jaar en 15-24 jaar) in de 22 gemeenten, 1 januari 2009 (absolute aantallen, in procenten van betreffende bevolkingsgroep en oververtegenwoordiging (ovvt))

	15 t/m 64 jaar							15 t/m 24 jaar							
	totaal			Marokkaans				ovvt	totaal			Marokkaans			
	pop.	WWB/IOA		pop.	WWB/IOA		pop.		WWB/IOA		pop.	WWB/IOA		ovvt	
	N	N	%	N	N	%	N		N	%	N	N	%		
Amsterdam	553.675	34.931	6,3	44.616	5.538	12,4	97	97.282	691	0,7	12.408	135	1,1	53	
Rotterdam	405.970	29.186	7,2	24.042	3.441	14,3	99	81.320	1.160	1,4	6.685	157	2,3	65	
Utrecht	220.180	6.128	2,8	16.321	1.295	7,9	185	49.860	381	0,8	4.404	77	1,7	129	
Den Haag	335.137	16.158	4,8	16.975	1.657	9,8	102	59.769	897	1,5	4.836	122	2,5	68	
Gouda	47.347	1.103	2,3	4.063	309	7,6	226	8.629	38	0,4	1.156	5	0,4	-2	
Eindhoven	146.415	4.964	3,4	3.432	327	9,5	181	27.812	379	1,4	884	24	2,7	99	
Tilburg	142.574	4.470	3,1	3.402	255	7,5	139	30.466	394	1,3	878	10	1,1	-12	
Leiden	85.269	2.888	3,4	3.224	389	12,1	256	18.552	117	0,6	838	11	1,3	108	
's-Hertogenbosch	95.516	2.965	3,1	2.910	315	10,8	249	16.118	126	0,8	825	9	1,1	40	
Amersfoort	96.561	2.320	2,4	2.717	213	7,8	226	16.062	124	0,8	686	8	1,2	51	
Roosendaal	51.479	816	1,6	2.228	111	5,0	214	8.867	31	0,3	635	5	0,8	125	
Helmond	59.332	1.908	3,2	2.193	179	8,2	154	9.717	139	1,4	535	21	3,9	174	
Nijmegen	116.834	4.936	4,2	2.201	249	11,3	168	27.658	248	0,9	635	15	2,4	163	
Zeist	38.950	695	1,8	2.117	126	6,0	234	7.261	25	0,3	633	3	0,5	38	
Veenendaal	40.866	914	2,2	1.844	165	8,9	300	7.923	61	0,8	507	14	2,8	259	
Ede	70.375	1.149	1,6	1.453	131	9,0	452	14.720	77	0,5	456	7	1,5	193	
Lelystad	51.673	1.259	2,4	1.408	76	5,4	122	9.062	81	0,9	375	3	0,8	-10	
Schiedam	51.167	1.824	3,6	1.319	112	8,5	138	8.983	88	1,0	355	4	1,1	15	
Culemborg	18.325	393	2,1	1.100	113	10,3	379	3.117	21	0,7	272	5	1,8	173	
Gorinchem	23.034	469	2,0	1.067	41	3,8	89	3.925	20	0,5	338	2	0,6	16	
Oosterhout	36.150	563	1,6	725	46	6,3	307	5.872	22	0,4	185	0	0,0	-100	
Maassluis	20.956	557	2,7	793	76	9,6	261	3.562	30	0,8	261	5	1,9	127	
22 gemeenten	2.707.785	120.596	4,5	140.150	15.164	10,8	143	516.537	5.150	1,0	38.787	642	1,7	66	

bron: GBA en gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties, bewerking Risbo

Bijlage bij hoofdstuk 5

Tabel b5.1: Verdachten (12 jaar e.o.) naar achtergrondkenmerken, in 2009 (absolute aantallen en in procenten van betreffende deelpopulatie)

	Marokkaans			Antiliaans			Surinaams			Turks			ov.niet-westers			westers			autochtoon			totaal		
	pop.	verdacht	%	pop.	verdacht	%	pop.	verdacht	%	pop.	verdacht	%	pop.	verdacht	%	pop.	verdacht	%	pop.	verdacht	%	pop.	verdacht	%
	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%
Bevolking (12 jr eo)	161669	8295	5,1	52940	3196	6,0	172091	6779	3,9	151028	4576	3,0	208263	5121	2,5	391795	4999	1,3	2193679	24803	1,1	3331465	57769	1,7
Geslacht																								
Man	84056	7202	8,6	25935	2390	9,2	80326	5483	6,8	78269	4069	5,2	106919	4241	4,0	187032	3831	2,0	1064821	19797	1,9	1627358	47013	2,9
Vrouw	77613	1093	1,4	27005	806	3,0	91765	1296	1,4	72759	507	0,7	101344	880	0,9	204763	1168	0,6	1128858	5006	0,4	1704107	10756	0,6
Generatie																								
1e generatie	107199	3352	3,1	39504	2453	6,2	114380	3735	3,3	99215	2146	2,2	168909	3840	2,3	208713	2356	1,1	-	-	-	737920	17882	2,4
2e generatie	54470	4943	9,1	13436	743	5,5	57711	3044	5,3	51813	2430	4,7	39354	1281	3,3	183082	2643	1,4	-	-	-	399866	15084	3,8
Leeftijd																								
12-17 jaar	24105	2114	8,8	6240	495	7,9	17343	833	4,8	20832	913	4,4	20971	793	3,8	18386	525	2,9	135303	3018	2,2	243180	8691	3,6
18-24 jaar	26575	2772	10,4	10427	820	7,9	25287	1755	6,9	23856	1237	5,2	33044	1331	4,0	41579	1052	2,5	231950	5616	2,4	392718	14583	3,7
25-44 jaar	71880	2958	4,1	22109	1374	6,2	66732	2912	4,4	71027	2021	2,8	100053	2267	2,3	165714	2303	1,4	736326	9950	1,4	1233841	23785	1,9
45-64 jaar	29483	421	1,4	12170	486	4,0	50867	1237	2,4	28224	386	1,4	47601	713	1,5	111936	985	0,9	677126	5420	0,8	957407	9648	1,0
65 jaar e.o.	9626	30	0,3	1994	21	1,1	11862	42	0,4	7089	19	0,3	6594	17	0,3	54180	134	0,2	412974	799	0,2	504319	1062	0,2
Leeftijd, generatie																								
12-24 jaar, 1e generatie	9685	832	8,6	8912	755	8,5	8213	549	6,7	8882	341	3,8	27440	1104	4,0	25843	578	2,2	-	-	-	88975	4159	4,7
12-24 jaar, 2e generatie	40995	4054	9,9	7755	560	7,2	34417	2039	5,9	35806	1809	5,1	26575	1020	3,8	34122	999	2,9	-	-	-	179670	10481	5,8
Leeftijd, geslacht																								
12-24 jaar, man	25524	4289	16,8	8133	966	11,9	21198	2099	9,9	22870	1931	8,4	27080	1761	6,5	28138	1210	4,3	177250	6934	3,9	310193	19190	6,2
12-24 jaar, vrouw	25156	597	2,4	8534	349	4,1	21432	489	2,3	21818	219	1,0	26935	363	1,3	31827	367	1,2	190003	1700	0,9	325705	4084	1,3
Schoolsoort																								
schoolgaand, laag nivo	9141	1385	15,2	2710	363	13,4	5761	524	9,1	7881	566	7,2	5608	450	8,0	2886	231	8,0	23715	1440	6,1	57702	4959	8,6
schoolgaand, mid. nivo	16096	1160	7,2	3930	215	5,5	12323	519	4,2	13621	472	3,5	12796	477	3,7	9930	280	2,8	75472	1634	2,2	144168	4757	3,3
schoolgaand, hoog nivo	7030	233	3,3	3185	52	1,6	7972	149	1,9	6128	100	1,6	12396	175	1,4	17600	222	1,3	129920	1066	0,8	184231	1997	1,1
Nieuw vsv 08/09																								
geen nw vsv0809	41592	3912	9,4	12898	1024	7,9	33831	1945	5,7	36538	1736	4,8	41363	1597	3,9	44145	1204	2,7	290646	6812	2,3	501013	18230	3,6
nw vsv0809	1593	422	26,5	539	88	16,3	1271	198	15,6	1219	147	12,1	1148	158	13,8	823	88	10,7	5719	490	8,6	12312	1591	12,9
Werk																								
niet werkzoekend	122395	6738	5,5	43548	2549	5,9	141249	5738	4,1	119542	3843	3,2	166681	4135	2,5	314283	4251	1,4	1664433	21396	1,3	2572131	48650	1,9
werkzoekend	17755	869	4,9	4295	452	10,5	10833	754	7,0	14048	421	3,0	24542	694	2,8	14214	441	3,1	49967	1743	3,5	135654	5374	4,0
Uitkering																								
geen WWB uitkering	124986	6656	5,3	42524	2356	5,5	139234	5524	4,0	123213	3905	3,2	169477	4091	2,4	317150	4151	1,3	1670605	20842	1,2	2587189	47525	1,8
WWB uitkering	15164	951	6,3	5319	645	12,1	12848	968	7,5	10377	359	3,5	21746	738	3,4	11347	541	4,8	43795	2297	5,2	120596	6499	5,4

bron: GBA en HKS (voorlopige cijfers), bewerking Risbo

Tabel b5.2: Personen (12 jaar e.o.) die per 1 januari 2009 in de gemeente wonen en in de periode 2005-2009 werden verdacht van een delict naar achtergrondkenmerken

(absolute aantallen en in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

	Marokkaans			Antilliaans			Surinaams			Turks			ov.niet-westers			westers			autochtoon			totaal		
	pop.		verdacht	pop.		verdacht	pop.		verdacht	pop.		verdacht	pop.		verdacht	pop.		verdacht	pop.		verdacht	pop.		verdacht
	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%	N	N	%
Bevolking (12 jr eo)	161669	25266	15,6	52940	10044	19,0	172091	25473	14,8	151028	17011	11,3	208263	19959	9,6	391795	20316	5,2	2193679	108354	4,9	3331465	226423	6,8
Geslacht																								
Man	84056	20924	24,9	25935	7223	27,9	80326	19282	24,0	78269	14777	18,9	106919	15650	14,6	187032	15126	8,1	1064821	84600	7,9	1627358	177582	10,9
Vrouw	77613	4342	5,6	27005	2821	10,4	91765	6191	6,7	72759	2234	3,1	101344	4309	4,3	204763	5190	2,5	1128858	23754	2,1	1704107	48841	2,9
Generatie																								
1e generatie	107199	12210	11,4	39504	7810	19,8	114380	15117	13,2	99215	9155	9,2	168909	15563	9,2	208713	9080	4,4	-	-	-	737920	68935	9,3
2e generatie	54470	13056	24,0	13436	2234	16,6	57711	10356	17,9	51813	7856	15,2	39354	4396	11,2	183082	11236	6,1	-	-	-	399866	49134	12,3
Leeftijd																								
12-17 jaar	24105	4390	18,2	6240	1116	17,9	17343	2197	12,7	20832	2227	10,7	20971	2052	9,8	18386	1315	7,2	135303	7703	5,7	243180	21000	8,6
18-24 jaar	26575	7949	29,9	10427	2477	23,8	25287	5911	23,4	23856	4227	17,7	33044	4735	14,3	41579	3758	9,0	231950	23244	10,0	392718	52301	13,3
25-44 jaar	71880	10866	15,1	22109	4578	20,7	66732	11385	17,1	71027	8437	11,9	100053	9481	9,5	165714	9405	5,7	736326	44358	6,0	1233841	98510	8,0
45-64 jaar	29483	1855	6,3	12170	1783	14,7	50867	5653	11,1	28224	1976	7,0	47601	3565	7,5	111936	5016	4,5	677126	28021	4,1	957407	47869	5,0
65 jaar e.o.	9626	206	2,1	1994	90	4,5	11862	327	2,8	7089	144	2,0	6594	126	1,9	54180	822	1,5	412974	5028	1,2	504319	6743	1,3
Leeftijd, generatie																								
12-24 jaar, 1e generatie	9685	2289	23,6	8912	2060	23,1	8213	1657	20,2	8882	1104	12,4	27440	3622	13,2	25843	1715	6,6	-	-	-	88975	12447	14,0
12-24 jaar, 2e generatie	40995	10050	24,5	7755	1533	19,8	34417	6451	18,7	35806	5350	14,9	26575	3165	11,9	34122	3358	9,8	-	-	-	179670	29907	16,6
Leeftijd, geslacht																								
12-24 jaar, man	25524	10120	39,6	8133	2522	31,0	21198	6052	28,5	22870	5600	24,5	27080	5245	19,4	28138	3772	13,4	177250	23921	13,5	310193	57232	18,5
12-24 jaar, vrouw	25156	2219	8,8	8534	1071	12,5	21432	2056	9,6	21818	854	3,9	26935	1542	5,7	31827	1301	4,1	190003	7026	3,7	325705	16069	4,9
Schoolsoort																								
schoolgaand, laag nivo	9141	3116	34,1	2710	942	34,8	5761	1624	28,2	7881	1614	20,5	5608	1354	24,1	2886	678	23,5	23715	4533	19,1	57702	13861	24,0
schoolgaand, mid. nivo	16096	2941	18,3	3930	581	14,8	12323	1580	12,8	13621	1327	9,7	12796	1350	10,6	9930	855	8,6	75472	4690	6,2	144168	13324	9,2
schoolgaand, hoog nivo	7030	785	11,2	3185	178	5,6	7972	516	6,5	6128	383	6,3	12396	637	5,1	17600	714	4,1	129920	4176	3,2	184231	7389	4,0
Nieuw vsv 08/09																								
geen nw vsv0809	41592	9609	23,1	12898	2681	20,8	33831	5874	17,4	36538	5103	14,0	41363	4961	12,0	44145	3777	8,6	290646	23093	7,9	501013	55098	11,0
nw vsv0809	1593	857	53,8	539	221	41,0	1271	498	39,2	1219	395	32,4	1148	398	34,7	823	234	28,4	5719	1401	24,5	12312	4004	32,5
Werk																								
niet werkzoekend	122395	21071	17,2	43548	8358	19,2	141249	22050	15,6	119542	14599	12,2	166681	16521	9,9	314283	17485	5,6	1664433	94947	5,7	2572131	195031	7,6
werkzoekend	17755	2810	15,8	4295	1281	29,8	10833	2625	24,2	14048	1684	12,0	24542	2792	11,4	14214	1695	11,9	49967	6743	13,5	135654	19630	14,5
Uitkering																								
geen WWB uitkering	124986	20853	16,7	42524	7863	18,5	139234	21289	15,3	123213	14839	12,0	169477	16386	9,7	317150	17122	5,4	1670605	93041	5,6	2587189	191393	7,4
WWB uitkering	15164	3028	20,0	5319	1776	33,4	12848	3386	26,4	10377	1444	13,9	21746	2927	13,5	11347	2058	18,1	43795	8649	19,7	120596	23268	19,3

bron: GBA en HKS (voorlopige cijfers), bewerking Risbo

Tabel b5.3: Verdachten (12 jaar e.o.) naar pleegcarrière, antecedenten en delicten van verdachten, in 2009 (absolute aantallen en in procenten van betreffende bevolkingsgroep)

	Marokkaans		Antilliaans		Surinaams		Turks		ov. niet-westers		westers		autochtoon		totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Verdachten (N)	8.295	100,0	3.196	100,0	6.779	100,0	4.576	100,0	5.121	100,0	4.999	100,0	24.803	100,0	57.769	100,0
Pleegcarrière																
beginner	2456	29,6	871	27,3	2158	31,8	1821	39,8	2251	44,0	2430	48,6	11223	45,3	23210	40,2
meerpleger	4061	49,0	1631	51,1	3330	49,1	2274	49,7	2379	46,5	1983	39,7	10325	41,7	25983	45,0
veepleger	1775	21,4	691	21,6	1288	19,0	476	10,4	487	9,5	586	11,7	3238	13,1	8541	14,8
Antecedenten 2009	12.014		4.684		9.403		6.093		6.898		6.199		31.210		76.501	
Delicten 2009	15.813	100,0	5.818	100,0	11.458	100,0	7.613	100,0	8.583	100,0	7.970	100,0	39.833	100,0	97.088	100,0
<i>waaronder</i>																
gewelddelicten	4.123	26,1	1.611	27,7	3.397	29,6	2.338	30,7	2.372	27,6	1.745	21,9	8.994	22,6	24.580	25,3
vermogensdelicten	6.164	39,0	2.008	34,5	3.280	28,6	1.755	23,1	2.589	30,2	2.461	30,9	10.779	27,1	29.036	29,9
openbare orde	2.094	13,2	677	11,6	1.404	12,3	1.029	13,5	1.268	14,8	1.130	14,2	6.373	16,0	13.975	14,4
verkeer	1.635	10,3	867	14,9	2.071	18,1	1.577	20,7	1.540	17,9	1.756	22,0	9.190	23,1	18.636	19,2
drugs	802	5,1	268	4,6	709	6,2	362	4,8	348	4,1	431	5,4	1.992	5,0	4.912	5,1
overig	995	6,3	387	6,7	597	5,2	552	7,3	466	5,4	447	5,6	2.505	6,3	5.949	6,1
verdacht als % bevolking																
verdacht totaal (%)		5,1		6,0		3,9		3,0		2,5		1,3		1,1		1,7
verdacht gewelddelict (%)		1,8		2,0		1,4		1,1		0,8		0,3		0,3		0,5
verdacht vermogensdelict (%)		2,2		2,3		1,2		0,8		0,8		0,4		0,3		0,5
verdacht openbare orde (%)		1,0		1,0		0,6		0,5		0,4		0,2		0,2		0,3
verdacht verkeersdelict (%)		0,7		1,1		0,9		0,7		0,5		0,4		0,3		0,4
verdacht drugsdelict (%)		0,4		0,4		0,3		0,2		0,1		0,1		0,1		0,1
verdacht overig delict (%)		0,5		0,6		0,3		0,3		0,2		0,1		0,1		0,2

bron: GBA en HKS (voorlopige cijfers), bewerking Risbo

Tabel b5.4: Over- danwel, ondervetegenwoordiging van Marokkaans-Nederlandse verdachten (12 jaar en ouder en 12 t/m 24 jaar) in de 22 gemeenten, in 2009 (absolute aantallen, in procenten van betreffende bevolkingsgroep en overvetegenwoordiging (ovvt))

	12 jaar en ouder								12 t/m 24 jaar							
	totaal				Marokkaans				totaal				Marokkaans			
	pop.	verdacht			pop.	verdacht			pop.	verdacht			pop.	verdacht		
N	N	%	ovvt	N	N	%	ovvt	N	N	%	ovvt	N	N	%	ovvt	
Amsterdam	657.759	11.988	1,8	147	51.123	2.298	4,5	147	117.194	4.698	4,0	114	15.946	1.371	8,6	114
Rotterdam	508.671	10.413	2,0	125	27.664	1.272	4,6	125	99.841	4.188	4,2	99	8.948	748	8,4	99
Utrecht	257.593	4.719	1,8	259	19.256	1.265	6,6	259	57.130	1.991	3,5	273	5.813	756	13,0	273
Den Haag	413.517	10.136	2,5	152	19.283	1.189	6,2	152	74.809	3.775	5,0	110	6.238	662	10,6	110
Gouda	60.078	1.040	1,7	311	4.804	342	7,1	311	11.257	480	4,3	223	1.497	206	13,8	223
Eindhoven	185.763	1.952	1,1	193	3.991	123	3,1	193	33.906	770	2,3	157	1.165	68	5,8	157
Tilburg	176.386	2.384	1,4	218	3.908	168	4,3	218	36.870	1.065	2,9	227	1.153	109	9,5	227
Leiden	102.734	1.714	1,7	237	3.752	211	5,6	237	21.875	677	3,1	212	1.119	108	9,7	212
's-Hertogenbosch	119.007	1.428	1,2	327	3.315	170	5,1	327	20.647	539	2,6	261	1.072	101	9,4	261
Amersfoort	118.731	1.829	1,5	293	3.141	190	6,0	293	21.372	734	3,4	238	896	104	11,6	238
Roosendaal	67.100	737	1,1	308	2.610	117	4,5	308	11.766	334	2,8	180	856	68	7,9	180
Helmond	73.900	1.095	1,5	147	2.536	93	3,7	147	12.819	433	3,4	113	710	51	7,2	113
Nijmegen	142.865	1.923	1,3	283	2.519	130	5,2	283	32.327	764	2,4	288	808	74	9,2	288
Zeist	51.735	814	1,6	306	2.409	154	6,4	306	9.356	389	4,2	202	781	98	12,5	202
Veenendaal	51.661	638	1,2	294	2.201	107	4,9	294	10.430	283	2,7	273	691	70	10,1	273
Ede	90.446	976	1,1	520	1.719	115	6,7	520	19.075	471	2,5	383	604	72	11,9	383
Lelystad	61.958	1.135	1,8	174	1.591	80	5,0	174	11.713	477	4,1	130	470	44	9,4	130
Schiedam	65.163	1.125	1,7	199	1.474	76	5,2	199	11.525	428	3,7	114	452	36	8,0	114
Culemborg	22.904	242	1,1	145	1.350	35	2,6	145	4.282	94	2,2	159	405	23	5,7	159
Gorinchem	29.503	469	1,6	283	1.248	76	6,1	283	5.205	212	4,1	186	438	51	11,6	186
Oosterhout	46.840	656	1,4	294	870	48	5,5	294	7.901	324	4,1	229	274	37	13,5	229
Maassluis	27.151	356	1,3	203	905	36	4,0	203	4.598	148	3,2	162	344	29	8,4	162
22 gemeenten	3.331.465	57.769	1,7	196	161.669	8.295	5,1	196	635.898	23.274	3,7	163	50.680	4.886	9,6	163

bron: GBA en HKS (voorlopige cijfers), bewerking Risbo

Begrippenlijst

Allochtoon²⁴

Een allochtoon is gedefinieerd als een persoon van wie ten minste één van de ouders in het buitenland geboren is. *Definitie conform CBS*

Antilliaanse Nederlander

Een op de Nederlandse Antillen of Aruba geboren persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland geboren is (eerste generatie) of een in Nederland geboren persoon van wie de moeder op de Nederlandse Antillen of Aruba is geboren of, in het geval de moeder in Nederland is geboren, de vader op de Nederlandse Antillen of Aruba is geboren (de tweede generatie). *Definitie conform CBS*

Autochtoon

Persoon van wie de beide ouders in Nederland zijn geboren. *Definitie conform CBS*

Eerste generatie allochtoon

Persoon die in het buitenland is geboren en van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren. *Definitie conform CBS*

First offender (of beginner)

Verdachte van een misdrijf tegen wie voor het eerst een proces-verbaal van aanhouding is opgemaakt.

IOAW

Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)

De wet biedt een inkomensgarantie op het niveau van het sociaal minimum aan oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers, van wie het recht op uitkering op grond van de Werkloosheidswet is geëindigd. *Bron: CBS*

²⁴ Voor uitzonderingen en specificaties zie: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/begrippen/default.htm?ConceptID=315>

IOAZ

Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ).

De wet biedt een inkomensgarantie op het niveau van het sociaal minimum aan oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen, van wie het inkomen duurzaam minder bedraagt dan het sociaal minimum en die als gevolg daarvan het bedrijf of beroep hebben beëindigd. *Bron: CBS*

Marokkaanse Nederlander

Een in Marokko geboren persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland geboren is (eerste generatie) of een in Nederland geboren persoon van wie de moeder in Marokko is geboren of, in het geval de moeder in Nederland is geboren, de vader in Marokko is geboren (de tweede generatie). *Definitie conform CBS*

Meerpleger

Meerderjarige verdachte van misdrijven tegen wie 2 t/m 10 processen-verbaal van aanhouding zijn opgemaakt, waarvan ten minste één in het peiljaar. Of een minderjarige verdachte van misdrijven tegen wie 2 t/m 5 processen-verbaal van aanhouding zijn opgemaakt, waarvan ten minste één in het peiljaar. *Bron: KLPD-Dienst IPOL*

Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)

Het mbo leidt op tot kwalificaties op vier niveaus. Mbo niveau 1 (assistent) ligt op een lager niveau dan de basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo en lijkt qua inhoud op de meest eenvoudige opleidingen van het vroegere leerlingwezen. De assistentenopleiding kan sinds 2004/05 ook gevolgd worden door leerlingen van het vmbo die niet in staat zijn de normale basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo te volgen. Mbo niveaus 2-4 (basisberoepsbeoefenaar, zelfstandig beroepsbeoefenaar, middenkaderfunctionaris/specialist) komen overeen met de andere opleidingen van het leerlingwezen en het vroegere (k)mbo. *Bron: CBS*

Misdrijf

Strafbaar feit van de ernstige soort dat als zodanig is omschreven en strafbaar is gesteld in de strafwetten. Voor de indeling van misdrijven zie technische toelichting. *Bron: KLPD-Dienst IPOL*

NWW

Niet-werkende werkzoekende (nww)

Een niet-werkende werkzoekende is een persoon die bij een vestiging van het UWV WERKbedrijf is ingeschreven als een werkzoekende zonder werk of als werkzoekende die minder dan twaalf uur per week werkt met een inschrijfdatum en geen uitschrijfdatum.

Niet-westerse allochtoon

Tot de niet-westerse allochtonen worden personen gerekend van wie ten minste één ouder is geboren in Turkije, Marokko, Suriname, de Nederlandse Antillen of Aruba, of in een ander land in Azië (m.u.v. Japan en Indonesië), Afrika of Latijns Amerika. Definitie conform CBS.

In deze monitor wordt onder andere gerapporteerd over de vier grote niet-westerse allochtone groepen in Nederland (Antilliaanse, Marokkaanse, Surinaamse en Turkse Nederlanders). Niet-westerse allochtonen uit andere herkomstlanden worden samen genomen tot een groep 'overige niet-westerse allochtonen' veelal afgekort als 'ov-niet-westers'.

Nieuwe voortijdig schoolverlaters (vsv-ers)

Onder de nieuwe vsv-ers worden alle leerlingen van 12 t/m 22 jaar verstaan, die in een schooljaar zonder startkwalificatie (diploma van havo, vwo of mbo met minimaal niveau 2) het onderwijs verlaten.

Oververtegenwoordiging

Oververtegenwoordiging is een percentage dat wordt berekend door het verschil tussen het aandeel in de doelgroep en de totale groep te delen door het aandeel in de totale groep. Indien het gevonden percentage in de doelgroep kleiner is dan in de totale groep is er sprake van een negatieve uitkomst, dit wordt aangeduid met ondervertegenwoordiging. Het percentage oververtegenwoordiging wordt berekend op basis van de niet afgeronde percentages.

Potentiële beroepsbevolking

Het deel van de bevolking dat gelet op zijn leeftijd in aanmerking komt voor deelname aan het arbeidsproces. Iedereen van 15 t/m 64 jaar wordt tot de potentiële beroepsbevolking gerekend.

Startkwalificatie

Diploma van havo, vwo of mbo met minimaal niveau 2.

Tweede generatie allochtoon²⁵

Persoon die in Nederland is geboren en van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren. *Definitie conform CBS*

Veelpleger

Meerderjarige verdachte van misdrijven tegen wie meer dan 10 processen-verbaal van aanhouding zijn opgemaakt, waarvan ten minste één in het peiljaar. Of een minderjarige verdachte van misdrijven tegen wie meer dan 5 processen-verbaal van aanhouding zijn opgemaakt, waarvan ten minste één in het peiljaar. *Bron: KLPD- Dienst IPOL*

Verdachte

Persoon van 12 jaar of ouder tegen wie een proces-verbaal is opgemaakt, omdat een redelijk vermoeden bestaat dat hij een strafbaar feit heeft gepleegd. *Bron: KLPD- Dienst IPOL*

Vmbo-bb

De basisberoepsgerichte leerweg is te beschouwen als de opvolger van de laagste niveaus van het vbo en is bedoeld als vooropleiding voor de basisberoepsopleiding, niveau 2 van de kwalificatiestructuur van het mbo. *Bron: CBS*

Vmbo-kb

De kaderberoepsgerichte leerweg is te beschouwen als de opvolger van de hoogste niveaus van het vbo en is de minimale vooropleiding voor de vakopleiding en de middenkaderopleiding, respectievelijk op niveau 3 en 4 van de kwalificatiestructuur van het mbo. *Bron: CBS*

Vmbo-gl

De gemengde leerweg is te beschouwen als een tussenvorm van de theoretische leerweg en de beroepsgerichte leerwegen, heeft hetzelfde niveau als de theoretische leerweg, maar heeft ook een beroepsgericht vak. De gemengde leerweg geeft toegang tot de middenkaderopleiding, niveau 4 van de kwalificatiestructuur van het mbo. *Bron: CBS*

²⁵ Een tweede generatie allochtoon heeft als herkomstgroepering het geboorteland van de moeder, tenzij dat ook Nederland is. In dat geval is de herkomstgroepering bepaald door het geboorteland van de vader.

Vmbo-tl

De theoretische leerweg is te beschouwen als de opvolger van de mavo en geeft toegang tot de middenkaderopleiding, niveau 4 van de kwalificatiestructuur van het mbo. Het is na diplomering tevens mogelijk door te stromen naar het vierde leerjaar havo. *Bron: CBS*

Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo)

Voortzetting m.i.v. augustus 1999 van het mavo en vbo. Het bereidt voor op het middelbaar beroepsonderwijs, heeft een duur van vier jaar en kent vier leerwegen: de theoretische leerweg, de gemengde leerweg, de kaderberoepsgerichte leerweg en de basisberoepsgerichte leerweg.

Bron: CBS

WWB

Wet werk en bijstand (WWB).

Wettelijke sociale voorziening die op 1 januari 2004 in werking is getreden ter vervanging van de Algemene bijstandswet (ABW), de Wet inschakeling werkzoekenden (WIW) en het Besluit In- en

Doorstroombanen (ID-banen). *Bron: CBS*

Westerse allochtoon

Westerse allochtonen zijn gedefinieerd als personen van wie ten minste één van de ouders geboren is in één van de landen in Europa (exclusief Turkije), Noord-Amerika, Oceanië, Indonesië of Japan. In de tabellen en grafieken is dit veelal afgekort als 'westers'. *Definitie conform CBS*

Technische toelichting

Het doel van het monitorsysteem is betrouwbare en actuele informatie op te leveren over de maatschappelijke positie van Antilliaanse en of Marokkaanse Nederlanders in de betrokken gemeenten om zo de voortgang van de verschillende aanpakken te kunnen monitoren. De informatiebehoefte spitst zich toe op vier basisdimensies te weten: demografie, onderwijs, arbeidsparticipatie en criminaliteit.

Methodiek: koppeling van de diverse registraties

Bovenstaande informatie is niet in een enkele registratie beschikbaar en is afkomstig van verschillende bronnen. Om optimaal in de informatiebehoefte te kunnen voorzien is voor een systeem gekozen waarmee dwarsverbanden kunnen worden gemaakt tussen informatie die beschikbaar is in deze verschillende registratiesystemen. Deze verbanden kunnen alleen worden gemaakt door bestaande registraties op persoonsniveau aan elkaar te koppelen. Dit betekent dat informatie over de demografische en geografische factoren, data over voortijdig school verlaten, gegevens over verdachten en werkzoekenden en uitkeringsontvangers op persoonsniveau aan elkaar zijn gekoppeld met behulp van een unieke versleutelde identificatiesleutel.

Versleuteling

Met het oog op de privacy zijn de persoonsgebonden nummers aan de bron versleuteld zodat ze niet meer terug te herleiden zijn naar personen (zie figuur 1.1 in hoofdstuk 1). Pas na versleuteling van de identificerende persoonsnummers zijn de bestanden met persoonsgegevens geleverd aan Risbo.

Koppeling in 4 stappen

Stap 1 de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) als basis.

Als basis dienen alle in de GBA ingeschreven personen op de gekozen peildatum 1-1-2009. Elke inwoner van Nederland is verplicht ingeschreven in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) van de gemeente waarin men woont.

Stap 2 koppeling van onderwijsgegevens.

In stap 2 wordt informatie gekoppeld over leerlingen en voortijdig schoolverlaters uit de Basisregistratie Onderwijs (BRON). Alle leerlingen in het bekostigd voorgezet en middelbaar beroepsonderwijs staan in BRON geregistreerd. De gegevens zijn aangeleverd door de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Leerlingen en nieuwe voortijdig schoolverlaters in schooljaar 2008/2009 zijn op basis van het versleutelde burgerservicenummer (BSN) gekoppeld aan het bevolkingsbestand per 1 januari 2009. Indien het nummer in een van de bestanden niet bekend is, kan er geen koppeling worden gemaakt. Jongeren waarvan geen nummer bekend is en jongeren die in de loop van 2009 vanuit een niet in het onderzoek betrokken gemeente in een van de betrokken gemeente is komen wonen, komen in het onderzoeksbestand dus niet voor.

Stap 3 koppeling van niet-werkende werkzoekenden en uitkeringsontvangers.

In stap 3 worden, wederom op basis van het versleutelde BSN, gegevens gekoppeld over werkzoekenden (UWV WERKbedrijf) en uitkeringsgerechtigden (gemeentelijke sociale dienst).

Stap 4 koppeling van verdachtenregistraties in HKS.

In stap 4 worden ten slotte gegevens over verdachten gekoppeld aan het GBA-bestand. In het HKS geregistreerde verdachten zijn op basis van het versleutelde GBA-nummer gekoppeld aan het bevolkingsbestand per 1 januari 2009. Dit GBA-nummer was in het HKS in het verleden niet altijd evengoed ingevuld maar in de laatste jaren is de vulling van het GBA-nummer in het HKS sterk verbeterd. Indien het GBA-nummer in de verdachtenregistratie niet bekend is, kan er per definitie geen koppeling worden gemaakt met het bevolkingsbestand. Verdachten zonder valide GBA-nummer zijn in het onderzoeksbestand dus niet opgenomen. Ook verdachten die in de loop van 2009 vanuit een niet in het onderzoek betrokken gemeente in een van de betrokken gemeenten is komen wonen, vallen buiten de analyse die voor dit rapport zijn gedaan.

Databronnen

Gemeentelijke Basisadministratie (GBA)

Als basis dienen alle in de GBA ingeschreven personen op de gekozen peildatum 1-1-2009. Elke inwoner van Nederland is verplicht ingeschreven in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) van de gemeente waarin men woont. In de GBA wordt een groot aantal (demografische) kenmerken geregistreerd. In het onderzoeksbestand zijn naast het versleutelde GBA-nummer en het versleutelde burgerservicenummer de volgende kenmerken opgenomen:

Geboortjaar, geboorteland, geslacht, geboorteland moeder, geboorteland vader, nationaliteit, jaar inschrijving in de gemeente, land vanwaar ingeschreven, jaar vestiging in Nederland, postcode (eerste vier posities), wijk, buurt, burgerlijke staat, positie in het gezin. Positie in het gezin is geen rubriek in de GBA registratie. Deze moet door de gemeenten worden geconstrueerd op basis van burgerlijke staat, het exacte adres en gegevens over kinderen. Dit is vaak lastig. Positie in het gezin is daardoor niet uniform voor alle gemeenten. Door een aantal gemeenten zijn geen gegevens over de positie in het gezin aangeleverd.

Basisregistratie Onderwijs (BRON)

In de Basisregistratie Onderwijs (BRON) staan alle leerlingen in het bekostigd voorgezet en middelbaar beroepsonderwijs geregistreerd. Deze gegevens zijn aangeleverd door de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO).

Cijfers schooljaar 2008/2009

In maart is het aantal voortijdig schoolverlaters van voorgaand schooljaar bekend. Deze gegevens hebben de status 'voorlopig' omdat het gaat om gegevens die zijn aangeleverd door de onderwijsinstellingen, maar nog niet zijn gecontroleerd door een accountant. Door de accountantscontrole en door inschrijfmutaties die met terugwerkende kracht worden verwerkt, kunnen er verschillen ontstaan tussen de voorlopige en definitieve cijfers. De definitieve cijfers zijn steeds in oktober bekend. De voorlopige vsv-cijfers van schooljaar 2008-2009 zijn dus in maart 2010 bekend en worden in oktober 2010 definitief vastgesteld.

Informatie niet-werkende werkzoekenden en uitkeringsontvangers

Gegevens over niet-werkende werkzoekenden zijn gebaseerd op registraties afkomstig van het UWV WERKbedrijf. Het UWV WERKbedrijf levert aan veel gemeenten jaarlijks een databestand met niet-werkende werkzoekenden per 31 december. Dit databestand is, met toestemming van het UWV WERKbedrijf, door de gemeenten aan Risbo doorgeleverd. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van het bestand met werkzoekenden die per 31-12-2008 bij het UWV WERKbedrijf stonden ingeschreven. De cijfers over uitkeringen zijn afkomstig van de gemeentelijke of regionale uitkeringsinstanties. De cijfers hebben 1-1-2009 als peildatum.

Het Herkenningsdienstsysteem (HKS)

Voor dit onderzoek maken we gebruik van verdachtenregistraties uit het zogenaamde Herkenningsdienstsysteem (HKS). De gegevens zijn afkomstig

van de Dienst IPOL van het Korps Landelijke politiediensten (KLPD). De Dienst IPOL verzamelt jaarlijks data vanuit het HKS. In het HKS worden verdachten geregistreerd tegen wie een proces-verbaal is opgemaakt wegens een misdrijf. In het HKS worden alleen misdrijven en verdachten van misdrijven geregistreerd (voor indeling misdrijven zie onderstaande tabel). Het is de overtuiging van de politie dat het daders zijn. Voor deze personen is proces-verbaal van opsporing gemaakt en verstuurd naar het Openbaar Ministerie. De rechter moet zich er nog over uitspreken. We rapporteren dus over verdachten en niet over veroordeelden. Overtredingen en verdachten van overtredingen worden hierin dus niet geregistreerd.²⁶

Indeling delicten

Gewelddelicten	Bedreiging (SR285)	
	Moord en doodslag (poging) (SR287-SR292)	
	Moord en doodslag (voltooid) (SR287-SR292)	
	Mishandeling (SR300-SR306)	
	Diefstal met geweld (SR312)	
	Afpersing (SR317)	
	Verkrachting (SR242)	
	Aanranding (SR246)	
	Vermogensdelicten	Muntmisdrijven (SR208-SR211, SR213-SR214)
		Overige valsheid (SR216-SR232, SR234)
Eenvoudige diefstal (SR310)		
Diefstal verbreking (SR311.)		
Overige gekwalificeerde diefstal (ov. SR311.)		
Verduistering (SR321-SR323)		
Bedrog (SR326-SR337, SR339)		
Heling (SR416, SR417)		
Openbare orde		Tegen openbare orde (SR131-SR136, SR138-SR151A)
		Gemeengevaarlijke. misdrijven (SR157, SR158)
	Tegen openbaar gezag (SR177-SR206)	
	Overige vernieling (SR350-SR354)	
	Schennis eerbaarheid (SR239)	
Verkeersdelicten	Overige seksuele misdrijven (SR243-245, SR247-249)	
	Rijden onder invloed (WVV26, WV8)	
	Verlaten plaats ongeval (WVV30, WV7)	
	Rijden na ontzegging (WVV32, WV9)	
	Weigeren bloedproef (WV163, WVV)	
	Dood/letsel door schuld (WVV36, WV6, WV175)	
	Joyriding (WVV37, WV176.2, WV11)	
	Overig misdrijven WVV	
	Drugsdelicten	Middelenlijst I (harddrugs)
		Middelenlijst II (softdrugs)
Overige delicten	Overige opiumwet	
	Overige misdrijven SR	
	Wet Wapens & munitie	
	Misdrijven andere wetten	

Cijfers 2009

De cijfers over het meest recent verlopen jaar (hier dus 2009) zijn altijd voorlopige cijfers. Deze cijfers worden in het eerste kwartaal van het komende jaar (2011) pas definitief. Dit geldt echter voor alle bevolkingsgroepen zodat het vergelijken van verdachtenpercentages wel mogelijk is.

Representativiteit en validiteit

Het HKS levert geen complete beschrijving van de criminaliteit in Nederland. SCP zegt daarover in het jaarrapport integratie 2007 het volgende:

²⁶ Een misdrijf is daarbij gedefinieerd als een strafbaar feit van de ernstige soort dat als zodanig

*"Volgens de slachtofferenquête van het CBS zijn in 2003 4,8 miljoen delicten ondervonden door burgers van 15 jaar en ouder. Slechts 1,7 miljoen delicten zijn bij de politie gemeld. Dit leidde tot een aantal van bijna 215.000 in het HKS geregistreeerde verdachten met in totaal bijna 400.000 delicten. Gemiddeld wordt naar schatting dus minder dan een kwart van de geregistreeerde delicten opgehelderd. Delicten die onbekend blijven bij de politie of delicten waarvan geen proces-verbaal is opgemaakt, worden niet in het HKS geregistreerd."*²⁷

Ook is het HKS mogelijk enigszins selectief. SCP zegt daarover:

*"Al met al mogen we concluderen dat er wellicht enige selectiviteit bestaat in het optreden van de politie, waardoor niet-westerse allochtonen enigszins oververtegenwoordigd zijn in het HKS. Overtuigend bewijs hiervoor ontbreekt echter."*²⁸

²⁷ is omschreven en strafbaar gesteld in de wet (bron: Landelijke Criminaliteitskaart 2005).
SCP (2009). *Jaarrapport Integratie 2007*, p. 230-231.

²⁸ SCP (2009). *Jaarrapport Integratie 2007*, p. 230-231.

